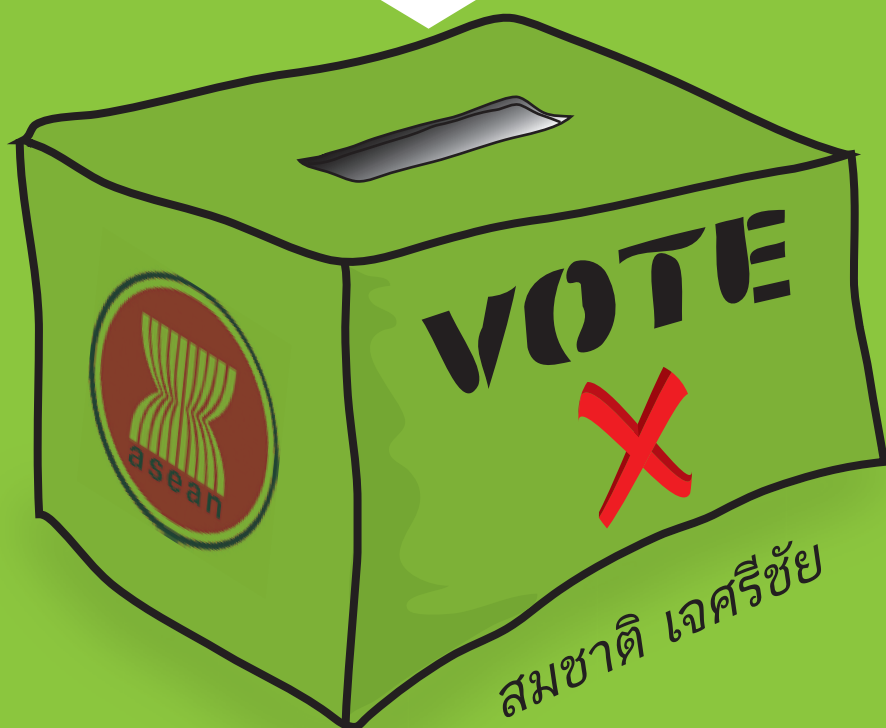

การเมือง – การเลือกตั้งไทย และประเทศในอาเซียน

Politics and Elections
in ASEAN Countries

สถาบันนโยบายศึกษา
INSTITUTE OF PUBLIC POLICY STUDIES

สนับสนุนโดย

Konrad
Adenauer
Stiftung

มูลนิธิคอนราด อาเดนาเวอร์

การเมือง - การเลือกตั้งไทย
และประเทศในอาเซียน
Politics and Elections
in ASEAN Countries

สมชาติ เจศรีชัย
Somchart Jasrichai

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สมชาติ เจศรีชัย.

การเมือง-การเลือกตั้งไทย และประเทศในอาเซียน = Politics and elections in ASEAN countries. -- กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา, 2559.

182 หน้า.

1. ไทย--การเมืองและการปกครอง. I. ชื่อเรื่อง.

320.9593

ISBN: 978-616-91578-9-2

ชื่อหนังสือ	การเมือง - การเลือกตั้งไทยและประเทศในอาเซียน Politics and Elections in ASEAN Countries
ผู้เขียน	สมชาติ เจศรีชัย
ปีที่พิมพ์	พฤศจิกายน 2559
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
เจ้าของ	สถาบันนโยบายศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา 99/146 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0 2941 1832-3 โทรสาร 0 2941 1834 e-mail: ipps_fpps@yahoo.com www.fpps.or.th
ออกแบบปก	ชัยวุฒิ แก้วเรือน
พิมพ์ที่	บริษัท พี.เพรส จำกัด โทร. 0 2742 4754-5
สนับสนุนโดย	มูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์

คำนำ

จากสถาบันนโยบายศึกษา

หนังสือ “การเมือง - การเลือกตั้งไทยและประเทศในอาเซียน Politics and Elections in ASEAN Countries” เขียนโดย คุณสมชาติ เจศรีชัย ซึ่งมีประสบการณ์โดยตรงจากการทำงานด้านการเมืองและการเลือกตั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งมีทั้งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งผู้เขียนเองก็ปฏิบัติงานในองค์กรที่เกี่ยวกับการเมืองและการเลือกตั้ง จากรัฐธรรมนูญปี 2540 ถึงปี 2550 นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์การศึกษาดูงานจากต่างประเทศในงานด้านนี้อีกด้วย ทำให้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีการเปรียบเทียบแต่ละระบบการเมืองและการเลือกตั้งของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างในระบบการปกครองในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจในความเป็นอาเซียนในทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับคนไทย ซึ่งเลือกแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็จะได้เห็นความแตกต่างจากระบบการปกครองอื่น และจะยิ่งทำให้เข้าใจในการปกครองของประเทศตนเองมากยิ่งขึ้น

การเรียบเรียงเขียนหนังสือเล่มของผู้เขียนเล่มนี้ เป็นผลพวงจากความพยายามของผู้เขียนเองที่ได้เขียนลงอย่างต่อเนื่องในเรื่อง “รู้ไทย-รู้อาเซียน” ในคอลัมน์ ปุจฉา-วิสัชนา ของจดหมายข่าวรายเดือนของสถาบันนโยบายศึกษา ตั้งแต่เดือนมกราคม 2556 และผู้เขียนได้พัฒนาศึกษาเพิ่มเติมอีกมาก โดยเน้นเนื้อหาเรื่องการเมืองและการเลือกตั้งเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้าใจด้านการเมืองและการเลือกตั้งของประเทศไทยและ

ประเทศในกลุ่มอาเซียน อันเป็นปีที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ประกาศความร่วมมือทางเศรษฐกิจกันอย่างเป็นทางการแล้ว แต่ความรู้ด้านการเมืองในกลุ่มประเทศเหล่านี้กลับยังไม่ได้ให้ความสำคัญจากคนทั่วไป ทั้งที่การเมืองก็เป็นหนึ่งใน 3 เสาหลักที่สำคัญร่วมกับด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอเพื่อชี้ให้เห็นว่าเรื่องการเมืองเป็นตัวกำหนดสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของแต่ละประเทศไม่ว่าแม้แต่ประเทศไทย

สถาบันฯ ขอขอบคุณที่ผู้เขียนได้รังสรรค์ผลงานนี้เพื่อให้ผู้อ่านคนไทยได้เข้าใจในความเป็นอาเซียนในทางการเมือง และการเลือกตั้งมากขึ้น ขอขอบคุณมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ที่สนับสนุนการพิมพ์เพื่อประโยชน์ต่อสังคมไทย

สถาบันนโยบายศึกษา

พฤศจิกายน 2559

คำนำ

จากผู้เขียน

ภูมิภาคที่ถูกเรียกขานว่า “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรือ “อุษาคเนย์” หรือ “เอเชียอาคเนย์ เป็นอนุภูมิภาคของทวีปเอเชีย” เป็นดินแดนที่อาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญต่อโลก เพราะเป็นพื้นที่ที่มั่งคั่งไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งแร่ธาตุ พืชพันธุ์ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการเป็นทางผ่านไปสู่ทวีปต่าง ๆ ถ้าภูมิภาคนี้ไม่มีความสำคัญ คงต้องขอให้ผู้อ่านย้อนกลับพลิกอ่านประวัติศาสตร์การเข้ามาค้น หา ครอบครอง และเก็บเกี่ยวเอาสิ่งที่มีคุณค่าออกไปจากภูมิภาคนี้ และบทเรียนจากสงครามโลกครั้งที่สอง ความพยายามยึดครองเอาแผ่นดินย่านนี้ไปเป็นฐานที่มั่นทางการทหาร และการสู้รบตามหลักภูมิรัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการรวมตัวกันของรัฐที่ตั้งอยู่บนภูมิภาคนี้ให้เป็นสมาคม และกลายเป็นประชาคมที่มีบทบาทโดดเด่นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนความมั่นคงของโลกในที่สุด

มีหนังสือหลายเล่มที่ออกมาต้อนรับการเป็น “ประชาคมอาเซียน” สามารถที่จะบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ของอาเซียน และการมองไปข้างหน้าถึงสภาพการณ์เมื่อถึงกำหนดที่ประชาคมอาเซียนได้เกิดขึ้นจริงในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามแต่ความสนใจของผู้อ่านแต่ละท่าน เรื่องราวของอาเซียนที่เกิดขึ้นแม้จะมีสำนักงานเลขาธิการอาเซียนที่จากาดาร์ท่าหนาท้อย่างแข็งขัน และเมื่อพิจารณาแยกรายประเทศ กระทรวงการต่างประเทศก็จะทำหน้าที่ดูแลในภาพรวมและทางพิธีการทูต ส่วนรายสาขาในแต่ละเสาหลัก (Pillar) ก็จะมีกระทรวงหรือหน่วยงานเฉพาะดูแล และเมื่อถึงวันนี้ ผู้คนในประเทศที่เป็นสมาชิกอาจจะเริ่มคุ้นเคยและสัมผัสได้กับ

การเป็นประชาคม รูปธรรมอย่างหนึ่งคือการเดินทางเข้าออกของคนที่มาจากประเทศสมาชิกในอาเซียน อาทิ จะเห็นเด็กปั๊มพูดด้วยสำเนียงแปลกประหลาด ทาแก้มด้วยแป้งทานาคา เป็นต้น

การนำเสนอเรื่องราวทางการเมืองการปกครอง การเลือกตั้งและพรรคการเมืองในหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์สำคัญคือ การบอกเล่าเพื่อสร้างการรับรู้การเมืองและการเลือกตั้งของเพื่อนบ้านที่เกิดขึ้นอย่างมีพัฒนาการ โดยหวังว่าความรู้ความเข้าใจจะทำให้การอยู่ร่วมกันมีลักษณะของการ “ยอมรับ” มากขึ้น โดยไม่มองเพื่อนบ้านที่คิดหรือทำไม่เหมือนเรา ด้วยความรู้สึกรอคติ และแบ่งแยก

ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันนโยบายศึกษา ที่มีท่านศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นประธาน คุณยศวดี บุญเกียรติ และคุณทิพย์พาพร ตันติสุนทร ผู้อำนวยการร่วม ที่เปิดโอกาสให้ใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของ Newsletter รายเดือนของสถาบันฯ เปิดคอลัมน์ “รู้ไทย รู้อาเซียน” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 และยังให้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มที่ปรากฏหน้าตาให้ท่านเห็นอยู่ ณ เบื้องหน้าขณะนี้ ข้อมูลหลายส่วนที่ประกอบการเขียนยังมาจากโลกในระบบออนไลน์ เอกสาร และการเข้าร่วมประชุมในสมัยที่ผู้เขียนยังรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คุณประโยชน์ที่เกิดจากหนังสือเล่มนี้ ขออุทิศให้กับผู้คนที่ทั้งหลายที่อยู่ร่วมชายคาอาเซียน และหวังจะเห็นพัฒนาการของประชาคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สมชาติ เจศรีชัย

พฤศจิกายน 2559

สารบัญ

หน้า

คำนำจากสถาบันนโยบายศึกษา	iii
คำนำจากผู้เขียน.....	v
บทที่ 1 กว่าจะเป็นประชาคมอาเซียน	1
บทที่ 2 ระบบการเมืองการปกครอง	19
บทที่ 3 ระบบพรรคการเมือง	35
บทที่ 4 องค์การจัดการเลือกตั้ง	55
บทที่ 5 ระบบการเลือกตั้ง	83
บทที่ 6 การเมืองและการเลือกตั้งของประเทศไทย ในทศวรรษ 2540-2550	107
บทที่ 7 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	115
บทที่ 8 ทิศทางอนาคตประชาธิปไตยไทย : คนคุณภาพ การเลือกตั้งคุณภาพ	131
บทส่งท้าย	147
บรรณานุกรม	157
สถาบันนโยบายศึกษา	161
ประวัติผู้เขียน	172
About the Book.....	174

บทที่ 1

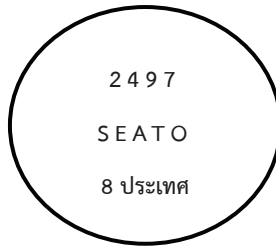
กว่าจะเป็นประชาคมอาเซียน

การรวมตัวของคนแห่งสุวรรณภูมิ

เมื่อเปิดแผนที่โลกออกดู จะเห็นว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือดินแดนที่เรียกว่า “อุษาคเนย์” หรือ “สุวรรณภูมิ” หรือ Southeast Asian Peninsular หมายถึง ดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ปรากฏในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา ส่วนมากปรากฏในคัมภีร์ชาดก เป็นดินแดนที่เป็นแผ่นดินใหญ่ ดินแดนนี้นับว่าเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีทรัพยากรธรรมชาตินานาชนิด เช่น สัตว์ พืชพันธุ์ธัญญาหาร และแร่ธาตุต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายที่ล้วนเป็นเครือญาติทางสังคมวัฒนธรรม “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” อยู่ในสถานะของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะในยุคสงครามเย็น (ระหว่างปี พ.ศ. 2490 – 2534)¹ ซึ่งเป็นสถานะความตึงเครียดทางการเมืองและการ

¹ ในช่วงประมาณ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา เกิดปรากฏการณ์ที่สำคัญในระดับการเมืองของโลก อันมีผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ นับตั้งแต่การปราชัยของสหรัฐอเมริกาในอินโดจีนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) ตามติดมาด้วยปรากฏการณ์ที่ไม่มีใครคาดคิด คือการล่มสลายของอุดมการณ์และเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ซึ่งมีผลเป็นรูปธรรมในการพังทลายของกำแพงเบอร์ลินกับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ซึ่งก็หมายถึงการสิ้นสุดของสงครามเย็น (หรือจะเรียกว่าสงครามร้อนในมุมมองของเอเชียก็ตาม) ในปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ส่งผลให้ในโลกนี้จะมีกระแสใหญ่ๆ เหลืออยู่เพียง 2 กระแสนั้นเอง คือ กระแสหนึ่งเป็นด้านการเมืองและเป็นเรื่องของ “กระบวนการประชาธิปไตย” (Democratization)

ทหารหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ระหว่างประเทศในกลุ่มตะวันตก (สหรัฐอเมริกา และพันธมิตรนาโต้ ฯลฯ) และประเทศในกลุ่มตะวันออก (สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต เรียกชื่อในภาษาอังกฤษว่า Union of Soviet Socialist Republics หรือ USSR และพันธมิตรในสนธิสัญญาวอร์ซอ)

องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(Southeast-Asia Treaty Organization)

ไทย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกา

ยุบเลิกในปี 2520 ภายหลังสิ้นสุดสงครามอินโดจีน

ประเทศในภูมิภาคย่านนี้จึงได้มีการรวมตัวกัน โดยในปี พ.ศ. 2497 ได้มีการรวมตัวกันก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้น เรียกว่า “องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.)” เรียกชื่อในภาษาอังกฤษว่า Southeast Asia Treaty Organization–SEATO” รัฐสมาชิกประกอบด้วย ไทย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส ด้วยการผลักดันของสหรัฐอเมริกาที่

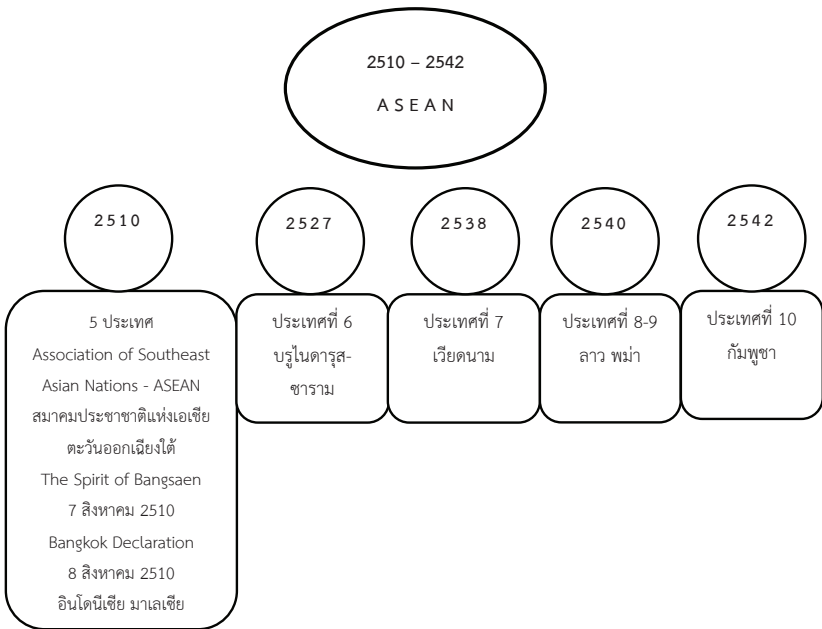
อีกกระแสหนึ่งทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องของ “เศรษฐกิจแบบตลาดเสรี” (Free Market Economy) (ดูใน http://navywebmaster.blogspot.com/2014/11/blog-post_84.html)

ต้องการสร้าง “เครื่องมือ” ในการสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ตามสนธิสัญญาที่มีการลงนามเมื่อ 8 มิถุนายน 2497 (ค.ศ. 1954) ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ จึงทำให้รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า “กติกามะนิลา” (Manila Pact) อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาถอนกำลังออกจากเวียดนามได้ และรัฐบาลเวียดนามที่สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนประสบความพ่ายแพ้ในสงครามอินโดจีน ทั้งในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ทำให้องค์กรซีโต้ (SEATO) ในฐานะเครื่องมือดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้ หมดความจำเป็น องค์กรซีโต้ (SEATO) จึงถูกยุบเลิกอย่างเป็นทางการเมื่อ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2520 (ค.ศ. 1977)

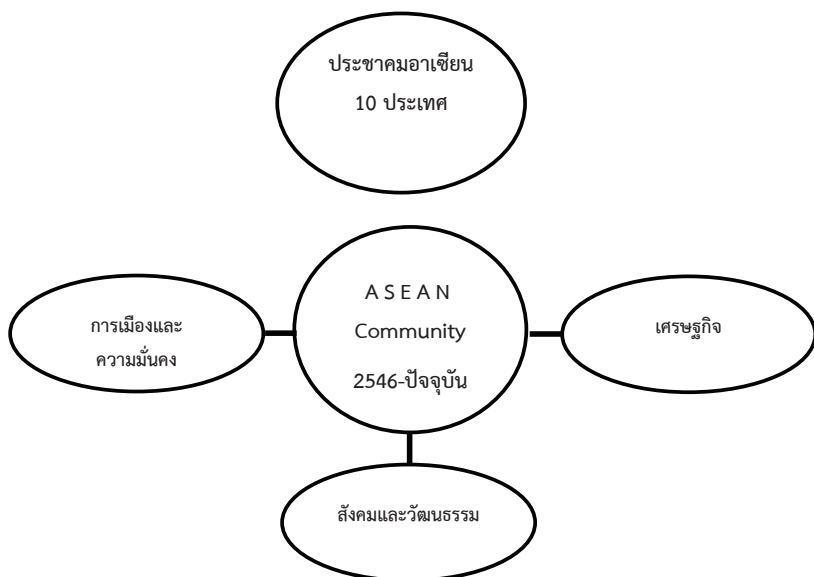
ต่อมา ในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2504 ได้มีการรวมตัวกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกว่า สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อสา) หรือเรียกชื่อในภาษาอังกฤษว่า Association of Southeast Asia-ASA โดยมี ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

จึงเห็นได้ว่า การรวมตัวกันในครั้งนี้จะเป็นพื้นฐานให้มีการรวมตัวกันถึง 10 ประเทศในเวลาต่อมา ประวัติศาสตร์ความร่วมมือในภูมิภาคนี้ บ่งชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอดีตให้สามารถฉีกกำลังต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงภายในภูมิภาค และการเปลี่ยนแปลงของโลก

ต่อมาเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ได้มีการลงนามใน **ปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration)** ก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Association of South East Asian Nations-ASEAN อาเซียนได้ถือกำเนิดขึ้นโดยมีรัฐสมาชิกเริ่มต้น 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์

และไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี และการจํารักรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ ต่อมาประเทศบรูไน ดารุสซาลาม เข้าเป็น สมาชิกประเทศที่ 6 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2527 เวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกประเทศที่ 7 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538 ลาวและพม่า เข้าเป็นสมาชิกประเทศที่ 8 และ 9 ตามลำดับ เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 และกัมพูชาเป็นสมาชิกประเทศสุดท้าย เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542 รวมมีรัฐสมาชิกทั้งสิ้น 10 ประเทศ การดำเนินงานของอาเซียนอยู่ภายใต้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ที่ได้มีการลงนามกันไปเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551

หันหัวเรือ....สู่ประชาคมอาเซียน

ท่ามกลางกระแสเชื่อมโยงรากลึกของโลกของยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือยุคดิจิทัล (Digital Age) เคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนทางเศรษฐกิจ อาทิ การทำธุรกรรมทางการเงินของกลุ่มทุน การแสวงหาแหล่งผลิตอาหาร แหล่งพลังงาน การเคลื่อนทางสังคมและวัฒนธรรม อาทิ ศิลปะการแสดง การแต่งงานข้ามประเพณี การกิน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนการเคลื่อนทางการเมืองและความมั่นคง อาทิ การก่อการร้าย ยาเสพติด การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

เมื่อประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมตัวทำกิจกรรมกันไประยะหนึ่ง ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการอาเซียน มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนอาเซียน คือการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน หรือ ASEAN Summit เพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญต่างๆ ที่จะเป็นข้อดีในการดำเนินการต่อไป ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกมีการร่วมมือพัฒนาเพื่อสร้างสันติภาพความมั่นคงบนพื้นฐานของความยินยอมและความสมัครใจของสมาชิกเป็นหลักการดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือหรือการอาศัยฉันทามติ โดยเลี่ยงการอ้างสิทธิหน้าที่และการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างสมาชิก (non intervention) อย่างไรก็ดี เพื่อให้อาเซียนมีรูปแบบของความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 9 เดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) ที่บาห์ลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ลงนามใน “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน” (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อให้จัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)” ภายในปี 2020 (2563) โดยจะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security

Community-ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

ต่อมา ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ที่เซบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีการเลื่อนเป้าหมายที่อาเซียนจะยกระดับความร่วมมือการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้น จากเดิมที่ตั้งเป้าไว้ว่าจะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2020 ได้เลื่อนให้เร็วขึ้นในปี 2015 แต่ยังคงยึดวิสัยทัศน์อาเซียนปี 2020 และปฏิญญา Bali Concord II ทุกประการ และในที่สุด ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 21 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2012 (2555) ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา ทุกประเทศต่างเห็นพ้องกันในประเด็นความก้าวหน้าในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน แต่ยังคงมีประเด็นที่ต้องดำเนินการอีกหลายประการจึงตกลงที่จะกำหนดวันจะบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมอาเซียนจากเดิมวันที่ 1 มกราคม 2015 เป็นวันที่ 31 ธันวาคม 2015 (2558)

ที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นภาพการเคลื่อนของอาเซียนไปสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการยกระดับความร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียนอยู่บนสิ่งที่เรียกกันว่า “สามเสาหลัก” ซึ่งแต่ละเสาหลักล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทั้งเนื้อหาหลัก วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ (อาทิ การจัดทำข้อตกลงขั้นตอนต่างๆ) สามเสาหลักมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. เสาประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน โดยประชาคมความมั่นคงอาเซียนนั้นจะปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) และกฎหมายระหว่างประเทศ โดยยึดหลักการ

อาเซียนเป็นสำคัญ (ASEAN's Principles) คือ หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน ตัดสินใจร่วมกันตามหลักฉันทามติ เคารพต่ออำนาจอธิปไตยของชาติ และเป็นภูมิภาคที่มีความยืดหยุ่น หากมีภัยคุกคาม หรือมีการใช้กำลัง ให้ระงับปัญหาและแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ

2. เสาประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคง และมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศสมาชิกสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้สูงขึ้น การไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุน และทุนเป็นไปอย่างเสรี รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม เพื่อที่จะช่วยลดความยากจนและความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกลไกที่สำคัญ คือ เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) กรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) และความตกลงว่าด้วยการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA)

3. เสาประชาสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาสังคมและยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรที่อยู่ในท้องถิ่นและกลุ่มคนที่ด้อยพัฒนา โดยทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง เยาวชน และชุมชนท้องถิ่น จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น รวมทั้งการให้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การฝึกอบรม การสร้างงานและการให้ความดูแลสุขภาพทางสังคม และการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน

กฎเกณฑ์ที่มีการกำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการเป็นสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ รัฐสมาชิกทั้งหลายนั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกับการอยู่ร่วมกันไม่แต่เฉพาะ สังคมใหญ่เท่านั้น สังคมเล็กๆ อาทิ ครอบครัว หน่วยงาน องค์การเล็กใหญ่ ขนาดไหนก็ตาม เพราะจะทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นปราศจาก ข้อขัดแย้งพิพาท หรือหากมีก็สามารถนำกฎหมาย กฎ ข้อบังคับขององค์การ นั้นมาใช้บังคับตัดสินความให้ข้อพิพาทยุติลงได้

ในการก่อตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ซึ่งเป็นองค์การระหว่างรัฐก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีการก่อตั้งอาเซียนแล้ว ภายใน ปี พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) ได้มีการประชุมสุดยอด ผู้นำอาเซียนได้ลงนาม รับรองกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) หรือธรรมนูญอาเซียน ในการ ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) ณ ประเทศสิงคโปร์ ในโอกาสครบรอบ 40 ปีของการก่อตั้ง อาเซียน เพื่อให้ประชาคมโลกได้เห็นถึงความก้าวหน้าของอาเซียนที่กำลัง จะก้าวเดินไปด้วยกันอย่างมั่นใจ กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วยค่านิยม หลักการ และแนวปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้น ตลอดจนมีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรที่สำคัญใน อาเซียนและความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กร กฎบัตรอาเซียนจะ ให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์การระหว่างรัฐ (Intergovernmental Organization) หรือ องค์การระหว่างประเทศ (International Organization) ถือว่าเป็นบุคคลระดับรองจากบุคคลธรรมดาตามหลักกฎหมายแพ่ง ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ อาเซียนเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่าง รัฐตั้งแต่สองรัฐขึ้นไปโดยรู้จักกันในนามของ “องค์การระหว่างรัฐ” (Intergovernmental Organization) จึงเป็นองค์การระหว่างประเทศที่รัฐเป็น

ผู้ก่อตั้งย่อมมีสภาพบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์การระหว่างประเทศตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย

การประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนถือเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันกฎบัตรอาเซียน ครบทั้ง 10 ประเทศแล้ว เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) กฎบัตรอาเซียนจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) เป็นต้นไป เป้าประสงค์สำคัญของการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนก็เพื่อทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น

กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยบทบัญญัติ 13 หมวด 55 ข้อ หมวดที่เป็นหลักและมีความสำคัญได้แก่ หมวดที่ 1 ว่าด้วยวัตถุประสงค์และหลักการของอาเซียน โดยมีสาระสำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

1) หลักการของกฎบัตรอาเซียน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี โดยเน้นการรวมศูนย์กับความสัมพันธ์กับภายนอก เป็นเหตุให้กฎบัตรอาเซียนเป็นเสมือนเสาหลักของการสร้างประชาคมอาเซียน และเน้นย้ำถึงข้อผูกมัดทางกฎหมายของข้อตกลงต่างๆ ในระหว่างรัฐสมาชิก

2) วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน เป็นการประมวลบรรทัดฐาน (Norm) และค่านิยม (Value) ของอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การเสริมสร้างประชาธิปไตย เพิ่มพูนธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ตอบสนองต่อสิ่งท้าทายความมั่นคง เช่น การก่อการร้ายการรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ การเพิ่มความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม

วัฒนธรรม เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง การสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวและความสามารถในการแข่งขันสูง การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า/บริการ การลงทุน และแรงงาน การเคลื่อนย้ายทุนเสรียิ่งขึ้น การบรรเทาความยากจน และลดช่องว่างการพัฒนา ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านความร่วมมือ ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีพ การส่งเสริมอาเซียนให้เป็นองค์กร ระหว่างรัฐบาลที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างสังคมที่ปลอดภัยมั่นคงจาก ยาเสพติด เพิ่มพูนความกินดีอยู่ดีของประชาชนอาเซียน ผ่านโอกาสที่ ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการ และความยุติธรรม สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่คุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของ ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนโดยเคารพ ความหลากหลายและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

จากกฎบัตรอาเซียนในหมวดที่ 1 ทำให้เราเห็นภาพรวมของการ ก่อตั้งอาเซียนว่าจะมีทิศทางการดำเนินการไปในแนวทางใด กล่าวคือ อาเซียนไม่ได้มุ่งเน้นไปในทางเศรษฐกิจอย่างเดียวเหมือนกับองค์การ OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries) ที่มุ่งไปที่ด้าน กิจการการค้าน้ำมันแต่เพียงด้านเดียว โดยมุ่งเน้นความมั่นคงในแง่รายได้ ของรัฐสมาชิก และความมั่นคงในการสำรองน้ำมันให้กับลูกค้า หรือองค์การ NATO (The North Atlantic Treaty Organization) ซึ่งเน้นการป้องกัน ร่วมกันของรัฐสมาชิกที่จะตอบโต้การโจมตีจากภายนอกรัฐสมาชิก จึงเป็น องค์การระหว่างประเทศที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความมั่นคงของรัฐสมาชิกโดย แท้ แต่ถ้าจะเทียบเคียงก็คือ สหภาพยุโรป หรือ EU (European Union) ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่ม ECSC (The European Coal and Steel Community) ในปี พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) และ EEC (The European Economic Community) ในปี พ.ศ. 2501 ต่อมาได้พัฒนามาเป็น EU

(The European Union) ในปี พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) โดยสหภาพยุโรป ได้พัฒนาตลาดเดียว (single market) ผ่านระบบกฎหมายที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งใช้บังคับในรัฐสมาชิกทุกรัฐ ในพื้นที่เซเกิน (รวม 22 รัฐสหภาพยุโรป และ 4 รัฐนอกสหภาพยุโรป) มีการยกเลิกการควบคุมหนังสือเดินทาง นโยบายสหภาพยุโรปมุ่งประกันการเคลื่อนย้ายบุคคล สินค้า บริการและทุนอย่างเสรี ตรากฎหมายในกิจการยุติธรรมและกิจการภายในสหภาพ และคงไว้ซึ่งนโยบายการค้า เกษตรกรรม การประมงและการพัฒนาภูมิภาค ร่วมกัน มีระบบยูโรโซน ซึ่งเป็นสหภาพการเงิน ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยรัฐสมาชิก 17 ประเทศ สหภาพยุโรปได้พัฒนา บทบาทในความสัมพันธ์ภายนอกและการป้องกันผ่านนโยบายการต่างประเทศและความมั่นคงร่วม มีการสถาปนาคณะผู้แทนทางการทูตถาวรทั่วโลก มีผู้แทนของสหภาพยุโรปที่สหประชาชาติ องค์การการค้าโลก จี 8 และ จี 20 (อ้างอิงจาก European Commission. “The EU Single Market: Fewer barriers, more opportunities”. Europa web portal) โดยนัยดังกล่าว อาเซียนจึงนับเป็นการรวมกลุ่มและมีการพัฒนาความร่วมมือไปสู่ประชาคมได้ตามตัวของสหภาพยุโรป (EU) หรือไม่ หรือจะมีพัฒนาการเป็นของตนเองจึงนับว่าเป็นเรื่องท้าทายอย่างยิ่ง

กฎบัตรอาเซียนเป็นกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ที่มีความใกล้ชิดติดกัน เพราะการมีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่า “กฎบัตรอาเซียน” เป็นความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการองค์กรรัฐสมาชิกที่มีประชากรกว่า 600 ล้านคน

เรื่องการปรึกษาหารือและฉันทามติ รวมทั้งการอนุวัติและขั้นตอน ดำเนินการ เป็นส่วนของการตัดสินใจร่วมกันของรัฐสมาชิก โดยหลักการพื้นฐาน ให้การตัดสินใจของอาเซียนอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือ และฉันทามติ หากไม่สามารถหาฉันทามติได้ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอาจ

ตัดสินใจว่า การตัดสินใจเฉพาะเรื่องหนึ่งเรื่องใดจะสามารถทำได้ อย่างไรก็ตาม การอนุวัติและขั้นตอนการดำเนินงานนั้น ให้คณะกรรมการประชาคมอาเซียนแต่ละคณะบัญญัติกฎด้วยขั้นตอนการดำเนินงานของตนเอง

ส่วนเรื่องการระงับข้อพิพาท หลักทั่วไปในการระงับข้อพิพาท กฎบัตรกำหนดให้รัฐสมาชิกต้องพยายามที่จะระงับข้อพิพาททั้งปวงอย่างสันติให้ทันท่วงที โดยผ่านการสนทนา การปรึกษาหารือ และการเจรจา กับทั้งให้อาเซียนจัดตั้งและดำรงไว้ซึ่งกลไกการระงับข้อพิพาทในทุกสาขาความร่วมมือของอาเซียน รัฐสมาชิกที่เป็นคู่กรณีในข้อพิพาทอาจจะตกลงกันเมื่อใดก็ได้ที่จะใช้คนกลางที่มีตำแหน่งหน้าที่น่าเชื่อถือ การประนีประนอม หรือการไกล่เกลี่ย เพื่อระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน รัฐสมาชิกอาเซียนมีข้อพิพาทกันส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเขตแดนที่ไม่ชัดเจน หรือปัญหาการทับซ้อนในแดนกรรมสิทธิ์ของไหล่ทวีป เพราะเมื่อรัฐสมาชิกไปตีความเรื่องไหล่ทวีปคลาดเคลื่อน ต่างฝ่ายต่างถือเอาเขตแดนที่ตัวเองเข้าใจไปเอง ว่าผืนดิน เกาะ หรือเกาะแก่งกลางลำน้ำเป็นกรรมสิทธิ์ของตน จะด้วยเหตุของความอุดมสมบูรณ์ในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (น้ำมัน ก๊าซ สัตว์น้ำ) หรือไม่ก็ตาม ล้วนทำให้เกิดความขัดแย้งได้ อาทิ หมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และหมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) ที่อยู่ในทะเลจีนใต้ ซึ่งทั้งจีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเวียดนามต่างก็อ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะดังกล่าว

อีกเรื่องที่มีความสำคัญไม่น้อยในการดำเนินงานขององค์การ ได้แก่ ระบบการงบประมาณและการเงินอาเซียน จะต้องกำหนดกฎและขั้นตอนการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทางการเงินที่ดีและระเบียบวินัย ด้านงบประมาณ รวมทั้งบัญชีการเงินจะต้องได้รับการตรวจสอบภายในและภายนอก งบประมาณจะเป็นงบประมาณสำหรับการดำเนินงานและการเงิน

ของสำนักเลขาธิการอาเซียน ถ้ามองว่า งบประมาณที่เอามาให้สำนักงานเลขาธิการใช้มาจากไหน? คำตอบก็คือ มาจากรัฐสมาชิกในรูปของเงินบริจาคประจำปีรัฐละเท่าๆ กัน และจะต้องส่งให้ทันกำหนด

เรื่องต่อไปก็คือ การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน เนื่องจากการเป็นสมาคมประชาชาติเกิดจากการมาทำกิจกรรมร่วมกัน รัฐแต่ละรัฐไม่ว่าจะมีขนาดใหญ่เล็กเพียงใด เศรษฐกิจของประเทศจะเป็นอย่างไร (ถดถอยหรือเจริญเติบโต) ก็จะมีฐานะเท่าเทียมกัน การบริหารสมาคมประชาชาติจะตกอยู่ในความรับผิดชอบของประธานอาเซียนซึ่งจะถูกกำหนดให้มีการหมุนเวียนทุกปี บนพื้นฐานของลำดับอักษรชื่อภาษาอังกฤษของรัฐสมาชิก ในหนึ่งปีปฏิทิน อาเซียนจะมีตำแหน่งประธานหนึ่งเดียว โดยรัฐสมาชิกที่รับตำแหน่งประธานนั้น จะทำหน้าที่เป็นประธานของ (ก) การประชุมสุดยอดอาเซียน และการประชุมสุดยอดที่เกี่ยวข้อง (ข) คณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ค) คณะมนตรีประชาคมอาเซียนทั้งสามคณะ (ง) องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาและเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้อง ตามที่เหมาะสม และ (จ) คณะกรรมการผู้แทนถาวร แม้ว่าในบางปีเกือบจะเกิดวิกฤตการณ์ของการทำหน้าที่ประธานอาเซียน เนื่องจากเกิดปัญหาการเมืองภายในประเทศของรัฐสมาชิคนั้น แต่แล้วปัญหาก็ผ่านพ้นไปด้วยดี

เรื่องถัดมา ได้แก่ อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ อาเซียนจะต้องส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมกันของตนและความรู้สึกเป็นเจ้าของในหมู่ประชาชนของตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและคุณค่าร่วมกันของอาเซียน โดยมีคำขวัญของอาเซียนว่า “วิสัยทัศน์เดียว อัตลักษณ์เดียว ประชาคมเดียว” มีธงตราสัญลักษณ์อาเซียน และกำหนดให้วันที่ 8 สิงหาคม เป็นวันอาเซียน และมีเพลง The ASEAN Way เป็นเพลงประจำอาเซียน

เรื่องสุดท้าย คือ ความสัมพันธ์ภายนอก หากเป็นองค์กรที่มีฐานะนิติบุคคล ก็จะต้องบอกด้วยว่า ใครจะกระทำการแทนนิติบุคคลนั้น อาเซียน

สามารถทำความเข้าใจความตกลงกับประเทศ หรือองค์การและสถาบันระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาคและระหว่างประเทศ กระบวนการทำความเข้าใจดังกล่าวให้กำหนด โดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียนระหว่างประเทศ

ทั้งหมดคือกฎกติกาการอยู่ร่วมกันภายใต้กฎบัตรอาเซียน นอกจากนี้ ยังอาจมีปฏิญญา แถลงการณ์ หรือความตกลงต่างๆ ที่มีผลให้รัฐสมาชิกอาเซียนต้องถือปฏิบัติอีกด้วย

ประธานอาเซียนและการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน

ตามบทบัญญัติของกฎบัตรอาเซียน มาตรา 31 “ประธานอาเซียน” เป็นตำแหน่งสูงสุดของอาเซียน ดำรงตำแหน่งวาระละ 1 ปี โดยกำหนดให้ ตำแหน่งประธานอาเซียนหมุนเวียนกันในประเทศสมาชิกตามลำดับตัวอักษร พยัญชนะภาษาอังกฤษของชื่อรัฐสมาชิก รัฐสมาชิกที่เป็นประธานจะเป็น ประธานการประชุมสุดยอดอาเซียนและการประชุมสุดยอดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาประสานงานอาเซียน มন্ত্রীประสานงานอาเซียน สภาประชาคมอาเซียน สามสภา องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาและข้าราชการอาวุโส คณะกรรมาธิการผู้แทนถาวร และประธานผู้แทนถาวรประจำอาเซียน ซึ่ง การประชุมสุดยอดอาเซียนถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1976 (พ.ศ. 2519) ที่จังหวัดบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้มีประเทศ สมาชิกจัดการประชุมสุดยอดอาเซียนไปแล้วดังนี้

ครั้งที่ 2 ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) – มาเลเซีย

ครั้งที่ 3 ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) – ฟิลิปปินส์

ครั้งที่ 4 ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) – สิงคโปร์

ครั้งที่ 5 ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) – ไทย

ครั้งที่ 6 ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) – เวียดนาม

- ครั้งที่ 7 ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) – บรูไนฯ
- ครั้งที่ 8 ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) – กัมพูชา
- ครั้งที่ 9 ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) – อินโดนีเซีย
- ครั้งที่ 10 ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) – ลาว
- ครั้งที่ 11 ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) – มาเลเซีย
- ครั้งที่ 12 ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) – ฟิลิปปินส์
- ครั้งที่ 13 ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) – สิงคโปร์
- ครั้งที่ 14 ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) – ไทย
- ครั้งที่ 15 ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) – ไทย
- ครั้งที่ 16 ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) – เวียดนาม
- ครั้งที่ 17 ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) – เวียดนาม
- ครั้งที่ 18 ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) – อินโดนีเซีย
- ครั้งที่ 19 ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) – อินโดนีเซีย
- ครั้งที่ 20 และ 21 ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) – กัมพูชา
- ครั้งที่ 22 และ 23 ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556) – บรูไนฯ
- ครั้งที่ 24 ค.ศ. 2014 (พ.ศ. 2557) – เมียนมาร์
- ครั้งที่ 25 ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) – มาเลเซีย
- ครั้งที่ 26 ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) – ลาว

ตามกฎบัตรอาเซียน มาตรา 32 ระบุถึงบทบาทประธานอาเซียน
ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมและเพิ่มพูนประโยชน์และความเป็นอยู่ที่ดีของอาเซียน
อย่างยั่งยืน รวมถึงความพยายามในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการ

ริเริ่มทางนโยบาย การประสานงานฉันท์สามัคคีและความร่วมมือ

2. ทำให้แน่ใจถึงความเป็นศูนย์รวมของอาเซียน
3. ทำให้แน่ใจถึงการตอบสนองต่อประเด็นเร่งด่วนหรือสถานการณ์วิกฤติที่มีผลกระทบต่ออาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที รวมถึงเป็นคนกลางที่น่าเชื่อถือและจัดให้มีการจัดการอื่น เช่น เพื่อตอบสนองข้อกังวลเหล่านี้โดยทันที
4. เป็นผู้แทนอาเซียนในการเสริมสร้างและส่งเสริมความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนภายนอกภูมิภาคให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น
5. ปฏิบัติภารกิจและหน้าที่อื่นที่อาจได้รับมอบหมาย

การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นการประชุมประจำปีที่จัดขึ้นโดยสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) ภายใต้หัวข้อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แนวทางในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือต่างๆ ของเหล่าสมาชิก ในที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนและการประชุมเกี่ยวข้ออื่นๆ ผู้นำชาติสมาชิกอาเซียนจะหารือกันกับคู่เจรจา และผู้นำของคู่เจรจาอาเซียน เพื่อหารือถึงความร่วมมือในหลากหลายประเด็นในกรอบความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเทศสมาชิกกับประเทศคู่เจรจาโดยตรงของอาเซียน อันจะเป็นการแก้ไขประเด็นปัญหาด่วนที่ส่งผลกระทบในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนมักจะหลีกเลี่ยงประเด็นความขัดแย้งภายในของประเทศสมาชิก เพราะถือเป็นกิจการภายในของแต่ละประเทศ รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน

เลขาธิการอาเซียน (Secretariat-General) เป็นหัวหน้าสำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศ

อินโดนีเซีย มีหน้าที่กำกับดูแลงานของอาเซียนในภาพรวม อำนวยความสะดวก ดูแลความคืบหน้าในการดำเนินงานตามความตกลงและข้อตัดสินใจของอาเซียน เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับงานและข้อคิดเห็นของอาเซียน เข้าร่วมการประชุมกับประเทศคู่เจรจาตามแนวนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบ และตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และเป็นผู้แทน (representative) ของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ เลขาธิการอาเซียน ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) จากการเสนอชื่อของประเทศที่มีสิทธิในการเสนอชื่อผู้สมัคร ใช้หลักการเวียนตามตัวอักษรภาษาอังกฤษของประเทศสมาชิก เลขาธิการอาเซียนจะดำรงตำแหน่งได้เพียงสมัยเดียว และไม่สามารถต่ออายุได้ (non-renewable term) มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 5 ปี ทั้งนี้ ในช่วงปี 2556-2560 (ค.ศ. 2013-2017) นายเล เลื่อง มินห์ (Le Luong Minh) จากเวียดนาม ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียนต่อจาก ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ของไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งในช่วงปี 2551-2555 (ค.ศ. 2008-2012)

บทที่ 2

ระบบการเมืองการปกครอง

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ออกจะเป็นเรื่องธรรมดาอย่างมาก ดังที่ อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animal)” หมายความว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ไม่สามารถอยู่ลำพังเพียงคนเดียวได้ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฟังพาอาศัยและอยู่ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน มนุษย์จึงได้รวมตัวกันสร้างวัฒนธรรมขึ้น

แม้ว่าการรวมกันเป็นสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นการรวมกลุ่มของรัฐที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันแต่โดยตามสภาพภูมิศาสตร์แล้วส่วนใหญ่ก็จะมีอาณาเขตติดต่อกันอยู่บนพื้นแผ่นดินใหญ่ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ส่วนอีก 4 ประเทศที่เป็นหมู่เกาะ ได้แก่ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน ซึ่งทั้ง 10 ประเทศนี้มีสภาพภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกัน ประชาชนมีความคุ้นเคยเดินทางไปมาหาสู่กันด้วยเหตุที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน พอที่จะสื่อสารทำความเข้าใจกันได้

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถ่วงไปแล้วจะเห็นได้ว่ารัฐสมาชิกของอาเซียนทั้ง 10 ประเทศก็มีความต่างกันเห็นได้ชัด โดยสามารถแยกออกได้เป็น 4 กลุ่มหลักๆ ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านจิตวิทยาความมั่นคงและ

เทคโนโลยี และความแตกต่างนี้เองที่ทำให้เมื่อจะต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ต้องการนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของคนในรัฐสมาชิก จึงต้องการความยืดหยุ่น และทำความเข้าใจกันให้มากๆ ดังนั้น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันของชนในแต่ละชาติ จึงเป็นสิ่งสำคัญ

การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ทำความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียน ก็เพื่อทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) บรรลุผลในปลายปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เรื่องแรกที่เราควรศึกษาทำความเข้าใจ คือ การเมืองการปกครอง เพราะเป็นภาพสะท้อนความเป็นไปภายในรัฐนั้นได้เป็นอย่างดี จากนั้นก็จะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านสังคมจิตวิทยาและความมั่นคงไล่เรียงกันไปตามลำดับ

ระบอบการเมืองการปกครอง

เมื่อกล่าวถึงระบบการเมืองการปกครองของรัฐสมาชิกอาเซียน ถ้าให้เข้าใจกันง่ายๆ ก็จะขอแสดงด้วยแผนภาพ ดังนี้

ประเทศ ระบอบ	แบบ ประชาธิปไตย	แบบกึ่งเผด็จการหรือเผด็จการ	
บรูไนดารุสซาลาม			สมบูรณาญา- สิทธิราชย์
ราชอาณาจักร กัมพูชา	รัฐสภา		
สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย	ประธานาธิบดี		

ประเทศ ระบอบ	แบบ ประชาธิปไตย	แบบกึ่งเผด็จการหรือเผด็จการ	
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว		สังคมนิยม ปกครองโดยพรรค คอมมิวนิสต์	
มาเลเซีย	รัฐสภา		
สาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมาร์	ประธานาธิบดี		
สาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์	ประธานาธิบดี		
สาธารณรัฐสิงคโปร์	รัฐสภา		
ราชอาณาจักรไทย	รัฐสภา		
สาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม		สังคมนิยม ปกครองโดยพรรค คอมมิวนิสต์	

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า รัฐสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่จะใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประกอบด้วย กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ ไทย และสิงคโปร์ รวม 7 ประเทศ ส่วนอีก 3 ประเทศ ประกอบด้วย ลาวและเวียดนาม ใช้การปกครองประเทศแบบสังคมนิยมปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ในขณะที่บรูไนดารุสซาลาม ใช้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

การที่รัฐสมาชิกของอาเซียนมีระบอบการเมืองการปกครองแตกต่างกัน แม้ส่วนใหญ่จะเป็นระบอบประชาธิปไตยเหมือนกัน แต่ก็ยังแบ่งย่อยออก

เป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary system) ได้แก่ กัมพูชา มาเลเซีย ไทย และสิงคโปร์ กับแบบประธานาธิบดี (Presidential system) ได้แก่ อินโดนีเซีย เมียนมาร์และฟิลิปปินส์ ส่วนลาวและเวียดนามก็ใช้การปกครองที่เป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ในขณะที่บรูไนดารุสซาลามยังคงใช้ระบอบกษัตริย์ในการปกครองแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเพียงประเทศเดียวอย่างเหนียวแน่น ที่เป็นเช่นนี้เพราะประวัติศาสตร์ทางการเมือง (Political history) ของแต่ละประเทศแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสืบค้นย้อนกลับไปในอดีตก็จะพบว่าหลายประเทศในภูมิภาคนี้ล้วนแล้วแต่ต้องต่อสู้กับลัทธิอาณานิคม (colonialism) ทั้งสิ้น และเมื่อเจ้าอาณานิคมปกครองประเทศเหล่านี้ก็มักจะวางรูปแบบการปกครองของตนไว้

ในขณะที่ลาวและเวียดนามแม้จะใช้ระบอบการปกครองที่เป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ก็ตาม แต่เมื่อสังคมโลกเปลี่ยนไป ความเป็นประชาธิปไตย (Democratization) ตามแบบตะวันตกก็มีมากขึ้นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงกดดันของระบบเศรษฐกิจการค้าของโลก ทำให้เกิดการผ่อนคลายมากขึ้นจากที่เคยเคร่งครัดกับระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมโดยผ่อนปรนกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีทุนนิยมเมื่อต้องมีการติดต่อในทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ โดยหากพิจารณาเทียบเคียงกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นเจ้าแห่งหลักการ “หนึ่งประเทศสองระบบ” กล่าวคือการแยกระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจออกจากกัน เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ โดยระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเสรีทุนนิยมแต่ยังคงไว้ซึ่งระบบการเมืองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่เน้นศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่พรรคคอมมิวนิสต์

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรัฐสมาชิกด้วยกันก็จะพบว่า ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีปัญหาข้อพิพาทอาณาเขต (territorial dispute) ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดน (borderland) และ

ข้อพิพาทตำแหน่ง (positional dispute) อันเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่ตั้งที่แท้จริงของเส้นเขตแดน ซึ่งหลายกรณีข้อพิพาทได้ถูกระงับไปแล้ว แต่ยังมีบางกรณีที่เป็นข้อพิพาทเขตแดนที่ยังดำเนินการแก้ปัญหาอยู่ อาทิ (อ้างอิงจาก อัศรพงษ์ คำคุณ วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) พม่ากับไทย กรณีพิพาทเขตแดนทางบก ความยาวกว่า 2,400 กิโลเมตร ที่ยังไม่ได้สำรวจและปักปัน กัมพูชากับเวียดนาม กรณีพิพาทเขตแดนทางบกและทางทะเล ซึ่งมีปัญหาพื้นที่ทับซ้อนในทะเลอ่าวไทย มาเลเซียกับฟิลิปปินส์ กรณีพิพาทเขตแดนบริเวณ ทะเลซูลู (Sulu Sea) ทะเลเซลีเบส (Celebes Sea) และทะเลจีนใต้ กรณีพิพาทหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Archipelago) เป็นหมู่เกาะใหญ่ที่สุดในทะเลจีนใต้ ซึ่งอุดมไปด้วยน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ และสัตว์น้ำ (ปลาทูน่า) โดยมีจีน ไต้หวัน เวียดนาม ต่างก็อ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะดังกล่าว รวมทั้งปัญหาดินแดนในรัฐ

ซาบาร์ (Sabah) ที่ฟิลิปปินส์อ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของ อินโดนีเซีย กับมาเลเซีย พินาตเขตไหล่ทวีปทางตะวันตกของทะเลเซลีเบส (Celebes Sea) ซึ่งยังไม่มีการปักปัน นอกจากนี้ยังกรณีพิพาทเขตแดนทางทะเลบริเวณ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (EEZ area) ในช่องแคบมะละกา บางส่วนของ ทะเลจีนใต้ทางตอนเหนือของตันจุง ดาตู (Tanjong Datu) ทะเลเซลีเบส (Celebes Sea) **ไทยกับกัมพูชา** เรื่อง การขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาท พระวิหารที่ศาลโลกมีคำพิพากษาให้ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขต ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา โดยฝ่ายกัมพูชาได้มีคำขอให้ศาลโลกตีความ คำพิพากษาเมื่อปี พ.ศ. 2505 (ค.ศ. 1962) ถึงขอบข่ายและความหมายของ คำพิพากษาดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีปัญหาการกระทบกระทั่งกับประเทศ นอกอาเซียนที่อยู่ในกลุ่มประเทศที่อาเซียนเชิญเข้าร่วมเจรจาด้วย อาทิ ปัญหาการอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ทับซ้อนหมู่เกาะปะการังสการ์โบโรห์ใน ทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ ส่วนการกำหนดนโยบายสาธารณะของ รัฐบาลแห่งรัฐสมาชิกที่เข้ามาบริหารประเทศก็จะเน้นการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว กับกิจการภายในของประเทศตนเองอยู่แล้ว

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ในประเด็นความแตกต่างของระบบ การเมืองการปกครองมิได้เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันเพื่อดำเนินตาม พันธกิจของอาเซียนแต่อย่างใด เนื่องจากตามกฎบัตรอาเซียนก็มีการระบุไว้ ว่า รัฐสมาชิกจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน หรือที่เรียกว่าวิถีอาเซียน (ASEAN Way) ปัญหาที่แท้จริงจึงน่าจะเป็นปัญหา ทางด้านเขตแดนระหว่างกัน และข้อพิพาทเหนือการพัฒนาทรัพยากร ซึ่งมี ผลประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดน นั้นๆ อยู่เป็นอันมาก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในแต่ละรัฐ สมาชิกด้านเสถียรภาพทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงการเข้าสู่อำนาจที่ไม่เป็นไปตามระบบการปกครองของประเทศนั้นๆ อย่างสันติมากกว่า

ตลอดจนปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลที่ทำให้นโยบายของรัฐสมาชิกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปมาไม่แน่นอน เป็นความยากลำบากของรัฐสมาชิกอื่นที่ต้องทั้งปรับตัวและทำความเข้าใจกับนโยบายของรัฐบาลประเทศนั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง

เนการา บรูไน ดารุสซาลาม (Negara Brunei Darussalam)

เนการา บรูไน ดารุสซาลาม เป็นประเทศที่มีการปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) โดยองค์สุลต่านเป็นผู้นำของประเทศและเป็นผู้บริหาร ภายใต้อำนาจการ Melayu Islam Berraja (MIB) คือ มลายู อิสลาม และพระมหากษัตริย์ บรูไนมีสภาพที่ปรึกษา และคณะรัฐมนตรีคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แต่ไม่มีสมานติบัญญัติหรือสภาผู้แทนราษฎร นับแต่ปี พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984) ซึ่งเป็นปีที่ได้รับเอกราชจากอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) องค์สุลต่านได้มีการประชุมเพื่อกำหนดให้มีรัฐสภา (Parliament) ส่วนการปกครองก็แบ่งเป็น เขตการปกครอง (Daerah) เทศบาล ตำบล และหมู่บ้าน โดยทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะบางประการเท่านั้น อาทิ การจ่ายเงินสวัสดิการแก่ประชาชน การศาสนา การรวมชาวบ้านพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น จึงไม่มีการกระจายอำนาจทางการเมืองลงไปยังระดับต่างๆ

ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia)

ภายหลังจากเขมรแดงถูกขับไล่พ้นจากอำนาจในปี 2518 กัมพูชาปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้อำนาจรัฐธรรมนูญ (ปัจจุบันคือ พระบาทสมเด็จพระบรมนาถนโรดม สีหมุนี) ทรงขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2547 และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำประเทศคือ สมเด็จฮุน เซน โดยดำรงตำแหน่งวาระละ 5 ปี กัมพูชาปกครอง

ในระบบรัฐสภา (parliamentary system) เป็นสภาคู่ ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (National Assembly) มีสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 120 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงและลับ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี ปัจจุบันมีสมาชิก 123 คน และมีสมเด็จพระนโรดมมณูญีเป็นประธานสภา กับ วุฒิสภา (Senate) ที่มีสมาชิกมากที่สุดไม่เกินกึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎรมาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ 2 คน เลือกจากพรรคการเมืองที่ได้เสียงข้างมากโดยเปรียบเทียบ 2 คนและที่เหลือมาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม มีวาระ 6 ปี (ปัจจุบันมีสมาชิก 61 คน) วุฒิสภามีสมเด็จพระเจีย ชิม เป็นประธานสภา แบ่งการปกครองเป็น 20 จังหวัด มีประชากรทั้งสิ้น 15,783,936 คน (ข้อมูลปัจจุบัน ณ วันที่ 3 สิงหาคม 2558)

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia)

สาธารณรัฐอินโดนีเซียใช้การปกครองระบบประธานาธิบดี (Presidential System) นั้นหมายถึงมีการเลือกตั้งฝ่ายบริหาร คือประธานาธิบดีโดยตรง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิเลือกตั้งประธานาธิบดีแยกต่างหากจากการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา (สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา) หลังการได้เอกราชเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) ประธานาธิบดีซูการ์โน (Sukarno) เป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia) ดร.ซูซิโล บัมบัง ยูโดโยโน (Dr. Susilo Bambang Yudhoyono) ถือเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีขึ้นเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004)

การเลือกตั้งในสาธารณรัฐอินโดนีเซียจัดให้มีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) เป็นการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาและนิติบัญญัติแห่งชาติ ยังไม่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ก็มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปี เช่นเดียวกับ

สภาผู้แทนราษฎร จำนวน 550 ที่นั่ง (People's Representative Council หรือ Dewan Perwakilan Rakyat, DPR) และ สภาผู้แทนราษฎร ระดับภูมิภาค (Regional Representative Council หรือ Dewan Perwakilan Daerah) จำนวน 128 ที่นั่ง

สภาผู้แทนราษฎรระดับชาติและระดับภูมิภาคได้รับการเลือกตั้งในระบบสัดส่วน (Proportional Representation) เป็นการเลือกตั้งจากผู้สมัครในหลายเขตเลือกตั้ง ภายใต้ระบบหลายพรรคการเมือง (Multi-party System) ของอินโดนีเซีย ไม่มีพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่จะได้ว่าจะสามารถได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดเพียงพรรคเดียว พรรคการเมืองจึงจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันในลักษณะของรัฐบาลผสม (Coalition Governments)

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)

ฟิลิปปินส์เป็นรัฐเดี่ยวมีการปกครองเป็นรูปแบบสาธารณรัฐตามระบอบประชาธิปไตย มีประธานาธิบดีเป็นประมุขสูงสุดของประเทศและเป็นผู้บัญชาการบริหาร บริหารงานโดยคณะรัฐมนตรี (Secretaries) ซึ่งคัดเลือกโดยคณะกรรมการเพื่อการแต่งตั้ง (Commission of Appointments) ประกอบด้วยวุฒิสมาชิก 12 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลอีก 12 คน มีการจัดระบบบริหารราชการแผ่นดินแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การบริหารราชการส่วนกลางและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ในช่วงการตกอยู่ภายใต้การปกครองของสเปนเป็นเวลาสามศตวรรษกว่า (ค.ศ. 1564-1898) ได้มีการจัดการปกครองใหม่ โดยแบ่งออกเป็นจังหวัดแต่ละจังหวัดแบ่งออกเป็นเมือง แต่ละเมืองประกอบด้วยหมู่บ้านหรือบารังไก โดยให้อยู่ภายใต้การปกครองของคาเบซาซึ่งเป็นผู้นำบารังไกมีหน้าที่สำคัญคือการเก็บภาษีจากประชาชนในหมู่บ้านให้รัฐบาลสเปน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(The Lao People's Democratic Republic)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือเรียกโดยย่อว่า “สปป.ลาว” หรืออาณาจักรล้านช้างในอดีตนับหลายร้อยปี มีการปกครองในระบอบกษัตริย์ (Monarchy System) มาก่อน ภายหลังมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจทางการเมืองโดยมีสหภาพโซเวียตและประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงอย่างเวียดนามให้การสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งหลังสุดลาวหันมาใช้รูปแบบการปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (ทางการลาวใช้คำว่า ระบอบประชาธิปไตยประชาชน) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรนำของประเทศ ซึ่งมีอำนาจสูงสุดตั้งแต่ลาวเริ่มปกครองในระบอบสังคมนิยม เมื่อ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) ประเทศเรียกว่า “ประธานประเทศ” มีลักษณะเช่นเดียวกับประธานาธิบดีแต่ไม่ได้มีที่มาจากการเลือกตั้ง สถาบันทางการเมืองของลาว ประกอบด้วย พรรคการเมือง ได้แก่ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (The Lao People's Revolutionary Party) สภารัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร (พรรคประชาชนปฏิวัติแห่งลาวทำหน้าที่แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี) และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (The national Assembly) ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติและด้านตุลาการ มีหน้าที่ดูแลอนุมัติงบประมาณ การออกกฎหมายและการแก้ไขกฎหมาย ตลอดจนการควบคุม กำกับดูแลการทำงานของฝ่ายบริหาร

มาเลเซีย (Malaysia)

มาเลเซียมีทั้งรัฐบาลกลางหรือสหพันธ์ (Federal Government) และรัฐบาลแห่งรัฐ (State Government) แต่ละรัฐมีสุลต่านปกครอง และสมเด็จพระราชาธิบดี หรือ ยงดี เปอร์ตวน อากง (Yang di-pertuan Agong)

เป็นกษัตริย์ปกครองประเทศ มาจากการเลือกของสุลต่านทั้ง 9 รัฐ อยู่ในวาระคราวละ 5 ปี ปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliament System) ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (House of Representative หรือ Dewan Rakyat) ที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภา (Senate หรือ Dewan Negara) ที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง ทั้งนี้อำนาจทางการเมืองขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนราษฎร

สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

(The Republic of the Union of Myanmar)

หลังสงครามโลก พม่าก็ได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) โดย อู นู ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำแทน อู อองซานที่ถูกลอบสังหาร พม่าสมัยเอกราชจึงอยู่ในรูปของสหภาพ (Union) อันเป็นลักษณะของสหพันธ์รัฐที่มีหลายชนชาติ ได้แก่ กะเหรี่ยง (Kayin) กะยา (Kayah) ชิน (Chin) กะฉิ่น (Kachin) มอญ (Mon) ยะไข่ (Rakhine) ไทใหญ่ และชนชาติพม่า มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ ในระบบรัฐสภา (Parliamentary System) โดยรัฐสภาประกอบด้วย สภาประชาชน สภาชาติพันธุ์ และสภาท้องถิ่น สมาชิกรัฐสภามาจากการเลือกตั้ง แบ่งการปกครองเป็น 7 รัฐ ตามกลุ่มเชื้อชาติที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ มีประธานาธิบดีเป็นประมุข เรียกชื่อประเทศว่า “สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) พม่าจัดมีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2533 (ค.ศ. 1990) หรือเมื่อ 25 ที่แล้ว พรรคแนวร่วมแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD) ได้รับชัยชนะถึงร้อยละ 81 คือ 392 ที่นั่งจาก 492 ที่นั่งในสภา แต่มีพยายามใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อทำลายโอกาสในการชนะเลือกตั้งของพรรคแนวร่วมแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD)

ในวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 รัฐบาลทหารพม่าใช้อำนาจตาม

กฎัยการศึกษาสังกัดบริเวณ ออง ซาน ซูจี ให้อยู่แต่ในบ้านพักเป็นครั้งแรกเป็นเวลา 3 ปี โดยไม่มีการตั้งข้อหา และได้จับกุมสมาชิกพรรค NLD จำนวนมากไปคุมขังไว้ที่เรือนจำอันแสง นางอองซาน ซูจี อดอาหารเพื่อประท้วงและเรียกร้องให้นำเธอไปขังรวมกับสมาชิกพรรคคนอื่นๆ ต่อมาเธอได้ยุติการอดอาหารประท้วง เมื่อรัฐบาลเผด็จการทหารให้สัญญาว่าจะปฏิบัติต่อสมาชิกพรรค NLD ซึ่งถูกคุมขังไว้ในเรือนจำเป็นอย่างดี และในช่วงเวลานี้เอง (ค.ศ. 1991) อองซาน ซูจีได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ นอกจากนั้นผู้นำฝ่ายค้านที่สำคัญคนอื่นๆ ก็ถูกจับกุมและคุมขังด้วย อย่างไรก็ตาม แต่รัฐบาลก็กลับลำโดยไม่รับรองผลการเลือกตั้ง และจับกumnักการเมืองฝ่ายตรงข้ามมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้นักการเมืองฝ่ายค้านและนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยหนีการจับกุมมายังชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน จากนั้นสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของทหาร จนมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่และประกาศใช้บังคับเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2551

สาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Republic of Singapore)

เมื่อมาเลเซียได้รับเอกราชจากอังกฤษ สิงคโปร์ได้ตัดสินใจรวมเข้ากับมาเลเซีย เรียกว่า “สหภาพมาลายา” ในช่วงปี 1963-1965 แต่อยู่ได้เพียง 2 ปี เนื่องจากสิงคโปร์เห็นว่าการเหยียดชนชาติกัน ทำให้พรรคกิจประชาชน (PAP: People's Action Party) ซึ่ง นายลี กวนยู เป็นผู้ก่อตั้ง ในปี ค.ศ. 1961 ประกาศแยกสิงคโปร์เพื่อเป็นเอกราชเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2508 (ค.ศ. 1965) เรียกชื่อประเทศใหม่ว่า สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง โดยปกครองในรูปสาธารณรัฐ นายลี กวนยู เป็นนายกรัฐมนตรีนานถึง 25 ปี นับแต่ประกาศเป็นเอกราช และสังกัดพรรคกิจประชาชน ซึ่งได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็น

เป็นการเลือกตั้งทั่วไป หรือการเลือกตั้งซ่อม อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีคนต่อมาคือ นายโก๊ะ จักตง (28 พฤศจิกายน 2533 ถึง 12 สิงหาคม 2547) และนายลี เซียนลุง เป็นนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม 2547 ถึงปัจจุบัน

สิงคโปร์เป็นรัฐเดี่ยว มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ ใช้ระบบรัฐสภา และเป็นระบบหลายพรรคการเมือง ที่มีพรรคเด่นพรรคเดียวคือ พรรคกิจประชาชน ประเทศสิงคโปร์ถูกจัดเป็นประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์ (Flawed democracy)

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam)

เมื่อ พ.ศ. 2518 เวียดนามเหนือสามารถรวมเวียดนามใต้เข้าเป็นประเทศเดียวกัน ใช้ชื่อประเทศใหม่ว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โครงสร้างการปกครองของเวียดนามปัจจุบันประกอบด้วย (1) สภาแห่งชาติ (Quoc Hoi หรือ National Assembly) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกรวม 493 คน (มีได้ไม่เกิน 500 คน) มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายทั้งภายในและต่างประเทศ มีหน้าที่บัญญัติและแก้ไขกฎหมาย แต่งตั้งประธานาธิบดีตามที่พรรคคอมมิวนิสต์เสนอ ให้การรับรองหรือถอดถอนนายกรัฐมนตรีตามที่ประธานาธิบดีเสนอ รวมทั้งแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ อันเป็นระบบการบริหารแบบผู้นำร่วม (2) ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานาธิบดี ทำหน้าที่ดูแลนโยบายของรัฐบาล การทหาร และการรักษาความสงบภายในประเทศ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กรมการเมือง (Politburo) เป็นองค์กร

บริหารสูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์

พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เป็นองค์กรที่มีอำนาจ สูงสุดเพียงพรรคการเมืองเดียว ผูกขาดการชี้นำภายใต้ระบบผู้นำร่วม (collective leadership) ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการจัดการทุกด้าน ทำให้เวียดนามมีเสถียรภาพทางการเมืองและมีเอกภาพสูง เวียดนามมีการกระจายอำนาจไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแต่ละจังหวัดมีคณะกรรมการประชาชน (Provincial People's Committee) ทำหน้าที่บริหารงานภายในท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นโยบาย และกฎระเบียบต่างๆ ที่บัญญัติโดยองค์กรของรัฐที่อยู่ในระดับสูงกว่า

ราชอาณาจักรไทย (The Kingdom of Thailand)

นับแต่การรวบรวมหัวเมืองต่างๆ เข้ามาเป็นราชอาณาจักรสยามและมีการสถาปนาราชวงศ์จักรีขึ้นปกครองประเทศ ทำให้กล่าวได้ว่าการปกครองช่วงนี้มีความเป็นรัฐชาติที่สมบูรณ์ ภายใต้การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศในภาคพื้นยุโรปมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเป็นระบอบประชาธิปไตย อาทิ การปฏิวัติในฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ.1789 เป็นต้น จนมีการกล่าวกันว่า นักศึกษาจากเมืองไทยที่ไปเรียนในประเทศเหล่านั้นได้นำเอาแบบอย่างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจากฝรั่งเศสมาใช้กับประเทศไทย โดยเฉพาะในเชิงโครงสร้างของการมีสถาบันทางการเมืองด้านต่างๆ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุขของประเทศ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา คือ สภาคู่ ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา อย่างไรก็ตามภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ระบบการเมืองของไทยก็มิได้มีเสถียรภาพหรือความต่อเนื่องด้านการพัฒนาการทางการเมืองเนื่องจากการมีการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจ ตั้งคณะรัฐบาลและกำหนดบทบัญญัติขึ้นเอง ประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพดังที่ควรจะเป็น ดังนั้นจึงเกิดเหตุการณ์ใหญ่ขึ้นถึง 3 ครั้ง คือ (1) วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตยและต่อต้านอำนาจเผด็จการ อันประกอบไปด้วยประชาชน จากทุกสาขาอาชีพ ภายใต้การนำของนิสิต นักศึกษาจากทุกสถาบัน เป็นเหตุการณ์ที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้ เกิดความหวงแหนและร่วมกันธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องแลกมาด้วยชีวิต และความยากลำบากของเพื่อนร่วมชาติ เหตุการณ์ครั้งที่สอง เกิดขึ้นในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้มีนิสิตนักศึกษาและประชาชนร่วมกันปกป้องประชาธิปไตย ต่อต้านการกลับมาของกลุ่มอำนาจเก่า ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่ายิ่งไปเป็นจำนวนมาก และครั้งที่สาม เกิดขึ้นวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 มีกลุ่มต่อต้านอำนาจเผด็จการและเรียกร้องประชาธิปไตยขึ้นอีก ผลจากการเรียกร้องในครั้งนี้ นำไปสู่การจัดทำกฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่ อันเป็นที่มาของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากนั้น ยังปรากฏว่ามีการรัฐประหารอีก 2 ครั้ง ในปี 2549 และปี 2557 เนื่องจากความเห็นที่แตกต่างกันในการเมือง และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ นับเป็นการฉุดรั้งการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนการปกครองประเทศเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทยที่มีความเปราะบางในแง่ของการรับรู้ ความเข้าใจของ

ประชาชนที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และแม้แต่นักการเมืองเองก็อาจกล่าวได้ว่า ยังมีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่ถ่องแท้ ทำให้การวางบทบาทของตนต่อกระบวนการทางการเมืองกลายเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การขาดวิถีสืบทอดหรือวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย รวมทั้งการไม่นำพาต่อความเสียหายจากการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้การพัฒนาการเมือง และประเทศอยู่ในสภาพล้าหลัง

บทที่ 3

ระบบพรรคการเมือง

ในบริบทของการเมืองตะวันตก พรรคการเมืองถือว่าเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างน้อยสองประการ ประการแรก พรรคการเมืองเป็นที่รวบรวมของความต้องการอันมีที่มาจากกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่ต้องการนำเสนอเป็นนโยบายต่อประชาชนในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้พรรคตนเองได้รับชัยชนะและนำเอานโยบายที่ได้หาเสียงไว้ไปใช้ในการบริหารประเทศ ประการที่สอง พรรคการเมืองสามารถเป็นปากเสียงแทนประชาชนในความเดือดร้อนไปสู่ฝ่ายบริหาร ในทางวิชาการมีการแบ่งระบบพรรคการเมืองไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1) ระบบสองพรรค (Two – party System) ประเทศที่ใช้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งในประเทศนั้นจะมีพรรคการเมืองที่มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งเพียงสองพรรคใหญ่สลับสับเปลี่ยนกันจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ ประเทศสมาชิกอาเซียนที่สามารถอนุมานได้ว่ามีระบบพรรคการเมืองแบบนี้ยังไม่ปรากฏชัดเจนมากนัก (เคยมีการเรียกการแข่งขันในการเลือกตั้งช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2554 ว่ามีแนวโน้มจะเกิดระบบสองพรรคการเมืองในการเมืองไทย)

2) ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว (Single – party System) ส่วนใหญ่จะปรากฏในประเทศที่ปกครองแบบเผด็จการ กล่าวคือ ประเทศ

นั้นมีพรรคการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งอยู่เพียงพรรคเดียว ไม่มีโอกาสในการเลือกพรรคการเมืองอื่นที่หลากหลาย ประเทศสมาชิกอาเซียนที่พอจะสามารถอนุมานได้ว่ามีระบบพรรคการเมืองแบบนี้ได้แก่ สิงคโปร์ (ที่พยายามให้มีพรรคฝ่ายค้านในสภาอยู่บ้าง แต่ตลอดระยะเวลาของการประกาศเอกราช สิงคโปร์มีพรรคกิจประชาชนเท่านั้นที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นพรรคที่จัดตั้งรัฐบาล) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3) ระบบพรรคการเมืองหลายพรรค (Multi-party System) ประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยหลายประเทศที่ระบบประชาธิปไตยยังไม่เข้มแข็งหรือเป็นประเทศประชาธิปไตยเกิดใหม่จะมีพรรคการเมืองหลายพรรคได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา โดยไม่มีพรรคใดได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด จึงทำให้มีความจำเป็นต้องจัดตั้งรัฐบาลแบบผสม ประเทศสมาชิกอาเซียนที่พอจะสามารถอนุมานได้ว่ามีระบบพรรคการเมืองแบบนี้ได้แก่ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย ราชอาณาจักรกัมพูชา และราชอาณาจักรไทย

เนการา บรูไน ดารุสซาลาม (Negara Brunei Darussalam)

พรรคการเมืองของบรูไนมีการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคแรกอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นับตั้งแต่บรูไนได้รับเอกราชใน พ.ศ. 2529 ได้แก่ พรรคสามัคคีแห่งชาติบรูไน (Brunei National Solidarity Party; BNSP) แต่ถูกห้ามเข้าร่วมการเลือกตั้ง และในปี พ.ศ. 2531 พรรคจึงถูกถอดออกจากทะเบียนพรรคการเมือง พรรคการเมืองต่อมาคือ พรรคพัฒนาแห่งชาติบรูไน (Brunei National Development Party: BNDP) จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อ 12 กันยายน พ.ศ. 2528 ได้ถูกถอดออกจากทะเบียนพรรคการเมืองในปี พ.ศ. 2531 เนื่องจากมีการ

เรียกร้องให้จัดตั้งรัฐสภาตามระบอบประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ยกเลิกกฎหมายฉุกเฉิน และการจัดให้มีการเลือกตั้ง แต่ไม่สามารถเข้าร่วมในการเลือกตั้งเพราะไม่มีการเลือกตั้งในบรูไน พรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายพรรคที่สามในบรูไน คือ พรรคประชาชนบรูไน (Brunei People's Party : BPP) ก่อตั้งเมื่อ 22 มกราคม พ.ศ. 2499 ผู้นำคือ ดร. เอ เอ็ม อาซาฮารี นโยบายของพรรคคือรณรงค์เพื่อจัดตั้งรัฐบอร์เนียวเหนือที่มีเอกภาพ เป็นพรรคของชาวมลายูหัวรุนแรงที่ก่อกบฏในบรูไนเมื่อ พ.ศ. 2505 ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2505 พรรคได้รับเลือกตั้ง 16 ที่นั่งจากทั้งหมด 33 ที่นั่ง พรรคได้ก่อการจลาจลโดยได้รับการสนับสนุนจากอินโดนีเซียเมื่อ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2505 กองทหารอังกฤษจากสิงคโปร์ถูกส่งเข้ามาปราบจลาจลในครั้งนั้น และทำให้พรรคประชาชนบรูไนถูกยุบเลิก อย่างไรก็ตาม สมาชิกพรรคได้ออกนอกประเทศและจัดตั้งพรรคประชาชนพลัดถิ่นเมื่อ พ.ศ. 2516 โดยมีมาเลเซียหนุนหลัง บทบาทของพรรคยุติลงเมื่อบรูไนได้รับเอกราชและเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อ พ.ศ. 2527 ปัจจุบันบรูไนยังหลงเหลือพรรคการเมืองอยู่เพียงพรรคเดียว คือ Brunei National Democratic Party : BNDP

ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia)

กัมพูชามีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งสภาแห่งชาติ (the National Assembly) ผ่านเป็นกฎหมายไปเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการและเงื่อนไขสำหรับการจัดตั้ง ลงทะเบียน และกิจกรรมของพรรคการเมืองแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ปัจจุบันกัมพูชามีพรรคการเมืองประมาณ 30 พรรค แต่มีพรรคที่มีบทบาททางการเมือง 7 พรรค ได้แก่ พรรคประชาชนกัมพูชา (Cambodian People's Party: CPP) หัวหน้าพรรคคือ สมเด็จฮุน เซน (Hun Sen)

พรรคกู้ชาติกัมพูชา (Cambodian National Rescue Party) ของ นายสม รังสี พรรคเอกภาพกัมพูชา (Khmer Solidarity Party) ของ นายลักษณ์ สุธาภ (Lak Sopheap) พรรคประชาชนรักดีประชาคม (Community of Royalist People's Party) ของสมเด็จนโรดม รณฤทธิ์ (Norodom Ranariddh) พรรคฟูนซินเปก (National United Front for an Independent, Neutral, Peaceful and Cooperative Cambodia: FUNCINPEC) หัวหน้าพรรคคือ นโรดม อรุณรัสมีย์ (Norodom Arunrasmei) พรรครากหญ้าประชาธิปไตย (Grassroots Democracy Party) ของ นายเย็น วิรัช (Yeng Virak) พรรคชาติกัมพูชา (Cambodian Nationality Party) ของนายเส็ง โซเค็ง (Seng Sokheng) พรรคการเมืองที่สำคัญมี 3 พรรค ได้แก่ พรรคประชาชนกัมพูชา พรรคฟูนซินเปก และพรรคสม รังสี (Sam Rainsy Party: SRP) หรือพรรคกู้ชาติกัมพูชา หัวหน้าพรรค คือ นายสม รังสี ภายหลังปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) ได้มีการประชุมเขมร 4 ฝ่าย โดยการควบคุมของ UNTAC (United Nations Transitional Authority in Cambodia) ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2536 และมีการเลือกตั้งทั่วไปอีก 4 ครั้งในปี พ.ศ. 2541, 2546, 2551 และการเลือกตั้งทั่วไปครั้งสุดท้าย เมื่อปี พ.ศ. 2556 พรรคการเมืองที่ได้ที่นั่งในสภาแห่งชาติ คือ พรรคประชาชนกัมพูชา (Cambodian People's Party) ของสมเด็จฮุนเซน มี 68 ที่นั่ง และพรรคกู้ชาติกัมพูชา (Cambodian National Rescue Party) ของนายสม รังสี (Sam Rainsy) มี 55 ที่นั่ง จากทั้งหมด 123 ที่นั่ง

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia)

อินโดนีเซียมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง (Law on Political Parties) บังคับใช้ในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554

(ค.ศ. 2011) ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา พรรคการเมืองในอินโดนีเซียเป็นระบบหลายพรรค และในการเลือกตั้งที่ผ่านมาไม่มีพรรคการเมืองใดได้รับการเลือกตั้งจนเป็นเสียงข้างมากเพียงพรรคเดียวในสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งที่ 3 ในประเทศอินโดนีเซียเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 มีพรรคการเมืองทั้งที่มีที่นั่งในสภาและไม่มีที่นั่งในสภาดังนี้

(ก) พรรคร่วมรัฐบาลประกอบด้วยพรรคการเมืองต่าง ๆ รวม 7 พรรค ได้แก่ พรรค Party of the Functional Groups (Golkar) (*Partai Golongan Karya*) มี Setya Novanto เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Indonesian Democratic Party – Struggle (PDI-P) (*Partai Demokrasi Indonesia Perjuangan*) มี Megawati Sukarnoputri เป็นหัวหน้าพรรค พรรค National Awakening Party (PKB) (*Partai Kebangkitan Bangsa*) มี Muhaimin Iskandar เป็นหัวหน้าพรรค พรรค United Development Party (PPP) (*Partai Persatuan Pembangunan*) มี M. Romahurmuziy เป็นหัวหน้าพรรค พรรค National Mandate Party (PAN) (*Partai Amanat Nasional*) มี Zulkifli Hasan เป็นหัวหน้าพรรค พรรค People’s Conscience Party (Hanura) (*Partai Hati Nurani Rakyat*) มี Wiranto เป็นหัวหน้าพรรค พรรค National Democratic Party (Nasdem) (*Partai Nasional Demokrat*) มี Surya Paloh เป็นหัวหน้าพรรค

(ข) พรรคฝ่ายค้าน ประกอบด้วย พรรค Prosperous Justice Party (PKS) (*Partai Keadilan Sejahtera*) มี M. Sohibul Iman เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Great Indonesia Movement Party (Gerindra) (*Partai Gerakan Indonesia Raya*) มี Prabowo Subianto เป็นหัวหน้าพรรค

(ค) พรรคเป็นกลาง ได้แก่ พรรค Democratic Party (Indonesia) (Demokrat) (*Partai Demokrat*) มี Susilo Bambang Yudhoyono เป็นหัวหน้าพรรค

(ง) พรรคการเมืองซึ่งไม่มีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร มีกว่าสิบพรรคการเมือง และมีพรรคการเมืองที่ยุบเลิกไปหลายพรรค

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)

ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีระบบพรรคการเมืองหลายพรรคที่มีความหลากหลาย สมาชิกพรรคการเมืองส่วนใหญ่ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นชนชั้นนำ มีจำนวนน้อยมากที่เป็นสมาชิกที่มาจากระดับรากหญ้า ฟิลิปปินส์มีพรรคการเมืองและพรรคการเมืองที่ไม่ได้จดทะเบียน พรรคการเมืองที่ประสงค์จะจดทะเบียนก็สามารถไปจดทะเบียนกับคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1987 หมวด 2(5) มาตรา IX-C ในช่วงปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ฟิลิปปินส์มีระบบหลายพรรคการเมืองที่มีพรรคการเมืองเป็นจำนวนมาก ไม่มีพรรคการเมืองใดที่มีโอกาสได้รับเสียงข้างมากเพียงพรรคเดียว จึงจำเป็นที่พรรคการเมืองต่างๆ ต้องทำงานร่วมกันเพื่อการจัดตั้งรัฐบาลผสม เนื่องจากไม่มีพรรคการเมืองใดที่มีสมาชิกพรรคซึ่งเป็นผู้นำที่พัฒนาพรรคการเมืองอย่างยั่งยืน ส่วนใหญ่ผู้นำของพรรคมีลักษณะเกิด-ดับ-และก็เกิดขึ้นอีกเป็นอย่างนี้สลับกันไป

พรรคการเมืองฟิลิปปินส์เป็นเครื่องมือสำคัญทางการเมืองที่จะทำให้นักการเมืองที่ทะเยอทะยานประสบความสำเร็จ มีพรรคการเมืองสองพรรคที่มีอำนาจปกครองประเทศสลับกันไปมา คือ พรรคเสรีนิยม (Liberal Party) กับพรรคนาซีโอนาลิสตา (Nacionalista Party)

พรรคเสรีนิยม (Liberal Party) เป็นพรรคการเมืองขนาดเล็กของฟิลิปปินส์ พรรคนี้เกิดจากการที่ปีกเสรีนิยมแยกตัวออกจากพรรคนาซีโอนาลิสตา

ลิสตาและเป็นเครื่องมือในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของมานูเอล โรชาส ใน พ.ศ. 2489 ต่อเนื่องมาจนถึง เอลปิโต กิรีโนได้ดำรงตำแหน่งต่อใน พ.ศ. 2492 จนกระทั่งมาพ่ายแพ้พรรคนาซีโอนาลิสตาของรามอน แมกไซไซ ใน พ.ศ. 2496 เมื่อรามอน แมกไซไซถึงแก่อสัญกรรม พรรคนาซีโอนาลิสตา ยังคงครองอำนาจต่อไปได้ จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2504 เดียลกาโด มากาปากัล จากพรรคเสรีนิยมจึงได้เป็นประธานาธิบดีก่อนจะพ่ายแพ้ให้กับเฟอร์ดินานด์ มาร์กอสใน พ.ศ. 2505 หลังจากนั้น พรรคเสรีนิยมได้ตกต่ำจนกลายเป็น พรรคขนาดเล็ก

พรรคนาซีโอนาลิสตา (Nacionalista Party) เป็นพรรคการเมือง พรรคแรกของฟิลิปปินส์ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นในยุคที่เป็นอาณานิคม ของสหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ. 2458 พรรคนี้มีอิทธิพลมาจนถึงสงครามโลก ครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2484 เกิดความแตกแยกในพรรค จนมีการแยก ไปตั้งพรรคเสรีนิยมพรรคนี้ ถูกยกเลิกเมื่อเฟอร์ดินันด์ มาร์กอส ประกาศ กฎอัยการศึกเมื่อ พ.ศ. 2514 พรรคนาซีโอนาลิสตาถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกเมื่อ พ.ศ. 2532 เพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองของซัลวาดอร์ เลาเรล แต่เมื่อ เขาได้คะแนนเสียงเพียงร้อยละ 3.4 ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อ พ.ศ. 2535 พรรคการเมืองนี้จึงสิ้นสุดบทบาททางการเมือง

พรรคการเมืองที่สำคัญของฟิลิปปินส์ ได้แก่ **พรรค Liberal Party (LP)** มี Leni Robredo เป็นหัวหน้าพรรค **พรรค Democratic Action (Aksyon)** มี Grace Poe เป็นหัวหน้าพรรค **พรรค New Society Movement (KBL)** มี Imee Marcos เป็นหัวหน้าพรรค **พรรค People Power-Christian Muslim Democrats (Lakas)** มี Gloria Macapagal Arroyo เป็นหัวหน้าพรรค **พรรค Nationalist Party (NP)** มี Cynthia Villar เป็นหัวหน้าพรรค **Nationalist People's Coalition (NPC)** มี Eduardo Cojuangco, Jr. เป็นหัวหน้าพรรค **National Unity Party**

(NUP) มี Roberto Puno เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Philippine Democratic Party-People's Power (PDP-Laban) มี Rodrigo Duterte เป็นหัวหน้าพรรค พรรค United Nationalist Alliance (UNA) มี Nancy Binay เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Citizens' Action Party (Akbayan) มี Risa Hontiveros เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Centrist Democratic Party of the Philippines (CDP) มี Rufus Rodriguez เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Struggle of Democratic Filipinos (LDP) มี Edgardo Angara เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Patriotic Coalition of the People (Makabayan) มี Satur Ocampo เป็นหัวหน้าพรรค พรรค Force of the Filipino Masses (PMP) มี Joseph Estrada เป็นหัวหน้าพรรค นอกจากนี้ยังมีพรรคเล็กพรรคน้อยที่ได้คะแนนในระบบ party-list เกินกว่าร้อยละ 2 อีกหลายพรรค รวมทั้งพรรคการเมืองท้องถิ่น (Local Parties) และพรรคการเมืองที่ไม่จดทะเบียนกับรัฐบาล (Non registered with the government) อีก 8 พรรคด้วย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(The Lao People's Democratic Republic)

ปัจจุบันลาวเป็นรัฐที่มีพรรคการเมืองเพียงเดียว คือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (the Lao People's Revolutionary Party) ที่ได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย มีอำนาจในการเมืองที่มีเต็มไปด้วยประสิทธิภาพ และมีการดำเนินการร่วมกับองค์กรที่เรียกว่า ลาวแนวหน้าเพื่อการสร้างชาติ (The Lao Front for National Construction) ทำหน้าที่เป็นองค์กรมวลชนที่ร่วมมือกับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และทำงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายประชาสังคมในรัฐบาลและกิจการทางด้านวัฒนธรรม

พรรคการเมืองในอดีตของลาว มีพัฒนาการมาทั้งในช่วงที่มีการ

ปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (หลังปี พ.ศ. 2492 ที่ฝรั่งเศสยอมให้ลาวประกาศเอกราชบางส่วน) และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (2 ธันวาคม พ.ศ. 2518) ที่โดดเด่น ดังนี้ 1 พรรคกรรมกรเพื่อการป้องกันผลประโยชน์ของชาติ (Committee for the Defense of National Interests) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2501 (ค.ศ. 1958) 2 พรรคประชาธิปไตย (Democratic Party) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2494 (1951) 3 พรรคอิสระ (Independent Party) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) 4 พรรคประชาชนลาว (Lao People's Party) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) 5 พรรคสังคมนิยมลาว (Lao Socialist Party) (ถูกเนรเทศให้ออกนอกประเทศ) 6 พรรคเป็นกลาง (Neutralist Party) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1949) 7 พรรคเป็นกลางเพื่อสันติภาพ (Peace Through Neutrality Party) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) และ 8 พรรคชาติก้าวหน้า (National Progressive Party) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950)

มาเลเซีย (Malaysia)

มาเลเซียมีพรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนในรัฐสภา หรือฝ่ายนิติบัญญัติของมาเลเซียเป็นทั้งพรรคการเมืองที่มีการผสมกัน และพรรคการเมืองเดี่ยวๆ ที่อยู่ในสภา มีพรรคการเมืองตามกฎหมายและได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2556 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวร่วมแห่งชาติ (National Front) มี ส.ส. จำนวน 133 ที่นั่ง ประกอบด้วยพรรค UMNO (United Malays National Organisation) พรรค MCA (Malaysian Chinese Association) พรรค MIC (Malaysian Indian Congress) พรรค PBB (United Traditional Bumiputera Party) พรรค Gerakan (Malaysian People's

Movement Party) พรรค SUPP (Sarawak United People's Party) พรรค RPS (United Sabah Party) พรรค PRS (Sarawak People's Party) พรรค SPDP (Sarawak Progressive Democratic Party) พรรค UPKO (United Pasokmomogun Kadazandusun Murut Organisation) พรรค LPD (Liberal Democratic Party) พรรค PBRs (United Sabah People's Party) และ People's Progressive Party ส่วนอีกกลุ่ม ได้แก่ สัญญาของประชาชน (People's Pact) มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 89 ที่นั่ง ประกอบด้วย พรรค PKR (People's Justice Party) พรรค DAP (Democratic Action Party) และพรรค Pan-Malaysian Islamic Party นอกจากนี้ยังมีพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรและสภาของรัฐทั้ง 13 รัฐ อีก 38 พรรค

สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

(The Republic of the Union of Myanmar)

พรรคการเมืองของเมียนมาร์จะต้องมีการจดทะเบียนพรรค (Registered Parties) และเป็นระบบหลายพรรค มีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนอยู่จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) จำนวน 91 พรรค พรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสำคัญๆ ได้แก่ พรรคแนวร่วมแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย หรือเอ็นแอลดี (National League for Democracy: NLD) ของนางออง ซาน ซู จี (Aung San Suu Kyi) และพรรคสหสามัคคีเพื่อการพัฒนา หรือยูเอสดีพี (Union Solidarity and Development Party : USDP) พรรคตัวแทนของรัฐบาลทหาร นอกจากนั้น ยังมีพรรคการเมืองอื่นอีกหลายพรรคที่เคยได้รับเลือกตั้งมีสมาชิกอยู่ในสภา ได้แก่ พรรคเอกภาพแห่งชาติ (National Unity Party: NUP) องค์การแห่งชาติปะโอ (Pa-O National Organization: PNO) พรรคเอกภาพแห่งชาติว่า (Wa

National Unity Party: WNUP) พรรคประชาธิปไตยเขตมอญทั้งหมด (All Mon Region Democracy Party: AMRDP) พรรคประชาธิปไตยแห่งชนชาตินาน (Shan Nationalities Democratic Party: SNDP) พรรคชนชาติจีน (Chin National Party: CNP) พรรคชนชาติยะไข่ (Rakhine National Party: RNDP) พรรคประชาธิปไตยแห่ง Phalon-Sawaw: PSDP กองกำลังประชาธิปไตยแห่งชาติ (National Democratic Force : NDF) นอกจากนี้ยังมีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนอีกหลายพรรค อาทิ พรรคชนชาติปะหล่อง (Taaung (Palaung) National Party: TPNP) พรรคประชาธิปไตยว่า (Wa Democratic Party: WDP) พรรคความสามัคคีและประชาธิปไตยแห่งรัฐคะฉิ่น (Unity and Democracy Party of Kachin State: UDPKS) พรรคพัฒนาและประชาธิปไตยแห่งรัฐกะเหรี่ยง (Kayin State Democracy and Development Party: KSDDP) มีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนอยู่นับถึงปัจจุบัน จำนวน (91 พรรค)

การจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องดำเนินการดังนี้ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งไม่ขัดต่อบุรณภาพของสหภาพเมียนมาร์หรือความสามัคคีในชาติ และความยั่งยืนแห่งอธิปไตย (2) จงรักภักดีต่อรัฐ (3) ยอมรับและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยแบบหลายพรรคการเมือง (4) ปฏิบัติตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ (5) ก่อตั้งและจดทะเบียนพรรคการเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

การยุบพรรคการเมือง พรรคการเมืองจะต้องถูกยุบ หากละเมิดข้อบังคับต่อไปนี้ (1) ขู่มุมนุญโดยผิดกฎหมาย (2) ติดต่อกับหรือให้การสนับสนุนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแก่กลุ่มกบฏติดอาวุธต่อต้านสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์หรือกลุ่มคน หรือสมาคมที่สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์เห็นว่าเข้าข่ายตามกฎหมายผู้ก่อการร้ายหรือประกาศว่า เป็นการสมาคมกันอย่างผิดกฎหมาย (3) ให้หรือรับการสนับสนุนทางการเงิน วัตถุหรือความ

ช่วยเหลืออื่นใดทั้งทางตรงและทางอ้อม จากรัฐบาลต่างชาติ สมาคมทางศาสนาหรือสมาคมหรือบุคคลต่างชาติ (4) นำประเด็นทางศาสนามาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองโดยมิชอบ

สาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Republic of Singapore)

ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน พรการการเมืองทั้งหมดหรือในความหมายของ “สมาคมทางการเมือง” ต้องลงทะเบียนตามกฎหมายแห่งสังคม (The Societies Act) ใช้กฎต่อไปนี้ในการลงทะเบียน:

1) สมาชิกทั้งหมดของพรการเมืองต้องเป็นพลเมืองสิงคโปร์

2) พรการเมืองต้องไม่เกี่ยวข้อง หรือเชื่อมโยงกับองค์กรต่างประเทศ การใช้ชื่อหรือสัญลักษณ์ซึ่งเป็นเหมือนกับขององค์กรต่างประเทศ จะถือว่าเป็นหลักฐานเพียงพอว่ามีความสัมพันธ์ทางการเมืองหรือการเชื่อมโยงติดต่อกับองค์กรนั้น

รัฐบาลมีอำนาจที่จะยุบพรการค้าฝ่าฝืนกฎข้างต้น หรือกฎการจดทะเบียนพรการเมืองในทุกรูปแบบ

ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการบริหารทางการเมือง ซึ่งใช้บังคับ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) กฎหมายกำหนดให้พรการเมืองรับการบริจาคจากผู้บริจาคที่ได้รับอนุญาต หรือจากผู้บริจาคที่ไม่ระบุชื่อในการบริจาคสิ่งใดๆ ที่เกินค่า S\$ 5,000 เป็นการป้องกันการแทรกแซงการเมืองภายในประเทศของชาวต่างชาติผ่านการสนับสนุนทางการเงิน สาเหตุก็เนื่องมาจากกรณีในปี พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) เมื่อ เคียว สวี กี (Chew Swee Kee) รัฐมนตรีศึกษาธิการได้รับเงินจำนวน S\$ 700,000 ถูกส่งไปจากพันธมิตรประชาชนสิงคโปร์ (the Singapore People's Alliance) โดยผ่าน “หน่วยให้บริการเพื่อนบ้าน” ในการดำเนินการที่ไม่ชอบ (black operation) เพื่อต่อต้านผลประโยชน์ของสิงคโปร์” อีกกรณีหนึ่งคือ อ้างว่า

เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินต่างประเทศสำหรับพรรคเซียว ฟรานซิสของคณงาน (Francis Seow of the Workers' Party) ในปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) นักวิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า รัฐบาลสิงคโปร์ได้มีการจ่ายเงิน \$20,000 ให้แก่พรรคการเมืองในออสเตรเลียผ่าน Optus (เจ้าของ Singtel) แม้ว่าแรงจูงใจและรายละเอียดของการบริจาคยังคงไม่ได้ ถูกตรวจสอบก็ตาม

สิงคโปร์เป็นระบบหลายพรรคการเมือง ที่มีพรรคเด่นพรรคเดียวคือ พรรคกิจประชาชน (People's Action Party) ที่มีนาย Lee Hsien Loong เป็นผู้นำพรรค นอกจากนี้ยังมีพรรคการเมืองอื่นๆ อีก อาทิ พรรคคณงาน (Workers' Party) มี Low Thia Kiang เป็นผู้นำพรรค พรรคประชาธิปไตย สิงคโปร์ (Singapore Democratic Party) มี Chee Soon Juan เป็นผู้นำพรรค พรรคเอกภาพแห่งชาติ (National Solidarity Party) มี Sebastian Teo เป็นผู้นำพรรค พรรคปฏิรูป (Reform Party) มี Kenneth Jeyaretnam เป็นผู้นำพรรค พรรคชนสิงคโปร์มาก่อน (Singaporeans First) มี Tan Jee Say เป็นผู้นำพรรค พรรคประชาชนสิงคโปร์ (Singapore People's Party) มี Lina Chiam เป็นผู้นำพรรค พรรคพันธมิตร ประชาธิปไตยแห่งสิงคโปร์ (Singapore Democratic Alliance) มี Desmond Lim เป็นผู้นำพรรค พรรคพลังประชาชน (People's Power Party) มี Goh Meng Seng เป็นผู้นำพรรค

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

(The Socialist Republic of Vietnam)

เวียดนามมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว คือ พรรคคอมมิวนิสต์ แห่งเวียดนาม (Communist Party of Vietnam: CPV) ที่ได้รับอนุญาต ถูกต้องตามกฎหมายที่ทรงประสิทธิภาพ ส่วนพรรคการเมืองอื่นเป็น

พรรคการเมืองที่อยู่นอกเวียดนาม หรือมิฉะนั้นก็ทำงานอย่างลับๆ ในเวียดนาม พรรคการเมืองที่เคยมีการจัดตั้งขึ้นแล้วยุบเลิกไป หรือมิฉะนั้นก็เป็นพรรคการเมืองนอกประเทศ มีดังนี้

1) พรรคกิจประชาชนแห่งเวียดนาม (People's Action Party of Vietnam : PAP) พรรคนี้เป็นพรรคที่อยู่นอกประเทศ

2) พรรคประชาธิปไตยแห่งเวียดนาม (Democratic Party of Vietnam) พรรคนี้ถูกยุบเลิกไปนานแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ.1988)

3) พรรค Viet Tan ปฏิรูปเวียดนาม (Viet Tan Vietnam Reform Party) พรรคนี้เป็นพรรคที่อยู่นอกประเทศเวียดนาม

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนาม มีนโยบายสำคัญคือ “ดำเนินการปรับปรุงความทันสมัยของประเทศและอุตสาหกรรม.” ตามที่กฎหมายของพรรคซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในการประชุมครั้งที่ 9 ของสภาแห่งชาติ วันที่ 22 เมษายน 2001 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนามจัดตั้งขึ้นและได้รับการฝึกฝนโดยประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้นำชาวเวียดนามประสบความสำเร็จในการปฏิวัติสิงหาคม ปี 2518 จัดตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (ปัจจุบันนี้คือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม) ที่จะเอาชนะการรุกรานของต่างประเทศที่จะยกเลิกระบอบการปกครองในยุคอาณานิคมและจักรวรรดิเพื่อปลดปล่อยและรวมตัวของประเทศและจากนั้นดำเนินการสาเหตุของการปรับปรุงและการก่อสร้างสังคมนิยมและมั่นคงปกป้องเอกราชของชาติ “ภายใต้หลักการ ร่วมมือระหว่างประเทศสังคมนิยมของกรรมกร และสนับสนุน “การต่อสู้เพื่อสันติภาพเอกราชประชาธิปไตยและความก้าวหน้าทางสังคมของผู้คนในโลก” พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนามทำหน้าที่เป็นทัพหน้าของชนทำงานและคนทั้งชาติด้วยการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของพวกเขา จุดมุ่งหมายคือการสร้าง “ความแข็งแกร่ง มีอิสระ เจริญรุ่งเรือง และเป็นประชาธิปไตย มีสังคมที่เป็นธรรม และมีอารยะ โดยตระหนักถึง

ความเป็นสังคมนิยม และท้ายที่สุดคอมมิวนิสต์” หลักการพื้นฐานอุดมการณ์ของพรรคเป็นมาร์กซ์ เลนิน และโฮจิมินห์ เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของพรรค และส่งเสริมประเพณีของประเทศ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนามมีการจัดระเบียบบนหลักการของอำนาจประชาธิปไตย ภายใต้หลักปฏิบัติ “วิพากษ์วิจารณ์ตนเองและมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด” และติดตามกลุ่มผู้นำ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล รวมทั้งการส่งเสริมมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในแนวเดียวกันกับของพรรค พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนามอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศเวียดนามและรัฐธรรมนูญ ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนทั่วประเทศ เป็นองค์กรนำของระบบการเมืองในเวียดนามที่นำไปสู่การเคารพและส่งเสริมบทบาทของรัฐทั้งแนวลัทธิปฏิวัติเวียดนาม (VFF) และองค์กรอื่นๆ ทางสังคมและการเมือง

ราชอาณาจักรไทย (The Kingdom of Thailand)

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาจากตะวันตก รวมทั้งระบบพรรคการเมือง ซึ่งภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 นำโดยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง ได้มีการตรากฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกขึ้น คือพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 เกิดจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 มาตรา 26 ได้บัญญัติให้ประชาชนชาวไทยมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง เจตนารมณ์ในการออกกฎหมายก็เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง ภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป สามารถขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อกระทรวงมหาดไทย

พรรคการเมืองที่มีการจดทะเบียนจัดตั้งแล้ว มีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมอื่นให้เป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมือง ภายหลังการประกาศบังคับใช้กฎหมายพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2498 ก็มีการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองถึง 23 พรรค และเพิ่มขึ้นอีก 7 พรรคก่อนการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 แต่หลังผลการเลือกตั้งสกปรกในครั้งนั้น ได้เกิดการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติเมื่อ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2501

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511 เป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับที่สอง เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 การจัดตั้งพรรคการเมือง จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีบุคคลสัญชาติไทยที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป อย่างน้อย 15 คน มารวมตัวกัน โดยหากต้องการจะดำเนินกิจการพรรคการเมือง ก็สามารถแสดงเจตจำนงต่อนายทะเบียนเพื่อออกหนังสือเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเป็นสมาชิกพรรค เมื่อสามารถรวบรวมสมาชิกพรรคได้ไม่น้อยกว่า 500 คน จากนั้นต้องจดทะเบียนพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย จึงจะสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ มีพรรคการเมืองจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 19 พรรค มี 7 พรรคเป็นพรรคการเมืองเดิมที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2498-2501 เช่น พรรคประชาธิปัตย์ พรรคสังคมประชาธิปไตย กฎหมายพรรคการเมืองฉบับนี้มีอายุอยู่ได้ไม่นานนัก ต่อมาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 14 ที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่สาม คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 นอกจากจะกำหนดให้สมาชิกพรรคที่เริ่มจัดตั้งก่อนจด

ทะเบียนกับนายทะเบียนพรการเมือง จะต้องมียานวนไม่น้อยกว่า 1,000 คนแล้ว ยังวางหลักการใหม่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรการเมืองไว้ก็คือ กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องสังกัดพรการเมือง เนื่องมาจาก พฤติกรรมของบรรดาผู้สมัคร ส.ส. ที่ไม่สังกัดพรรค มักจะถูกอิทธิพลกดดันได้ง่าย และถูกซื้อตัวจากพรรคหรือกลุ่มการเมืองต่างๆ ทำให้การทำงานของ ส.ส. ไม่มีความเป็นอิสระ ผลของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือการจดทะเบียน จัดตั้งพรการเมืองจำนวน 57 พรรค โดยพรการเมืองส่วนใหญ่ จะเป็นการรวมตัวของ ส.ส. หน้าเก่า หรือเป็นพรการเมืองที่เคยมีมาก่อน รวมทั้งก็ได้มีพรการเมืองใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของคนหน้าใหม่ กฎหมายพรการเมืองฉบับนี้เดิณย่ำรอยเดิม กล่าวคือ ถูกยกเลิกโดย ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติพรการเมือง พ.ศ. 2524 เป็นกฎหมาย พรการเมืองฉบับที่ 4 กำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งพรการเมือง ไม่ต่างจากพระราชบัญญัติพรการเมืองฉบับที่แล้วๆ มาโดยมีการเพิ่มเติม จำนวนสมาชิกพรรคเพื่อขอจดทะเบียนจัดตั้งพรการเมืองต้องไม่น้อยกว่า 5,000 คน และในจำนวนสมาชิก 5,000 คนนั้น ต้องประกอบด้วยสมาชิก จากภาคต่างๆ ภาคละห้าจังหวัดและมีจำนวนสมาชิกพรรคจังหวัดละไม่น้อย กว่า 50 คน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติพรการเมืองฉบับนี้สิ้นสุดลงเมื่อ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรการเมือง พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายพรการเมืองฉบับที่ 5 กฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้ชื่อว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” ที่ประชาชนร่วมสร้างโดยการรับฟังความเห็น ในช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญ การจัดตั้งพรการเมืองตามกฎหมาย

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทย โดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไปสามารถ รวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ และพรรคการเมืองที่จัดตั้งจัดตั้ง ต้องมีสมาชิกพรรคให้ได้ 5,000 คนขึ้นไปภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ได้รับการจัดตั้งพรรคการเมือง และกระจายตามภาคและจังหวัดตามที่ นายทะเบียนกำหนด และต้องมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ก็ต้องสิ้นสุดลงจากการทำรัฐประหารในคืนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็น หัวหน้าคณะ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับที่ 6 กฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สาระสำคัญของ กฎหมายฉบับนี้ยังคงสภาพเดิมคล้ายคลึงกับกฎหมายพรรคการเมืองเมื่อ ปี 2541 อาทิ การจัดตั้ง การบริหารพรรคการเมือง มีสาขา พรรคการเมือง การสนับสนุนโดยรัฐ มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนา พรรคการเมืองและให้ผู้เสียภาษีเงินได้สามารถบริจาคเงินให้พรรคการเมือง ที่ตนชื่นชอบได้ การห้ามเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเกินกว่าหนึ่งพรรค การกำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระบบแบ่งเขต เลือกตั้งและระบบสัดส่วน นับเป็นความก้าวหน้าส่วนหนึ่ง แต่กฎหมาย ฉบับนี้ก็ประสบชะตากรรมเหมือนฉบับที่แล้ว เพราะต้องมอดอันสิ้นสุดลง เนื่องจากการรัฐประหารที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 16.30 นาฬิกา โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ

เมื่อพิจารณาพัฒนาการของพรรคการเมืองในกลุ่มประเทศอาเซียน แล้ว จะพบว่าพรรคการเมืองที่เกิดจากประเทศที่มีอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมในการปกครองประเทศ จะมีพรรคการเมืองที่เกิดจากผลประโยชน์แห่งชาติ สามารถควบคุมทิศทางการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมของผู้นำและกรรมการได้ ทั้งนี้ เกิดจากการที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่บริหารประเทศ อาทิ พรรคการเมืองในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในขณะที่พรรคการเมืองในประเทศเสรีประชาธิปไตยบางประเทศที่มีผู้นำที่มีบุคลิกภาพเข้มแข็งเป็นที่เชื่อถือของประชาชน ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ พรรคการเมืองที่เสนอตัวเป็นองค์กรทำงานทางการเมืองจึงมีความโดดเด่นเพียงพรรคเดียว ส่วนในบางประเทศพรรคการเมืองที่เข้ามาบริหารประเทศมีความต่อเนื่องในด้านนโยบาย หรือตัวผู้นำพรรค อาทิ กัมพูชา และมาเลเซีย ก็จะมีพัฒนาการที่ชัดเจน ไม่ได้ยึดติดตัวบุคคล หรือมีการสร้างผู้นำอย่างเป็นระบบ แต่กับในอีกหลายประเทศมีพัฒนาการขึ้นๆ ลงๆ ของพรรคการเมืองตามผู้นำทางการเมืองและสถานการณ์โลกไม่ว่าจะเป็น อินโดนีเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และไทย บางทีอาจจะเป็นเพราะระบบการเลือกตั้งที่บังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง หรือการมีกฎหมายพรรคการเมืองและบังคับให้พรรคการเมืองต้องจดทะเบียนจัดตั้งพรรคที่มีส่วนทำให้พรรคไม่ได้เกิดขึ้นตามหลักการมีพรรคการเมืองที่คนทั้งหลายที่มีอุดมการณ์หรือเป็นกลุ่มผลประโยชน์เดียวกันมาร่วมกันผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายในการเสนอตัวให้ประชาชนเลือกตั้งสมาชิกพรรคเข้ามาทำหน้าที่ในทางการเมือง และยังทำให้คุณค่าของพรรคการเมืองลดน้อยถอยลงเมื่อพรรคการเมืองมี “เจ้าของพรรค” เป็นบุคคลเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเดียว ปราศจากการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน แม้การเข้าเป็นสมาชิกพรรคก็เป็นแต่เพียงรูปแบบเท่านั้น หรือแม้แต่การจัดตั้งพรรคก็ไม่มี

การจัดกิจกรรมทางการเมืองใดๆ เลย จนมีผู้เปรียบเปรยว่า พรรคการเมืองของบางประเทศจัดแข่งจัดตั้งเพื่อมาขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งหากเป็นจริงก็เท่ากับเป็นการ “ฆ่าตัดตอน” พรรคการเมืองไม่ให้มีพัฒนาการในการสร้างนโยบาย เสนอตัวให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกนโยบายและผู้สมัครของพรรคตนเอง และเท่ากับการแก้ปัญหของประเทศต้องไปตกอยู่ในมือของชนชั้นนำนอกสภาบางคนหรือบางกลุ่มที่มีการจัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็งเท่านั้น

บทที่ 4

องค์กรจัดการเลือกตั้ง

องค์กรจัดการเลือกตั้งคืออะไร

องค์กรจัดการเลือกตั้ง หรือ Electoral Management Body (EMB) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการทั้งหมด หรือบางส่วนขององค์ประกอบที่มีความจำเป็นสำหรับการดำเนินการของการเลือกตั้ง และการดำเนินการดังกล่าวเป็นเครื่องมือของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การออกเสียงประชามติ การริเริ่มของประชาชนในการเสนอกฎหมาย และลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบของการดำเนินการเลือกตั้งหมายถึง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ทั้งระบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง) การกำหนดที่เลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้ง รูปแบบขององค์กรจัดการเลือกตั้ง มี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบขององค์กรอิสระ (Independent Model) 2) รูปแบบองค์กรรัฐ (Governmental Model) และ 3) รูปแบบผสม (Mixed Model)

องค์กรจัดการเลือกตั้งของรัฐสมาชิกอาเซียน

จากการสำรวจขององค์กรต่างประเทศที่ชื่อว่า International IDEA จำนวน 217 ประเทศ พบว่าประเทศในอาเซียนมีรูปแบบขององค์กรจัดการเลือกตั้งดังนี้

ประเทศ	รูปแบบองค์กร	ชื่อองค์กร	จำนวนกรรมการ	ที่มาของกรรมการ
เนการา บรูไน ดารุสซาลาม	ไม่มี	-	-	-
ราชอาณาจักร กัมพูชา	อิสระ	National Election Committee	9	ฝ่ายนิติบัญญัติ
สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย	อิสระ	General Election Commission	7	ฝ่ายนิติบัญญัติ
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว	ผสม	กระทรวง มหาดไทย และ National Election Committee	5-17	สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ
มาเลเซีย	อิสระ	Electoral Commission	7	พระราชอาธิบัติ
สาธารณรัฐ สหภาพ เมียนมาร์	อิสระ	Union Election Commission	5	ประธานาธิบดี
สาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์	อิสระ	Commission on Elections	7	ประธานาธิบดี

ประเทศ	รูปแบบองค์กร	ชื่อองค์กร	จำนวนกรรมการ	ที่มาของกรรมการ
สาธารณรัฐสิงคโปร์	รัฐบาล	Prime Minister Office	-	-
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	รัฐบาล	Central Election Council	-	-
ราชอาณาจักรไทย	อิสระ	Election Commission of Thailand (ECT)	5	คณะกรรมการสรรหา 3 คน ที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกา 2 คน

จากตารางดังกล่าว พบว่า ในบรรดาชาติอาเซียนมีองค์กรการเลือกตั้งเป็นรูปแบบอิสระมากที่สุดถึง 6 ประเทศ เป็นแบบรัฐบาล 2 ประเทศ รูปแบบผสม 1 ประเทศ และไม่มีการจัดการเลือกตั้งระดับชาติอีก 1 ประเทศ จึงไม่มีองค์กรจัดการเลือกตั้ง

ลักษณะสำคัญขององค์กรจัดการเลือกตั้งในแต่ละประเทศ

ราชอาณาจักรกัมพูชา (The Kingdom of Cambodia)

องค์กรจัดการเลือกตั้งของกัมพูชา เรียกชื่อว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ (The National Election Committee – NEC)” ประกอบด้วยคณะกรรมการ 9 คน มาจากการแต่งตั้งของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน 8 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมาจากการแต่งตั้งของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านในรัฐสภา และบุคคลอิสระ 1 คน จากองค์กรที่ทำหน้าที่เฝ้าระวังการเลือกตั้งที่สองพรรคเห็นพ้องต้องกัน คณะกรรมการ

การเลือกตั้ง มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ ประกอบด้วย

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด/เทศบาล และชุมชน
- 2) ออกกฎ ระเบียบการดำเนินงาน
- 3) กำหนดปริมาณพลของสถานที่เลือกตั้ง
- 4) การกำหนดสถานที่ลงทะเบียนเลือกตั้งและหน่วยเลือกตั้ง
- 5) จัดหาและแจกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลือกตั้ง
- 6) ตรวจสอบและปรับปรุงบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนให้เป็นปัจจุบัน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(The Lao People's Democratic Republic)

คณะกรรมการการเลือกตั้งของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นคณะกรรมการที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นชั่วคราวเพื่อจัดการเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 120 วัน และเมื่อได้จัดการเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว การรายงานผลการเลือกตั้งต่อสภาแห่งชาติชุดเก่า และสภาแห่งชาติชุดเก่าได้รับรองผลการเลือกตั้งนั้นแล้ว วาระของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะสิ้นสุดลงหลังการประชุมครั้งแรกของสภาแห่งชาติชุดใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมติของกรมการเมือง ศูนย์กลางพรรค และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ ประธานสภาแห่งชาติเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง ประธานคณะประจำสภาแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับชาติ และมีผลภายหลังประกาศถ้อยแถลงของประธานประเทศ คณะกรรมการการเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง มีจำนวนประมาณ 15 - 17 คน ประกอบด้วยประธาน 1 คน และรองประธาน 2 - 3 คน กรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งต่างๆ ทั้งด้านการอำนวยความสะดวกและการจัดการ งบประมาณ

การรักษาความสงบ การประสานงาน งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ งานมวลชนและชุมชนสัมพันธ์ อาทิ ประธานสภาแห่งชาติ รองประธานประเทศ รองประธานสภาแห่งชาติ หัวหน้ากรรมาธิการ (ที่เกี่ยวข้อง) หัวหน้าห้องว่าการสภาแห่งชาติ ประธานคณะกำกับและตรวจสอบกลางแห่งรัฐ ประธานศูนย์กลางสหพันธ์แม่หญิงลาว หัวหน้าคณะโฆษณาและอบรมศูนย์กลางพรรค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเงิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันความสงบ (ทั้งนี้ อาจมีหน่วยงานอื่นเพิ่มเติมอีกตามความเหมาะสม) โดยองค์ประกอบและลักษณะการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งของลาวมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสภาแห่งชาติอย่างยิ่ง นอกจากกรรมการส่วนใหญ่จะมาจากสภาแห่งชาติแล้ว พนักงานผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ยังมาจากสภาแห่งชาติด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ในการเตรียม จัดตั้ง ปฏิบัติ แบ่งภาระความรับผิดชอบ จัดตั้งองค์กรและบุคลากรช่วยดำเนินงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นองค์กรกลางที่เข้ามาประสานงานให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งองค์การจัดตั้งพรรค องค์กรการจัดตั้งรัฐ องค์กรการจัดตั้งมหาชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมมือกันในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเป็นการรับประกันว่าการเตรียมและการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติจะเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (สมาชิกสภาแห่งชาติ) ของ สปป.ลาว มีสี่ระดับ ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับชาติ
2. คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับแขวง กำแพงนคร และเขตพิเศษ
3. คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเมือง
4. คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

องค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่ละระดับนั้น ให้มีตัวแทนจากคณะพรรค ฝ่ายอำนาจการปกครอง (เจ้าแขวง เจ้าเมือง นายบ้าน) และองค์การจัดตั้งมหาชนด้วย นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับชาติ ระดับแขวงกำแพงนคร เขตพิเศษ และระดับเมืองจะต้องมีผู้แทน (ตัวแทน) จากสภาแห่งชาติหรือห้องว่าการสภาแห่งชาติด้วยเสมอ ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่ละระดับนี้สามารถจัดองค์กรและแต่งตั้งบุคลากรเพื่อช่วยการดำเนินงานตามความเหมาะสม

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ระดับชาติ) มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. แนะนำต่อแขวง กำแพงนคร และเขตพิเศษ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งตามระดับชั้นนั้น
2. จัดการศึกษาอบรมเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองให้ประชาชน เพื่อยกระดับความเข้าใจต่อสิทธิประชาธิปไตยของประชาชน รวมทั้งเพื่อสร้างเอกภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเลือกตั้งให้ประสบความสำเร็จด้วยดี
3. จัดตั้งการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สนับสนุน และประชาสัมพันธ์กระบวนการต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมทั้งแนะนำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเคารพกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ ตลอดจนกฎหมายเกี่ยวข้องอื่น
4. จัดเตรียมและแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
5. ตรวจสอบ คั่นคว้า และพิจารณา (ประวัติ) แบบคำร้องขอสมัครรับเลือกตั้ง เพื่ออนุมัติและประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ
6. ตรวจสอบ คั่นคว้า และพิจารณาแก้ไขข้อร้องเรียนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง (อันอาจเกิดจากความบกพร่องหรือผิดพลาด) เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

7. “ชี้นำ นำพา” และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับต่างๆ
8. รวบรวมและประกาศผลการเลือกตั้ง
9. ออกใบรับรอง (ชั่วคราว) ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา แห่งชาติ
10. สรุป ประเมินผล และ “ถอดบทเรียน” เกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมทั้ง ประกาศเกียรติคุณต่อองค์การจัดตั้ง และบุคคลที่มีผลงาน (ช่วยเหลือ การเลือกตั้ง) ดีเด่น
11. รายงานผลการเลือกตั้งและผลการจัดการเลือกตั้งต่อที่ประชุม ครั้งแรกของสภาแห่งชาติชุดใหม่

มาเลเซีย (Malaysia)

คณะกรรมการการเลือกตั้งของมาเลเซียได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อ วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2500 (ค.ศ. 1957) ตามมาตรา 114 ของรัฐธรรมนูญ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งก็เพื่อให้การบริหารการเลือกตั้งมีความโปร่งใส และในทุกขั้นตอนของกระบวนการเลือกตั้งมีความเป็นธรรมในการ แข่งขันกันของทุกพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย ประธานกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่ง และกรรมการการเลือกตั้งอีกหกคน ได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาธิบดีของมาเลเซีย คณะกรรมการ การเลือกตั้งย่อมมีความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง กรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) เป็นชาวมาเลเซียโดยกำเนิด (2) อายุไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์ กรรมการการเลือกตั้งจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (1) มีอายุครบ หกสิบห้าปีบริบูรณ์ (2) เป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ (ก) เป็นการ บุคคลล้มละลาย หรือ (ข) มีส่วนในการใช้จ่ายใดๆ ที่ผิดปกติทั้งงานในหน้าที่ หรืองานนอกหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ (ค) เป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือ สภานิติบัญญัติของรัฐ (3) ยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่งต่อสมเด็จพระราชาธิบดี รัฐสภาเป็นหน่วยงานกำหนดคำตอบแทนให้กับกรรมการการเลือกตั้ง และมีความเป็นอิสระจากอิทธิพลของรัฐบาล

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives (Dewan Rakyat)) อาทิ การกำหนดเขตเลือกตั้ง การทบทวนเขตเลือกตั้งทั้งการเลือกตั้งระดับชาติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติของรัฐ การลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ควบคุมการดำเนินการเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง และดำเนินการลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตเลือกตั้งที่มีการกำหนดขึ้นมาใหม่ เพื่อให้จำนวนของผู้ลงคะแนนในเขตเลือกมีความเหมาะสมและมีความเที่ยงธรรมในการออกเสียงลงคะแนน การส่งเสริมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจิตสำนึกในการให้ความสำคัญกับการไปออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง และแก้ไขปรับปรุงทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้มีความถูกต้อง ทันสมัย โดยการลบชื่อของผู้ที่ตาย หรือถูกตัดสิทธิเลือกตั้ง และในวันลงคะแนนเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาเลเซียจะมีประจำอยู่ที่ศูนย์ทั่วประเทศเพื่อดูแลกระบวนการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง

สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

(The Republic of the Union of Myanmar)

คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพ (Union Election Commission) เมียนมาร์ มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีก 4 คน รวมจำนวนอย่างน้อย

5 คน กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี
- (2) ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (3) ต้องเป็นผู้ที่เคยดำรงตำแหน่ง

(3.1) หัวหน้าผู้พิพากษาหรือเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาของสหภาพ หรือเป็นผู้พิพากษาศาลสูงประจำภูมิภาคหรือรัฐ หรือตำแหน่งที่คล้ายกันมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ

(3.2) ตุลาการหรือเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายที่ไม่ต่ำกว่าระดับภูมิภาค หรือรัฐเป็นเวลา ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ

(3.3) เคยปฏิบัติหน้าที่ทนายความ ไม่น้อยกว่า 20 ปี หรือ

(3.4) เป็นผู้ที่ประธานาธิบดีเห็นว่าเหมาะสม

(4) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และมีประสบการณ์

(5) ไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติในข้อบัญญัติการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(6) จงรักภักดีต่อรัฐและประชาชน

(7) ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

(8) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสภาชาติพันธุ์

(9) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดๆ ที่รับเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทน

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพ มีดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภา

(2) กำกับดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภา และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสนับสนุน

(3) กำหนดและแก้ไขเขตเลือกตั้ง

(4) เก็บข้อมูลบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและปรับปรุงแก้ไข

(5) เลื่อนการจัดการเลือกตั้ง ในกรณีที่เมื่ออาจกระทำการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ได้อย่างอิสระ และเป็นธรรม อันเนื่องมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือสถานการณ์ด้านความมั่นคงในพื้นที่

(6) กำหนดกฎระเบียบในการเลือกตั้งและระเบียบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทอันเนื่องจากการจัดการเลือกตั้งตามกฎหมาย

(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

ประธานาธิบดีมีอำนาจในการถอดถอนประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพ ด้วยเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) กระทำการอันเป็นกบฏร้ายแรง (2) ละเมิดข้อบังคับตามรัฐธรรมนูญ (3) ประพฤติมิชอบ (4) ขาดคุณสมบัติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด (5) การปฏิบัติหน้าที่ประสพความล้มเหลว ขั้นตอนในการถอดถอนเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการถอดถอนหัวหน้าผู้พิพากษาของสหภาพ หรือผู้พิพากษาศาลฎีกาแห่งสหภาพ หากประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพผู้ใดต้องการลาออกจากการดำรงตำแหน่ง ด้วยเหตุผลใดๆ ต้องยื่นเรื่องลาออกต่อประธานาธิบดี โดยกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร หากตำแหน่งประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพว่างลง อันเนื่องมาจากการลาออก ครบวาระเสียชีวิตหรือเหตุผลใดก็ตาม ประธานาธิบดีสามารถแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติว่าด้วยการแต่งตั้งรัฐมนตรีของสหภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หากผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ถือว่า ได้เกษียณ

จากหน้าที่เดิมนับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการหรือกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพ

มติและคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพให้ถือเป็นที่สุดก็แต่เฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้ (1) คำสั่งด้านการเลือกตั้ง (2) อุทธรณ์และทบทวนมติและคำสั่งจากคณะตุลาการการเลือกตั้ง (3) เรื่องที่อยู่ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (The Republic of the Philippines)

การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นได้ผ่านความเห็นชอบไปเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) ต่อมา เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) กฎหมายแห่งคอมมอนเวลท์ ฉบับที่ 657 (Commonwealth Act No. 657) ประกาศการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ กรรมการในคณะกรรมการตามกฎหมายยังคงเป็นกรรมการของคณะกรรมการสิทธิการตามรัฐธรรมนูญ บุคลากรลำดับรองลงมา ระเบียบ และเอกสาร ถูกโอนย้ายไปคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพ ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งมีเงื่อนไขในการดำรงตำแหน่ง ซึ่งกำหนดวาระไว้เก้าปี โดยจะมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนให้กรรมการออกจากตำแหน่งทุกสามปี ยกเว้นการเข้าดำรงตำแหน่งครั้งแรก ผู้ได้รับการแต่งตั้งมีเงื่อนไขอยู่ในตำแหน่งเก้าปี หกปี และ สามปี ตามลำดับ รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2516 (ค.ศ.1973) ขยายการเป็นกรรมการการเลือกตั้งจากสามคนเป็นเก้าคน แต่ลดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งจากเก้าปีคงเหลือเจ็ดปี

คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935) โดยกรรมการการเลือกตั้งเพิ่มจำนวนขึ้น และขยายอำนาจตามรัฐธรรมนูญปี 1973 และ 1987

คณะกรรมการไม่ได้มีเฉพาะอำนาจทางการบริหาร แต่รวมไปถึงอำนาจตุลาการ และอำนาจกึ่งตุลาการอีกด้วย

ปัจจุบัน คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (The Commission on Elections, or COMELEC) มีจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีกหกคน คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. บังคับใช้ และดูแลกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้ง ประชามติ ริเริ่ม การลงประชามติ และการถอดถอน
2. การใช้อำนาจตุลาการเกี่ยวกับการพิจารณาชี้ขาดทั้งปวงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การลงคะแนน และคุณสมบัติของการเลือกตั้งทั้งระดับภาค จังหวัด และเมือง และข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ในการเลือกตั้งเทศบาล โดยการพิจารณาของศาลทั่วไป หรือเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกกระทำการของเจ้าหน้าที่ โดยการพิจารณาของศาล
3. ตัดสินใจ หรือยกเว้นสิทธิ ข้อหาหรือทั้งหมดที่มีผลต่อการเลือกตั้ง รวมทั้งการกำหนดลำดับที่และตำแหน่งของหน่วยเลือกตั้ง การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เลือกตั้ง และผู้ตรวจสอบ และการลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
4. ทำการแทนเกี่ยวกับหน้าที่ของการเลือกตั้งประธานาธิบดี หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และกลไกของรัฐบาล รวมทั้งกองทัพฟิลิปปินส์ สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการเลือกตั้งที่มีเสรี ชี้อสัตย์สุจริต เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ความสงบเรียบร้อย และเกิดความน่าเชื่อถือ
5. ลงทะเบียนพรรคการเมือง องค์กร หรือกลุ่มผสมต่างๆ รูปแบบ หรือโครงการของรัฐบาลและรับรองอำนาจพลเมืองของคณะกรรมการในการเลือกตั้ง
6. รวบรวม ตรวจสอบข้อร้องเรียน หรือการริเริ่ม อุทธรณ์ในศาล การตรวจสอบ ดำเนินคดีกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง รวมถึงการ

กระทำหรือการละเว้นกระทำ การทุจริตเลือกตั้ง รวมทั้งการประพฤตินิชอบ

7. ให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐสภาในการใช้มาตรการลดใช้ง่ายเลือกตั้ง รวมถึงข้อจำกัดของสถานที่ที่จะติดตั้งสื่อโฆษณา เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิด และลงโทษการทุจริตเลือกตั้ง ความผิดที่เป็นการประพฤตินิชอบ และการก่อกวนผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกรูปแบบ

8. ให้ข้อเสนอแนะแก่ประธานาธิบดีในการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือหรือไปดำรงตำแหน่งอื่นในกรณีที่มีการประพฤตินิชอบ สำหรับ การกระทำที่ไม่น่าเชื่อถือ หรือไม่เชื่อฟังแนวทางปฏิบัติ คำสั่ง หรือการตัดสินใจ

9. การเสนอต่อประธานาธิบดีและสภาการรายงานเกี่ยวกับจริยธรรม การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การริเริ่มประชามติ การเสนอกฎหมาย และการถอดถอน

สาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Republic of Singapore)

การจัดการเลือกตั้งในสิงคโปร์อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักนายกรัฐมนตรี (Prime Minister Office) ซึ่งเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหาร โดย กรมการเลือกตั้งแห่งสิงคโปร์ (The Elections Department of Singapore : ELD) ซึ่งเป็นกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานปฏิบัติ กรมการเลือกตั้งแห่งสิงคโปร์มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน และเตรียมการเลือกตั้งประธานาธิบดี และสมาชิกรัฐสภา ตลอดจนการออกเสียงประชามติ ของสิงคโปร์ นอกจากนี้กรมการเลือกตั้งแห่งสิงคโปร์ยังรับผิดชอบเกี่ยวกับการรับบริจาคเงินตามกฎหมายว่าด้วยการบริจาคเงินทางการเมือง (the Political Donations Act – PDA) จุดมุ่งหมายของกฎหมายฉบับนี้เพื่อ ป้องกันการแทรกแซงจากต่างประเทศ (foreign interference) กับการเมือง ภายในประเทศโดยผ่านกองทุน กรมการเลือกตั้งมีพนักงานประจำ (full-

time staff) จำนวน 28 คน มีการสนับสนุนโดยทีมเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา หรือการออกเสียงประชามติแห่งชาติ (national referendum) กรมการเลือกตั้งมีความร่วมมือกับพนักงานในภาครัฐนับหมื่นคนที่เข้าร่วมช่วยเหลือการปฏิบัติงานในการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

(The Socialist Republic of Vietnam)

การจัดการเลือกตั้งของเวียดนามดำเนินการโดยคณะกรรมการเลือกตั้งกลาง (The Election Council) ทำหน้าที่บริหารและติดตามตรวจสอบภารกิจเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วประเทศ ขณะที่คณะกรรมการเลือกตั้ง (The Election Committee) จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานการเลือกตั้งในระดับจังหวัดหรือเมืองที่มีฐานะเทียบเท่าจังหวัด และคณะกรรมการเขตการเลือกตั้ง (The Election Commissions) จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ส่วนระดับหน่วยเลือกตั้งนั้น หน่วยจัดการเลือกตั้ง (Election Groups) ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งเฉพาะในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ

ราชอาณาจักรไทย (The Kingdom of Thailand)

ก่อนปี พ.ศ. 2540 การบริหารจัดการเลือกตั้งเป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร ท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

(1) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย ตามมาตรา 235 วรคสอง รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ขณะอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 181 โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ และคำนึง ถึงความสุจริต เที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

(3) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

(4) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย ตามมาตรา 235 วรรคสอง

(5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง

(6) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(7) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหา และผลการออกเสียงประชามติ

(8) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

(9) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้อธิบายคำ ตลอดจนขอให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง หรือสนับสนุนการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(2) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นหรือดำเนินเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(3) วางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามมาตรา 25

(5) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติของพรรคการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการตอบข้อหาหรือของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ โดยต้องตอบข้อหาหรือภายในสามสิบวันนับแต่

วันที่ได้รับข้อหาหรือ และจะปฏิเสธไม่ตอบข้อหาหรือเพราะเหตุที่เรื่องนั้นยังไม่เกิดขึ้นมิได้

(6) วางระเบียบหรือให้ความเห็นชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะรัฐมนตรีในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งหรือโยกย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน

(ข) ให้ความเห็นชอบในการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น

(ค) วางระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากรของรัฐ เพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกตั้ง หรือให้ความเห็นชอบในการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ รวมทั้งคำนึงถึงความสุจริตและเที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

(7) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผยและการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ โดยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(8) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(9) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและการเลือกตั้งแบบสัดส่วน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(10) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(11) ส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง

(12) สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วย

เลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(13) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และผลการออกเสียงประชามติ

(14) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามมาตรา 25 ทั้งนี้ การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(15) วางระเบียบเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การสนับสนุน การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ

(16) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

(17) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) อำนวยการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ รวมทั้งสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ที่กระทำภายในจังหวัดนั้น

(2) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ

(4) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(5) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลให้ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(6) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การสนับสนุน การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา กำกับดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขต คณะกรรมการการเลือกตั้งท้องถิ่น และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กำกับดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง

(7) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

(8) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

3) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 32 ลงวันที่ 30 กันยายน 2549 มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ยังสามารถตรวจสอบการกระทำที่ไม่สุจริตของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งได้ คณะปฏิรูปฯ จึงให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จ ภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้ง หลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้ง หรือผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งนั้น มีกำหนดเวลา 1 ปี และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่การกระทำนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง

มาตรา 238 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(2) ผู้เข้ารับการสรรหา หรือสมาชิกขององค์กรตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง คัดค้านว่าการสรรหาสมาชิกวุฒิสภานั้น เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา หรือได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไปโดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(4) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตราที่ 239 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

ในกรณีประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยเมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้องในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นับบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

องค์กรจัดการเลือกตั้งกับสภาวะทางการเมือง

เมื่อศึกษาถึงรูปแบบการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ ในอาเซียนจะพบว่า แต่ละประเทศมีการใช้ระบบการเมืองการปกครองแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ การปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย และการปกครองระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย (ลาว เวียดนาม) ส่วนเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ยังใช้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีการผ่อนคลายให้มีการเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่น แต่ยังคงมีการจำกัดสิทธิทางการเมืองแก่สตรี

การที่ประเทศในอาเซียนมีองค์กรจัดการเลือกตั้งรูปแบบอิสระมาก อาจจะสะท้อนถึงความพยายามในการให้ผลของการเลือกตั้งเป็นที่เชื่อถือ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ในหลายประเทศยังคงปรากฏว่าหลังการลงคะแนนเลือกตั้ง ประชาชนยังคงคลางแคลงใจในผลการยอมรับ จนถึงขั้นใช้ความรุนแรงประท้วงผลการเลือกตั้ง ที่เป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่ามาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ

- 1) ความไม่เป็นกลางของกรรมการในองค์กรจัดการเลือกตั้ง อันเป็นผลมาจากที่มาของคณะกรรมการในองค์กรจัดการเลือกตั้ง เพราะหากมีนักการเมืองหนุนหลัง โดยไม่มีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจการเลือกปฏิบัติต่อฝ่ายที่ไม่ใช่พวกของตนเองในการเลือกตั้ง ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในบรรดาผู้สมัครด้วยกันทั้งในการหาเสียงเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง และการนับคะแนนเลือกตั้ง นอกจากการไม่เข้าไป

ควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแล้ว ยังเกิดจากการที่เปิดโอกาสให้มีการดำรงตำแหน่งรักษาการของนักการเมืองฝ่ายบริหาร ในระหว่างมีการเลือกตั้ง และสามารถใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม และเสมอภาคได้ โดยที่องค์กรจัดการเลือกตั้งไม่เข้าไปแก้ไข ระเบียบยังการกระทำดังกล่าว รวมทั้งการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการในองค์กรจัดการเลือกตั้งได้ง่าย ในหลายประเทศจึงมีส่วนผสมของกรรมการในองค์กรจัดการเลือกตั้งที่มีที่มาจากฝ่ายการเมืองทุกฝ่าย ในทางตรงข้าม บางประเทศก็ใช้วิธีการสรรหากรรมการในองค์กรจัดการเลือกตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายยุติธรรม เพราะเชื่อในเกียรติภูมิของผู้ดำรงตำแหน่ง การดำรงความเป็นกลางในกรรมการองค์กรจัดการเลือกตั้งมีความสำคัญที่ต้องมีการตรวจสอบและควบคุม รวมทั้งมีบทลงโทษต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกปฏิบัติอย่างหนักทั้งมาตรการทางกฎหมายและทางสังคม

2) ขาดมาตรฐานในการปฏิบัติงานในการจัดการเลือกตั้งทั้งในเชิงระบบการเลือกตั้งและวิธีการขั้นตอนการดำเนินการ การวางระเบียบ ข้อปฏิบัติในการดำเนินการ ในการจัดการเลือกตั้งมีขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งมีผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อีกทั้งผลลัพธ์ของการเลือกตั้งก็คือความเชื่อถือในผลของการเลือกตั้งว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งมาจากการลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง ไม่ได้เกิดจากการบิดเบือนจากการหาเสียง การลงคะแนนเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้ง การมีมาตรฐานการเลือกตั้งนับตั้งแต่การลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ในประเทศไทยคือบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ทำขึ้นจากทะเบียนบ้าน) การแบ่งเขตเลือกตั้ง การให้การศึกษาแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การฝึกอบรมและคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง การสังเกตการณ์การเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้ง ตลอดจนการยุติข้อขัดแย้งหรือ

การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรฐานและพันธกรณีที่เกี่ยวข้องในการจัดการเลือกตั้งต้องมีต่อทุกฝ่าย ทั้งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและพรรคการเมือง จะนำไปสู่ความเชื่อถือและยอมรับในผลการเลือกตั้งในที่สุด

3) ความย่อหย่อนหรือสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง การเลือกตั้งมีปรัชญาที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ “การเลือกตั้งเป็นของประชาชน” ซึ่งหมายถึงการเคารพในสิทธิการปกครองหรือการจัดการรัฐเป็นอำนาจของประชาชนที่เรียกว่า “อำนาจอธิปไตย” ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นเจ้าของการเลือกตั้ง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้จัดการเลือกตั้ง แต่ในหลายประเทศไม่ค่อยสนใจการมีส่วนร่วมของประชาชน การทำหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้งจึงตกอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ขาดการตรวจสอบจากภาคประชาสังคม นั้นหมายความว่า หากนักการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่ออนาคตในการปฏิบัติหน้าที่ราชการได้อย่างเบ็ดเสร็จแล้ว อิทธิพลครอบงำดังกล่าวจะทำให้เกิดการบิดเบือนการใช้อำนาจ อีกทั้งการไม่มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งจึงไม่มีสมรรถนะเพียงพอในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยเลือกตั้งได้

4) การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมไม่เข้มแข็งเพียงพอ ต้องยอมรับว่าในการกระทำใดๆ หากขาดการตรวจสอบถ่วงดุลย่อมทำให้มีการใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบได้ง่าย การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นมีช่วงเวลาสั้นๆ เพียงวันเดียว จึงต้องมีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง หรือที่เรียกว่า “การสังเกตการณ์การเลือกตั้ง” ซึ่งมาจากฝ่ายที่สามที่ไม่ใช่ทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง แต่หากภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมอ่อนแอ กระบวนการจัดการก็จะตกไปอยู่ในอำนาจของฝ่ายการเมืองผู้มีอิทธิพลครอบงำในการจัดการเลือกตั้ง หรือการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตาม

กฎหมายของเจ้าหน้าที่ ผลลัพธ์ของการเลือกตั้งจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์
ของประชาชน

บทสรุป

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ขาดเสถียรภาพ องค์กรจัดการเลือกตั้งก็มักจะถูกตั้งคำถามถึงควมมีประสิทธิภาพในการคลี่คลายวิกฤตการณ์ดังกล่าว หรือช่วยให้การเมืองมีเสถียรภาพในระยะยาว เพราะการจัดการเลือกตั้ง ไม่ใช่การทำตามตัวบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น หรือเน้นหนักไปที่งานเทคนิคในการเลือกตั้ง การเตรียมความพร้อมทางด้านประชาชนในการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 ความเคลื่อนไหวในทางการเมืองของประเทศใดๆ จะมีผลต่อประชาชนในอีกประเทศหนึ่ง เพราะเป็นการกลมกลืนกลาทางการเมืองของประชาชน โดยผ่านสื่อต่างๆ ในโลกยุคดิจิทัล องค์กรจัดการเลือกตั้งของประเทศสมาชิกอาเซียนคงต้องมีการปรับตัวทั้งในเชิงโครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่เพื่อเป็นการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองเกิดขึ้นในประเทศ

บทที่ 5

ระบบการเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้งในโลกนี้มีอยู่เพียง 3 ระบบหลัก กับอีก 9 ระบบย่อย ได้แก่ 1) ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก (Plurality/Majority System) มีระบบย่อยอีก 5 ระบบ ได้แก่ 1.1) ระบบผู้ได้คะแนนสูงสุดชนะเลือกตั้ง หรือ “คะแนนนำกำชัย” (First-Past-the-Post System) 1.2) ระบบเสียงข้างมากธรรมดาโดยตัวแทนมีมากกว่า 1 คน (Block Vote) 1.3) ระบบเสียงข้างมากธรรมดาโดยเลือกเป็นพรรค (Party Block Vote) 1.4) ระบบทางเลือกหรือการจัดลำดับความชอบ (The Alternative Vote หรือ Preference Vote) 1.5) ระบบการเลือกตั้งสองรอบ (The Two-Round System) 2) ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional Representation System) มีระบบย่อยอีก 2 ระบบ ได้แก่ 2.1) ระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) 2.2) ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (Single Transferable Vote) และ 3) ระบบการเลือกตั้งแบบผสม (Mixed System) แบ่งออกเป็น 3.1) ระบบผสมแบบแบ่งเขตเลือกตั้งกับสัดส่วน (Mixed Member Proportional System) และ 3.2) ระบบคู่ขนานระหว่างแบบแบ่งเขตเลือกตั้งกับสัดส่วน (Parallel System) ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีการเลือกตั้งส่วนใหญ่ นำเอาระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากมาใช้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และสิงคโปร์ สำหรับไทยใช้ระบบผสมระหว่างแบบเสียงข้างมากกับแบบสัดส่วน ส่วนกัมพูชา และอินโดนีเซียใช้ระบบสัดส่วน

เนการา บรูไน ดารุสซาลาม (Nagara Brunei Darussalam)

ภายใต้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ (Mesyuarat Negera) แต่การเลือกตั้งเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในปี พ.ศ. 2505 (ค.ศ. 1962) หลังการเลือกตั้งได้ไม่นานนักมีการชุมนุมและได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามพรรคประชาชนของบรูไนทำกิจกรรมทางการเมืองอีกต่อไป ในปี พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) สภาได้เปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาใหม่ โดยให้มาจากการแต่งตั้งโดยสุลต่าน ในปี ค.ศ. 2004 สุลต่านประกาศว่า สภานิติบัญญัติต่อไปนี้ 9 ที่นั่งใน 20 ที่นั่งจะมาจากการเลือกตั้ง ปัจจุบันสภานิติบัญญัติมีสมาชิก 33 ที่นั่ง ได้รับการแต่งตั้งจากสุลต่าน โดยมีได้มีการเลือกตั้งแต่ประการใด

ราชอาณาจักรกัมพูชา (The Kingdom of Cambodia)

การจัดการเลือกตั้งทั่วไปของกัมพูชาอยู่ภายใต้การควบคุมของ “คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ (The National Election Committee : NEC)” ประกอบด้วยคณะกรรมการ 9 คน ต่อมาเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2558 ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติของกัมพูชามีมติเสียงข้างมากให้จัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้น เพื่อการจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งต่อไปในปี 2561 ให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการจะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คนจากพรรคประชาชนกัมพูชา (KPK) ของนายกรัฐมนตรี ฮุน เซน และอีก 4 คนจากพรรคกู้ชาติกัมพูชา (CNRP) ภายใต้การนำของนายสม ริงสี ผู้นำฝ่ายค้าน คณะกรรมการการเลือกตั้ง มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ ประกอบด้วย

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด/เทศบาล และชุมชน
- 2) ออกกฎระเบียบการดำเนินงาน
- 3) กำหนดปริมณฑลของสถานที่

เลือกตั้ง 4) การกำหนดสถานที่ลงทะเบียนเลือกตั้งและหน่วยเลือกตั้ง 5) จัดหาและแจกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลือกตั้ง 6) ตรวจสอบและปรับปรุงบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนให้เป็นปัจจุบัน สำหรับระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาได้รับการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี 2546 รวมทั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นอีกด้วย การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาเป็นแบบสัดส่วน (proportional system) สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้ 1) มีสัญชาติกัมพูชา 2) มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง 3) มีถิ่นที่อยู่ในเขตชุมชน/เทศบาลที่จะลงคะแนน 4) ต้องไม่ถูกจำคุก และ 5) ต้องไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถ การจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้จะต้องมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยประชาชนผู้มีสิทธิต้องไปลงทะเบียนกับคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน เป็นการแจ้งความประสงค์ว่าต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พลเมืองเขมรที่จะมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติเขมรโดยการเกิด มีอายุไม่น้อยกว่า 25 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง จะต้องมีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่อเป็นผู้ลงทะเบียนในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรกัมพูชา และประการสุดท้าย ต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง วิธีการลงคะแนนเลือกตั้งก็ใช้บัตรเลือกตั้งและไม่มีการลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า โดยเปิดการลงคะแนนตั้งแต่วันที่ 07.00 ถึง 15.00 นาฬิกา การนับคะแนนจะกระทำในวันต่อมา ณ ศูนย์การนับคะแนนโดยเฉพาะ (ระดับอำเภอ) ตั้งแต่วันที่ 07.00 น. โดยการเท คัดแยกและนับบัตรเป็นคะแนน

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (The Republic of Indonesia)

การเลือกตั้งในสาธารณรัฐอินโดนีเซียจัดให้มีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ยังไม่มีการ

เลือกตั้งผู้นำของประเทศ คือ ประธานาธิบดี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปี เช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 550 ที่นั่ง (People's Representative Council หรือ Dewan Perwakilan Rakyat, DPR) และสภาผู้แทนราษฎรระดับภูมิภาค (Regional Representative Council หรือ Dewan Perwakilan Daerah) จำนวน 128 ที่นั่ง

สภาผู้แทนราษฎรระดับชาติและระดับภูมิภาคได้รับการเลือกตั้งในระบบสัดส่วน (proportional representation) เป็นการเลือกตั้งจากผู้สมัครในหลายเขตเลือกตั้ง ภายใต้ระบบหลายพรรคการเมือง (multi-party system) ของอินโดนีเซีย ไม่มีพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่ประกันได้ว่าจะสามารถได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดเพียงพรรคเดียว พรรคการเมืองจึงจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันในลักษณะของรัฐบาลผสม (coalition government)

การจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีของอินโดนีเซียเป็นการเลือกตั้งโดยตรง (ก่อนหน้านี้ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐสภา) มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี สามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงสองวาระ ประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ พรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองจะต้องชนะด้วยคะแนนเสียงร้อยละ 25 หรือชนะด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรระดับชาติ จึงจะเสนอชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี (เป็นการสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน) ตามกฎหมายการเลือกตั้งปี 2551 (2008) ระบุไว้ว่า ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีนั้น จะต้องได้รับคะแนนเสียงร้อยละ 50 ขึ้นไปจากประชาชนทั้งหมดที่มีสิทธิเลือกตั้ง และคะแนนเสียงที่ได้นั้นจะต้องเกินร้อยละ 20 เมื่อนับคะแนนเสียงในแต่ละจังหวัดของอินโดนีเซีย ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครคู่ใดผ่านเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง

ดังกล่าว จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งรอบสองขึ้นโดยเลือกคู่ผู้สมัครที่มีคะแนนนำเป็นอันดับหนึ่งและสองมาทำการเลือกตั้งใหม่ในรอบที่สอง สำหรับเงื่อนไขในการนับคะแนนเสียงในรอบที่สอง กำหนดว่า ให้มาจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดเช่นเดียวกับการเลือกตั้งรอบแรก โดยคู่ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงมากกว่าจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาประเด็นเรื่องอัตราส่วนคะแนนเสียงเช่นในรอบแรกอีก ระบบการเลือกตั้งแบบนี้เรียกว่า ระบบการเลือกตั้งเสียงข้างมากสองรอบ (The Two-Round System) ในส่วนของรัฐสภาระดับชาติมีสองสภา สภาผู้แทนราษฎรระดับชาติ (Dewan Perwakilan Rakyat : DPR) และสภาผู้แทนราษฎรระดับภูมิภาค (Dewan Perwakilan Daerah : DPD) ระดับชาติมีทั้งหมด 560 ผู้แทน จาก 77 อำเภอ โดยเลือกตั้งสมาชิก 3-10 ที่นั่งในแต่ละเขตการเลือกตั้ง (ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรอำเภอ) ได้รับการเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองในระบบสัดส่วน (open-list proportional representation : PR) ระดับภูมิภาค มีผู้แทน จำนวน 132 ที่นั่ง จาก 33 จังหวัดๆ ละ 4 ที่นั่ง ผู้สมัครไม่ต้องสังกัดพรรค โดยใช้ระบบเลือกตั้งแบบคะแนนเดียว โอนไม่ได้ (single-non-transferable-vote system : SNTV) มีลักษณะคล้ายกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ในประเทศไทยเมื่อปี 2543 กล่าวคือ กำหนดจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จำนวน ส.ว. แปรตามจำนวนประชากร ประมาณ 3.5 แสนคนต่อ ส.ว. 1 คน จังหวัดใดมีประชากรไม่ถึง 3.5 แสนคน เช่น หนองบัวลำภู และอุทัยธานี เป็นต้น มี ส.ว. 1 คน โดยผู้มีสิทธิเลือกผู้สมัครได้เพียงคนเดียว (หลักหนึ่งคนหนึ่งเสียง)

สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อินโดนีเซียกำหนดว่าจะต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ หรือกำลังจะแต่งงาน และจะต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน (Kartu Tanda Penduduk (KTP)) ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี

และรองประธานาธิบดีต้องมีคุณสมบัติหลายประการ อาทิ เป็นพลเมืองอินโดนีเซียโดยการเกิด เป็นผู้มีร่างกายและจิตใจที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในดินแดนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีรายงานเกี่ยวกับความมั่งคั่งของคณะกรรมการกำจัดการทุจริต (the Corruption Eradication Commission) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายโดยคำพิพากษาของศาล ขึ้นทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ขึ้นทะเบียนเป็นผู้จ่ายภาษีและได้จ่ายภาษีเป็นเวลาอย่างน้อยห้าปีที่ผ่านมา ไม่เคยถูกตัดสินให้จำคุกเป็นเวลากว่าห้าปี อายุไม่น้อยกว่า 35 ปีบริบูรณ์ ฯ เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(The Lao People's Democratic Republic)

ลาว นอกจากจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิก 132 คน อยู่ในวาระเป็นเวลาห้าปี ลาวมีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาแล้ว 15 ครั้ง ดังนี้ ค.ศ. 1946, 1947, 1951, 1955, 1958, 1960, 1965, 1967, 1972, 1989, 1992, 1997, 2002, 2006 และ 2011 นั้นหมายความว่า ไม่ว่าลาวจะมีรูปแบบการปกครองแบบใด (กษัตริย์ ประชาธิปไตย สังคมนิยม) ลาวก็จัดให้มีการเลือกตั้งเสมอมา ดังนั้น บริบทของการเลือกตั้งในลาวแต่ละครั้งสะท้อนให้เห็นถึงความหมายของกลไกของการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน

ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาวันที่ 20 มีนาคม 2559 (ค.ศ. 2016) ผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่าพรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้รับเลือกตั้ง 144 ที่นั่ง อีก 5 ที่นั่ง เป็นผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง

พรรคการเมือง	2001	2006	2011	2016
พรรคประชาชน ปฏิวัติลาว	108 (99.08%)	113 (98.26%)	128 (96.97%)	144 (96.64%)
ไม่สังกัด พรรคการเมือง	1 (00.92%)	2 (01.74%)	4 (03.03%)	5 (03.36%)
รวม	109 (100%)	115 (100%)	132 (100%)	149 (100%)

จากตารางดังกล่าว จะพบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งที่การสังกัดพรรคการเมืองและไม่สังกัดพรรคการเมือง และผลการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มากพอจนเป็นเสียงข้างมากที่มีอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศได้

ในส่วนของระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากอย่างง่าย (simple majority vote) การออกเสียงไม่มีการบังคับ (Voting is not compulsory) หากตำแหน่งสมาชิกสภาว่างลงก็จะต้องมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง (by-elections) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะต้องมียุ 18 ปี เป็นพลเมืองลาว (Lao citizenship) สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะต้องมียุ 21 ปี เป็นพลเมืองลาว และไม่มีลักษณะต้องห้าม ได้แก่ ไม่เป็นคนวิกลจริตจิตฟั่นเฟือน ไม่ถูกไล่ออกสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองโดยคำตัดสินของศาล ในด้านความต้องการของผู้สมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องการการสนับสนุนที่จำเป็นจากหน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์กรมวลชน โดยในแต่ละเขตเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งยอมรับและรับรองการเป็นผู้สมัครหลังจากที่ได้ทำการให้หมายเลขประจำตัวผู้สมัครแล้ว

มาเลเซีย (Malaysia)

มาเลเซียเป็นระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรค (Multi-party system) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดา (simple majority) ในระบบที่ผู้ได้คะแนนสูงสุดจะได้รับเลือกตั้ง (The First-Past-the-Post) (TFPP หรือ FPTP หรือ 1stP หรือ 1PTP หรือ FPP) หรือระบบ “คะแนนนำกำชัย” โดยผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงมากกว่าคนอื่น ๆ ทั้งหมดจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง เป็นระบบการเลือกตั้งที่ง่ายต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการทำความเข้าใจ ประเทศขนาดใหญ่ที่ใช้ระบบนี้กันอย่างแพร่หลายได้แก่ อินเดีย, สหรัฐอเมริกา, สหราชอาณาจักรและแคนาดา การจัดการเลือกตั้งอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia (SPR) ประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีกห้าคน สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีที่มาจากการเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งละ 1 คน รวม 222 คน มีหน้าที่พิจารณาร่างกฎหมายที่รัฐบาลหรือวุฒิสภาเป็นผู้เสนอ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 5 ปี ส่วนสมาชิกวุฒิสภา หรือสภาสูง มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ที่นั่ง มาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนแรก มาจากการแต่งตั้งโดยสมเด็จพระราชาธิบดีตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี จำนวน 44 ที่นั่ง และส่วนที่สอง อีก 26 ที่นั่ง มาจากการเลือกโดยสภานิติบัญญัติของทั้ง 13 รัฐ (State Legislatures) รัฐละ 2 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในมาเลเซีย จะต้องมีความสมบูรณ์ ดังนี้

- 1) มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ในวันที่ลงทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- 2) มีสัญชาติมาเลเซีย
- 3) มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศมาเลเซีย และ

4) มีถิ่นพำนักในเขตเลือกตั้งนั้นและมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว

บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังต่อไปนี้ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

- 1) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน
- 2) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 3) ถูกตัดสินจำคุก 6 เดือน หรือถูกตัดสินถึงที่สุดให้ประหารชีวิต
- 4) ต้องคุมขังเกิน 12 เดือนและอยู่ระหว่างการดำเนินคดีหรือต้อง

คำพิพากษาคัดสินประหารชีวิต

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นพลเมืองมาเลเซีย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ในวันที่สมัครรับเลือกตั้ง
- 3) เป็นผู้ที่มีพำนักอยู่ภายในรัฐที่ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นผู้ที่มีพำนักอยู่ภายในมาเลเซีย

ลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งประกอบด้วย

- 1) วิกลจริต
- 2) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 3) เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในองค์กรที่แสวงหาผลกำไร
- 4) ไม่สามารถยื่นหรือแสดงบัญชีทรัพย์สินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง
- 5) ต้องคำพิพากษาของศาลและมีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือปรับไม่น้อยกว่า 2,000 ริงกิต หรือถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- 6) เป็นบุคคลต่างด้าว

นอกจากนี้มาเลเซียยังมีข้อกำหนดอื่นในการจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้อีกสองประการ คือ

1) จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เสนอและผู้สนับสนุนในเขตเลือกตั้งเดียวกัน และ

2) ต้องมีการวางเงินประกันจำนวน 10,000 ริงกิต อีกด้วย

การเลือกตั้งของมาเลเซียกำหนดระยะเวลาการลงคะแนนเลือกตั้งระหว่างเวลา 08.00 น. ถึงเวลา 17.00 น.

สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

(The Republic of the Union of Myanmar)

รัฐธรรมนูญเมียนมาร์ยกร่างเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2551 (ค.ศ. 2008) ได้นำออกให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2551 (ค.ศ. 2008) และได้รับความเห็นชอบเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2551 (ค.ศ. 2008) ได้บัญญัติให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาสหภาพเป็นระบบสภาคู่ คือ สภาประชาชน (House of Representatives) (สภาผู้แทนราษฎร) 440 ที่นั่งและสภาแห่งชาติ (House of Nationalities) (สภาสูงหรือวุฒิสภา) 224 ที่นั่ง โดยสงวนไว้สำหรับทหาร (กำลังทหาร) ให้เป็นสมาชิก 56 ที่นั่ง จาก 224 ที่นั่งในสมัชชาแห่งชาติ และ 110 ที่นั่งจาก 440 ในสมัชชาประชาชน การเลือกตั้งของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์อยู่ในการควบคุมกำกับโดยคณะกรรมการเลือกตั้งแห่งสหภาพ (Myanmar's Union Election Commission : UEC) ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดจำนวนเขตเลือกตั้งทั่วไป โดยจะมีการเลือกตั้งสี่ระดับ คือ 1) สภาประชาชน(House of Representatives) มีจำนวนสมาชิก 330 ที่นั่ง 2) สภาแห่งชาติ (House of Nationalities) มีจำนวนสมาชิก 168 ที่นั่ง 3) ระดับภูมิภาคหรือรัฐ (Regional or state parliaments) 644 ที่นั่ง และ 4) ระดับภูมิภาคหรือสภาชาติพันธุ์ (Regional or state parliaments for national races) 29 ที่นั่ง จาก

ประชาชนทั้ง 14 ภาค/รัฐ (สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ประกอบด้วย 7 ภูมิภาค (region) สำหรับพื้นที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์พม่า และ 7 รัฐ (states) สำหรับพื้นที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย)

นอกจากนี้ กกต. เมียนมาร์ ยังออกวิธีการให้กับผู้สังเกตการณ์ที่จะปฏิบัติในการตรวจสอบที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งเชิญชวนทั้งภายในและต่างประเทศให้ตรวจสอบและสังเกตการเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาปัจจุบันเป็นแบบผู้ได้คะแนนสูงสุดชนะเลือกตั้ง หรือ “คะแนนนำกำชัย” (the first-past-the-post system) ผู้ชนะการเลือกตั้งคือผู้ที่ได้คะแนนสูงสุด

ส่วนผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาประชาชน จะต้องมีความสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีอายุ 25 ปีบริบูรณ์และต้องไม่เป็นบุคคลที่มีการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง
- (2) จะต้องมียศในเมียนมาร์ไม่น้อยกว่า 10 ปี
- (3) จะต้องเป็นพลเมืองโดยการเกิด
- (4) บุคคลที่มีความสมบัติตามกฎหมายเลือกตั้งกำหนด

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีความสมบัติดังนี้

- 1) เป็นพลเมือง พลเมืองโดยการได้สัญชาติภายหลัง พลเมืองโดยธรรมชาติหรือโดยการถือสัญชาติชั่วคราว เป็นผู้ซึ่งมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันประกาศให้มีการเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นบุคคลที่มีการกระทำฝ่าฝืนตามกฎหมายเลือกตั้งนี้

- 2) บุคคลที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น บุคคลต่อไปนี้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง

- 2.1) เป็นบุคคลอยู่ในศาสนา
- 2.2) นักโทษ
- 2.3) บุคคลที่มีจิตผิดปกติโดยผลของกฎหมาย
- 2.4) บุคคลซึ่งยังมิได้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย
- 2.5) บุคคลที่ถูกห้ามมิให้ใช้สิทธิตามกฎหมายเลือกตั้ง
- 2.6) ชาวต่างชาติหรือสันนิษฐานว่าเป็นพลเมืองต่างชาติ

ในวันเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้งจะเปิดให้มีการลงคะแนนตั้งแต่เวลา 06.00 นาฬิกา จนถึงเวลา 16.00 นาฬิกา ถ้ายังมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาแสดงตัวแล้วเหลืออยู่ ก็จะได้รับอนุญาตให้ลงคะแนนต่อไป แม้จะมีการปิดหน่วยเลือกตั้งแล้วก็ตาม ส่วนการนับคะแนนเลือกตั้งจะกระทำกันที่หน่วยเลือกตั้งนั้นโดยคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งนั้น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติต่อไปนี้ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ก) ผู้มีอายุ 25 ปีบริบูรณ์ (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดจากบิดาและมารดาที่เป็นพลเมืองสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

(ค) มีถิ่นที่อยู่ในสหภาพเมียนมาร์ติดต่อกันอย่างน้อย 10 ปี ในวันที่จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ ระยะเวลาการพำนักในต่างประเทศโดยการอนุญาตของสหภาพเมียนมาร์ให้นับเป็นระยะเวลาที่อยู่อาศัยในสหภาพเมียนมาร์

(ง) บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในกฎหมายการเลือกตั้ง

การขาดคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บุคคลดังต่อไปนี้ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ก) บุคคลซึ่งอยู่ระหว่างการถูกจำคุกหรือศาลได้พิจารณาแล้วว่าได้กระทำความผิด (ข) บุคคลซึ่งกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติ

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับการพิพากษาว่าได้กระทำความผิด

(ค) บุคคลวิกลจริต

(ง) บุคคลล้มละลาย

(จ) บุคคลที่สวามิภักดิ์และอยู่ภายใต้อำณัติของรัฐบาลต่างประเทศ หรือเป็นพลเมืองของประเทศอื่น

การเพิกถอนสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ก) สมาชิกภาพอาจถูกเพิกถอนได้ด้วยเหตุผลต่อไปนี้

(1) เป็นกบฏร้ายแรง

(2) ละเมิดบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(3) ประพฤติชั่ว

(4) เป็นผู้ขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกสภาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

(5) เป็นผู้ล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งที่รับผิดชอบ

(ข) ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดของเขตเลือกตั้งนั้นๆ เข้าชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพเมียนมาร์เพื่อให้พิจารณาถอดถอน

(ค) คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ดำเนินการสืบสวนตามกฎหมาย

(ง) สมาชิกสภา มีสิทธิอุทธรณ์ด้วยตนเองหรือผ่านตัวแทน เมื่อถูกดำเนินการตามข้อกล่าวหา

(จ) หากคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ พบว่า ข้อกล่าวหาไม่มูลและผู้ถูกกล่าวหาไม่พึงทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภา อีกต่อไป คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหภาพเมียนมาร์ ย่อมพิจารณา ดำเนินการได้ตามกฎหมาย

ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งครั้งหนึ่ง จะมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกเพียงสภาเดียวเท่านั้น และมีสิทธิเป็นตัวแทนได้เพียงหนึ่งเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยในอาณาเขตของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์หรือที่กฎหมายของสภาแห่งชาติกำหนดให้เป็นอาณาเขตของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสภาชาติพันธุ์เท่านั้น สมาชิกสภาประจำภูมิภาคหรือรัฐที่ได้รับเลือกตั้งจากเขตที่กำหนดให้เป็นอาณาเขตของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ตามกฎหมาย ไม่อาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวแล้วข้างต้น พลเมืองทุกคนที่มีได้เป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายเลือกตั้ง มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาใดก็ได้

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (The Republic of the Philippines)

รัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์กำหนดให้มีการจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีทุก 6 ปี ในวันจันทร์ที่สองของเดือนพฤษภาคม นอกจากการเลือกตั้งประธานาธิบดีแล้ว ยังมีการเลือกตั้งรองประธานาธิบดี สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นทั่วประเทศ รวมหมื่นกว่าตำแหน่งในคราวเดียวกัน บัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของมีขนาดใหญ่มาก แบ่งเป็นช่อง ๆ ตามตำแหน่ง การลงคะแนนเลือกตั้งใช้การแรเงาวงกลมหน้าชื่อผู้สมัครในแต่ละตำแหน่งด้วยดินสอ 2B ประธานาธิบดีของฟิลิปปินส์มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และจำกัดให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีต้องอาศัยอยู่ในฟิลิปปินส์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี และไม่มีรายชื่ออยู่ในคณะผู้บริหารขององค์กรที่ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้ ประธานาธิบดีไม่มีอำนาจในการยุบสภา ส่วนตำแหน่งรองประธานาธิบดีได้

จากการเลือกตั้ง มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี เช่นเดียวกับประธานาธิบดี และสามารถรับการแต่งตั้งเป็นส่วนหนึ่งในคณะรัฐมนตรีได้ โดยไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับประธานาธิบดี

ระบบการเลือกตั้งที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญและระบบการลงคะแนนเลือกตั้งซึ่งจะเป็นการตัดสินว่าบุคคลใดและพรรคการเมืองใดจะได้รับการเลือกตั้งตำแหน่งต่างๆ ระบบการลงคะแนนเลือกตั้งที่ใช้กันอยู่เป็นการตัดสินจากเสียงส่วนใหญ่ของผู้ลงคะแนนเลือกตั้งทั้งในระบบสัดส่วนหรือเสียงข้างมาก (majoritarian) ในอดีตเป็นระบบสัดส่วนแบบบัญชีรายชื่อพรรค (Party-list proportional) และระบบสัดส่วนสมาชิกพรรคแบบผสม (Mixed-member proportional) ในระยะต่อมาเป็นแบบผู้ได้คะแนนสูงสุดชนะเลือกตั้งหรือ “คะแนนนำถ่วง” (First-Past-the-Post : FPP) การเลือกตั้งในตำแหน่งต่างๆ กฎหมายของฟิลิปปินส์กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งฟิลิปปินส์ (Commission of Elections – COMELEC) เปิดรับลงทะเบียนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั่วไปในทุกระดับก่อนที่จะมีการเลือกตั้งเป็นเวลา 6 เดือน

รัฐสภาเป็นแบบสภาคู่ประกอบไปด้วย 2 สภา คือ สภาสูงหรือวุฒิสภา (the Senate) และสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (the House of Representatives) สภาสูงหรือวุฒิสภามีสมาชิกจำนวน 24 คน จากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยเป็นการเลือกตั้งทั้งประเทศ (nation-wide) มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้ 2 วาระติดต่อกัน ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะต้องได้คะแนนเสียงจากประชาชนจากมากไปหาน้อย 24 คน โดยผู้ที่ได้คะแนนเลือกตั้งในลำดับที่ 1-12 จะสามารถอยู่ในวาระได้ 6 ปี ผู้ที่ได้คะแนนในลำดับที่ 13-24 นั้น ให้ดำรงวาระ 3 ปีและสามารถสมัครรับเลือกตั้งใหม่เพื่อให้อยู่ในวาระได้อีก 3 ปีในการเลือกตั้งกลางสมัย ผู้ที่จะเป็นวุฒิสมาชิกต้องเกิดในฟิลิปปินส์และอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี

ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่เกิน 250 คน (เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น) ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 280 คน โดยสมาชิกจำนวน 228 คนมาจากการเลือกตั้งโดยตรงในระบบแบ่งเขต เขตละหนึ่งคน ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 52 คนมาจากการเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อของกลุ่มภาคส่วนต่างๆ (Sectors) ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้เป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มคนที่อยู่ห่างไกลหรือชนเผ่า พรรคการเมืองที่จะได้รับการเลือกตั้งต้องได้รับคะแนนเลือกตั้งมากกว่าร้อยละ 2 และแต่ละพรรคจะมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งในระบบนี้ไม่เกินพรรคละ 3 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี สามารถดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 3 วาระติดต่อกัน ทั้งนี้ สามารถได้รับการเลือกตั้งเข้ามาได้อีก ผู้ที่จะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเกิดในฟิลิปปินส์และอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1. อายุ 18 ปีบริบูรณ์ 2. ถือสัญชาติฟิลิปปินส์ 3. อาศัยอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน นับถึงวันเลือกตั้ง 4. ต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งเนื่องจากเป็นบุคคลวิกลจริต เป็นผู้ที่ศาลพิพากษาให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ เป็นผู้ถูกพิพากษาว่าเป็นประปักษ์ต่อรัฐบาลหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ

ภายหลังสิ้นสุดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีการนับคะแนนเลือกตั้งด้วยเครื่องนับคะแนนเลือกตั้งที่เรียกว่า Precinct Count Optical Scan (PCOS) โดยการให้ผู้ลงคะแนนนำบัตรเลือกตั้งที่มีการแรเงาเรียบร้อยแล้วมาป้อนเข้าเครื่อง PCOS ด้วยตนเองต่อหน้าเจ้าหน้าที่เครื่องจะทำการสแกนบัตรเลือกตั้งและบรรจุข้อมูลความจำไว้ในกรณีที่บัตรเสียหรือมีการป้อนบัตรเลือกตั้งภายใต้รหัสประจำตัวประชาชนนั้นแล้ว

เครื่อง PCOS จะปฏิเสธข้อมูลและแยกบัตรดังกล่าวไว้ในกล่องบัตรเสียทันที หลังจากหมดเวลาการเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยปิดการลงคะแนน และมีการประมวลผลการลงคะแนนเลือกตั้งทั้งหมดด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ผลการลงคะแนนจะถูกส่งโดยอัตโนมัติไปที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งกลาง เพื่อรวบรวมผลการเลือกตั้งที่ส่งมาจากหน่วยเลือกตั้งทั่วประเทศ

สาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Republic of Singapore)

สิงคโปร์มีการเลือกตั้งอยู่สองประเภท ได้แก่ 1) การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา และ 2) การเลือกตั้งประธานาธิบดี ตามรัฐธรรมนูญการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกรัฐสภาต้องดำเนินการภายใน 3 เดือนนับตั้งแต่สภาสิ้นสุดลง ประธานาธิบดีสิงคโปร์มาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี สมาชิกรัฐสภามาจากการเลือกตั้งทั่วไปทุก 5 ปี พรรคการเมืองสำคัญ 4 พรรค ได้แก่ พรรคกิจประชาชน (People's Action Party : PAP) จัดตั้งในปี พ.ศ. 2497 ซึ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ที่เริ่มมีการเลือกตั้ง พรรค PAP ได้รับเสียงข้างมากโดยตลอด ทำให้การเมืองและรัฐบาลมีเสถียรภาพมาก พรรคกรรมกร (Worker's Party : WP) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2500 พรรคประชาธิปไตยสิงคโปร์ (Singapore Democratic Party : SDP) จัดตั้งในปี พ.ศ. 2523 และพรรคพันธมิตรแห่งประชาธิปไตยสิงคโปร์ (Singapore Democratic Alliance : SDA) จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544

การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี โดยกฎหมายกำหนดให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว จำนวน 12 คน มีสมาชิกได้เขตละ 1 ที่นั่ง มีเขตเลือกตั้งดังนี้ 1) Sengang West 2) Bukit Panjang 3) Whampoa 4) Hong Kah North 5) Hougang 6) Joo Chiat 7) Pioneer 8) Potong Pasir 9) Punggol East 10) Radin

Mas 11) Yuhua และ 12) Mountbatten และการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาแบบรวมเขต (เขตใหญ่) ลงคะแนนเลือกตั้งยกพรรคจำนวน 75 คน ใน 15 เขตเลือกตั้ง โดยแต่ละพรรคจะส่งผู้สมัครลงในระบบนี้ได้เขตละ 3 - 6 คน และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตลงคะแนนเลือกได้เพียงพรรคเดียว โดยพรรคที่ได้คะแนนเสียงสูงสุดจะได้ที่นั่งแบบยกพรรคในเขตนั้นๆ ตามรายชื่อเขตเลือกตั้งและจำนวนที่นั่งที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) เขตเลือกตั้ง Aljunied GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 2) เขตเลือกตั้ง Ang Mo Kio GRC จำนวน 6 ที่นั่ง 3) เขตเลือกตั้ง Bishan-Toa Payoh GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 4) เขตเลือกตั้ง Chua Chu Kang GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 5) เขตเลือกตั้ง East Coast GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 6) เขตเลือกตั้ง Holland-Bukit Timah GRC จำนวน 4 ที่นั่ง 7) เขตเลือกตั้ง Jurong GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 8) เขตเลือกตั้ง Marine Parade GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 9) เขตเลือกตั้ง Moulmein-Kallang GRC จำนวน 4 ที่นั่ง 10) เขตเลือกตั้ง Nee Soon GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 11) เขตเลือกตั้ง Pasir Ris-Punggol GRC จำนวน 6 ที่นั่ง 12) เขตเลือกตั้ง Sembawang GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 13) เขตเลือกตั้ง Tampines GRC จำนวน 5 ที่นั่ง 14) เขตเลือกตั้ง Tanjong Pagar GRC จำนวน 5 ที่นั่ง และ 15) เขตเลือกตั้ง West Coast GRC จำนวน 5 ที่นั่ง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน และผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความผิดทางอาญา และหน่วยงานที่รับผิดชอบจะดำเนินการลบชื่อผู้นั้นออกจากทะเบียนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทันที แต่ทั้งนี้กฎหมายยังอนุโลมให้ในกรณีที่บุคคลผู้นั้นยื่นคำร้องแจ้งถึงเหตุผลของการไม่ไปใช้สิทธิหรือเสียค่าปรับเป็นเงิน 5 ดอลลาร์สิงคโปร์ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) มีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ 2) มีสัญชาติสิงคโปร์ 3) มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศสิงคโปร์ 4) ไม่เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ 4.1 ไม่จงรักภักดีต่อชาติ

4.2 ต้องคำพิพากษาประหารชีวิต 4.3 ต้องคำพิพากษาให้จำคุกเกินกว่า 12 เดือน 4.4 กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และ 4.5 ปฏิบัติหน้าที่ประจำการในกองทัพที่ไม่ได้รับการอนุมัติเงินงบประมาณจากรัฐสภา เว้นแต่กองทัพจะตั้งอยู่ภายในประเทศ การจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานการเลือกตั้ง โดยแยกเป็นรายบัญชีตามเขตเลือกตั้ง ซึ่งการรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะดำเนินการผ่านสำนักงานทะเบียนแห่งชาติ ตามเงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญต่อการเลือกตั้ง ในรัฐธรรมนูญต่อการเลือกตั้งยังระบุถึงแนวทางปฏิบัติของการเลือกตั้งไว้ โดยให้นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนทบทวนทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นระยะๆ กล่าวคือ หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปไม่เกิน 3 ปี

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ 1) มีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ 2) มีสัญชาติสิงคโปร์ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง 3) มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศโดยมีระยะเวลา รวมทั้งสิ้นอย่างน้อย 10 ปี 4) มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับที่สามารถดำเนินกิจกรรมของรัฐสภาและกระบวนการตรารัฐบัญญัติ สามารถอ่านเขียนภาษาหนึ่งภาษาใดจากภาษาต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ ภาษามลายู ภาษาแมนดาริน ภาษาทมิฬ และภาษาอังกฤษได้

ระบบการเลือกตั้งของสิงคโปร์ เป็นการลงคะแนนแบบแบ่งเขตเลือกผู้สมัครได้คนละ 1 หมายเลข และแบบรวมเขตเลือกพรรคการเมืองได้คนละ 1 หมายเลขเช่นกัน จากนั้นจะเป็นการนับคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนในแต่ละหน่วยเลือกตั้ง จะส่งผลการนับคะแนนให้ศูนย์กลางการนับคะแนนรวบรวมผลคะแนนทั้งหมด กรณีที่ผลการนับคะแนนจากนอกประเทศ ไม่ส่งผลกระทบต่อผลคะแนนภายในประเทศ โดยถือว่าผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเสียงสูงสุดได้ที่นั่งสมาชิกรัฐสภาทันที เป็นระบบผู้ได้คะแนนสูงสุด

ชนะการเลือกตั้ง หรือ First-Past-the-Post ส่วนกรณีที่เกิดการนับคะแนนภายนอกประเทศมีผลกับคะแนนในประเทศ ให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกประกาศผลการนับคะแนนภายในประเทศไปพลางก่อน หลังจากที่มีการรวบรวมผลคะแนนทั้งหมดจากนอกประเทศเสร็จสิ้น ให้เจ้าหน้าที่ประกาศผู้สมัครที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาทันที โดยให้ถือผลคะแนนรวมของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นที่สุดโดยการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

(The Socialist Republic of Vietnam)

สภาแห่งชาติแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นระบบสภาเดียว สมาชิกสภาแห่งชาติมาจากการเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์ แต่กฎหมายเวียดนามก็อนุญาตให้ผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกของพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งได้เช่นกัน โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากแนวร่วมปิตุภูมิเวียดนาม (Vietnamese Fatherland Front) อันเป็นองค์กรส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่ดูแลรักษาอุดมการณ์สังคมนิยม

สภาแห่งชาติจะมีการประชุมในทุกเดือนมกราคม เพื่อพิจารณาตำแหน่งสำคัญๆ ของประเทศ และหารือเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทางสังคมและเศรษฐกิจสำหรับ 10 ปีข้างหน้า และการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ

ในวันที่ 6 มกราคม 2489 มีการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การประชุมสภาครั้งแรกของสภาชุดแรกมีขึ้นในวันที่ 2 มีนาคม 2489 ที่โรงละครฮานอย โดยมีสมาชิกจำนวนเกือบ 300 คน ได้รับรองให้ โฮ จี มินห์ ขึ้นเป็นผู้นำประเทศ

สมาชิกสภาแห่งชาติ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีจำนวนไม่เกิน 500 คน และสมาชิกสภาแห่งชาติอย่างน้อยที่สุดร้อยละ 25 ต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาให้กับสภาแห่งชาติ จำนวนของสมาชิกสภาแห่งชาติในแต่ละจังหวัดหรือเมืองจะถูกกำหนดโดยเกณฑ์ของจำนวนประชากร รวมถึงสมาชิกสภาแห่งชาติที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือเพศหญิงก็ต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนประชากรด้วย

ระบบการเลือกตั้งของเวียดนาม มีการแบ่งเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้หลายคน จำนวน 158 เขตเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง ใช้การลงคะแนนลับ การนับคะแนนเลือกตั้งใช้ระบบเสียงข้างมากเด็ดขาด (the first-past-the-post) ภายในแต่ละเขตเลือกตั้ง จะมีผู้สมัครมากกว่าจำนวนที่นั่งในสภา ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องได้รับคะแนนเสียงมากกว่า 1 ใน 5 ของการลงคะแนนในเขตเลือกตั้งที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากที่นั่งในเขตเลือกตั้งทั้งยังไม่ครบ หรือหากว่าจำนวนสมาชิกที่ได้มีการลงคะแนนมีคะแนนเสียงน้อยกว่าครึ่งของจำนวนที่ได้ลงทะเบียนไว้ ก็จะมีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในรอบที่สองเพื่อเลือกตั้งผู้สมัครเดิม จำนวนเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาในแต่ละเขตเลือกตั้งขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติได้ไม่เกิน 3 คน การแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดและเมืองดำเนินการโดยรัฐบาลกลาง อย่างน้อยเขตละสามที่นั่ง ฮานอยซึ่งเป็นเมืองหลวง มีสมาชิกสภาได้มากที่สุด จำนวน 23 คน กรณีที่ตำแหน่งว่างลง จะมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง นอกจากว่าอายุของสภามีระยะเวลาเหลืออยู่น้อยกว่า 2 ปี การลงคะแนนเลือกตั้งไม่เป็นการบังคับ

ส่วนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีดังนี้ (1) มีอายุ 18 ปี (2) เป็นประชากรของประเทศเวียดนาม กรณีที่มีสิทธิแต่ถูกตัดสิทธิไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ การเป็นคนวิกลจริต คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ประกอบด้วย (1) อายุ 21 ปีขึ้นไป (2) เป็นประชากรของประเทศเวียดนาม (3) ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งได้จะถูกเสนอชื่อโดยแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติเวียดนาม (National Liberation Front)

การจัดการเลือกตั้งของเวียดนามดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งกลาง (The Election Council) ทำหน้าที่บริหารและติดตามตรวจสอบภารกิจเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วประเทศ ขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (The Election Committee) จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานการเลือกตั้งในระดับจังหวัดหรือเมืองที่มีฐานะเทียบเท่าจังหวัด และคณะกรรมการเขตการเลือกตั้ง (The Election Commissions) จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ส่วนระดับหน่วยเลือกตั้งนั้น หน่วยจัดการเลือกตั้ง (Election Groups) ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งเฉพาะในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ

ราชอาณาจักรไทย (The Kingdom of Thailand)

นับแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ก็ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นรูปแบบการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ตามแบบอย่างของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมที่ยังไม่ยอมให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง

ประเทศไทยมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้ว 27 ครั้ง ในทั้ง 27 ครั้งเป็นการเลือกตั้งที่เป็นผล จำนวน 25 ครั้ง ไม่เป็นผล 2 ครั้ง (พ.ศ. 2549 และ 2557) กล่าวคือ ในการเลือกตั้งเมื่อปี 2549 การเลือกตั้งเป็นโมฆะ เกิดจากพรรคไทยรักไทยได้ว่าจ้างพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยที่คะแนนเสียงเลือกตั้งได้

ไม่ถึง 20% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญในคดี ยุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2549 และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ ยุบพรรคไทยรักไทย ในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยทั้งหมด 111 คน คนละ 5 ปี ส่วนครั้งที่ 2 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกฤษฎีกายุบสภาฯ กำหนดให้เลือกตั้ง ครั้งนี้ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะไม่สามารถเลือกตั้งให้แล้วเสร็จ ทั่วประเทศได้ภายในวันเดียวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 108 วรรคสอง และเมื่อพระราชกฤษฎีกาในส่วน ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญการเลือกตั้งนี้จึงไม่ชอบด้วย รัฐธรรมนูญไปด้วย เมื่อพิจารณาในแง่ของการควบคุมกำกับกับการเลือกตั้ง ของไทย จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 27 ครั้ง ได้กำหนด ให้การเลือกตั้งอยู่ในการควบคุมกำกับของกระทรวงมหาดไทย (ในฐานะ เป็นฝ่ายบริหาร) จำนวน 21 ครั้ง และอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง (ในฐานะองค์กรอิสระ) จำนวน 6 ครั้ง (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา) และในแง่ของกรรมวิธีในการเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 6 ครั้ง แบบรวมเขต จำนวน 5 ครั้ง แบบแบ่งเขตและรวมเขต 10 ครั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อพรรค 4 ครั้ง แบบแบ่งเขตและแบบสัดส่วน 1 ครั้ง และอีก 1 ครั้งเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

บทที่ 6

การเมืองและการเลือกตั้งของประเทศไทย ในทศวรรษ 2540 - 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ก. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

ภายหลังจากมีการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้ว ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยสาเหตุมาจากที่ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศยุบสภา เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 จึงนับได้ว่าเป็นการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรกในระบบใหม่ โดยเป็นระบบการเลือกตั้งแบบผสม กล่าวคือ เป็นการเลือกตั้งในแบบแบ่งเขตเลือกตั้งผสมกับแบบบัญชีรายชื่อ โดยการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวน 400 เขตเลือกตั้ง จำนวน ส.ส. ในเขตเลือกตั้งมีเขตละ 1 คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เพียงคนเดียว (กากบาทในบัตรเลือกตั้งได้คนเดียว) หรือที่เรียกว่า “หนึ่งคนหนึ่งเสียง (One man one vote)” ส่วนแบบบัญชีรายชื่อพรรค แบ่งเป็นบัญชีรายชื่อละ 100 คน ภายใต้การกำกับดูแลและจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีการกำหนดขึ้นมาใหม่ให้ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งแทนกระทรวงมหาดไทย นับเป็นการสิ้นสุดการทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งของฝ่ายบริหารอย่างเด็ดขาด การเลือกตั้ง ส.ส.

ครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่มีการพิจารณาเรื่องร้องเรียนการเลือกตั้งจากทุกฝ่าย ก่อนที่จะประกาศผลการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการประกาศให้จัดการเลือกตั้งใหม่ถึง 62 เขตเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้งในครั้งแรกเป็นจำนวน 338 เขตเลือกตั้งจากจำนวน 400 เขตเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ดังนี้

ในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544 จำนวน 7 เขตเลือกตั้ง ได้แก่ กาญจนบุรี เขต 5 ขอนแก่น เขต 10 นครนายก เขต 2 บุรีรัมย์ เขต 5 สุรินทร์ เขต 4 อุบลราชธานี เขต 1 และเขต 10

ในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2545 จำนวน 14 เขตเลือกตั้ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เขต 4 และเขต 26 กาฬสินธุ์ เขต 2 จันทบุรี เขต 1 นครพนม เขต 3 นนทบุรี เขต 3 เพชรบูรณ์ เขต 4 มหาสารคาม เขต 2 Mukดาหาร เขต 2 ลพบุรี เขต 3 ศรีสะเกษ เขต 1 และเขต 5 สิงห์บุรี เขต 2 และอุทัยธานี เขต 1

ในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2545 ที่จังหวัดอุบลราชธานี เขต 10

ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ที่จังหวัดศรีสะเกษ เขต 1

ในวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่จังหวัดนนทบุรี เขต 3

ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ที่จังหวัดสงขลา เขต 3

ในวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2547 ที่จังหวัดนครปฐม เขต 3

ข. การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เป็นการเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน 200 คน โดยกำหนดให้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนน (กากบาท) เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เพียงหมายเลขเดียว

ไม่ว่าในเขตเลือกตั้งจังหวัดนั้นจะมี ส.ว. ได้กี่คนก็ตาม ระบบการเลือกตั้งที่ใช้ยังคงเป็นแบบ “คะแนนนำกำชัย (FPP)” แต่จังหวัดที่พึงมี ส.ว. เกินกว่าหนึ่งคน ก็จะใช้คะแนนไล่เรียงตามลำดับลงมาจนกว่าจะครบจำนวน ส.ว. ที่พึงมีในจังหวัดนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ก. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นระบบการเลือกตั้งแบบผสม คือแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กับระบบสัดส่วนสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสี่ร้อยแปดสิบคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวนแปดสิบคน ในแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เป็นแบบ “แบ่งเขตเรียงเบอร์” คือมีการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยที่การแบ่งเขตนั้นแต่ละเขตจะมีจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งที่ต่างกััน ดังนั้น แต่ละเขตเลือกตั้งจะมีจำนวนผู้แทนได้ไม่เท่ากัน ตั้งแต่ 1 คน 2 คน และ 3 คน ตามจำนวนของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ซึ่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสามารถกาบัตรเลือกผู้สมัครได้จำนวนเท่ากับจำนวนผู้แทนในเขตของตน ส่วนแบบสัดส่วนมีการแบ่งเป็นกลุ่มจังหวัด 8 กลุ่ม จังหวัด กลุ่มละไม่เกิน 10 คน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยมีการยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันอาทิตย์ที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ยังคงเป็นระบบการเลือกตั้งแบบผสม คือแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กับระบบบัญชีรายชื่อพรรคเหมือนเมื่อปี 2544 อีกครั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นการลงคะแนนแบบ “เขตเดียวเบอร์เดียว”

คือ การแบ่งเขตเลือกตั้งนั้นจะแบ่งเป็น 375 เขต โดยยึดหลักให้แต่ละเขตนั้นมีจำนวนประชากรที่ใกล้เคียงกันให้มากที่สุด ดังนั้น ในแต่ละเขตเลือกตั้งจะมีผู้แทนได้เขตเลือกตั้งละ 1 คนอย่างเท่าเทียมกัน และผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สามารถกาบัตรเลือกผู้สมัครได้เพียงคนเดียว

ข. การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ออกแบบให้การได้มาซึ่ง ส.ว. จากสองทาง คือ การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จังหวัดละ 1 คน เท่ากันทุกจังหวัด และมาจากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา¹ จำนวนที่เหลือเมื่อหักจำนวน ส.ว. จากการเลือกตั้งออกจากจำนวน ส.ว. ทั้งหมด 150 คนแล้ว จากผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ก. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 บัญญัติให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนห้าร้อยคน โดยกำหนดให้มาจากการ

¹ คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วย

1. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
2. ประธานกรรมการการเลือกตั้ง
3. ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
4. ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
5. ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
6. ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมาย
7. ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดมอบหมาย

เลือกตั้งระบบผสมเช่นเดิม ทั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และระบบบัญชีรายชื่อ (Party list) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวนสามร้อยห้าสิบ (350) คน และสมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบ (150) คน ให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนหนึ่งคะแนน โดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใด (Vote No) เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง อันเป็นหลักของระบบคะแนนเสียงมากที่สุดหรือ “คะแนนนำก้ำขี้” (the First-Past-the-Post) ส่วนระบบบัญชีรายชื่อพรรค (party-list) นั้น ไม่มีการลงคะแนนในบัตรเลือกตั้งต่างหาก แต่จะใช้คะแนนที่นับจากบัตรเลือกตั้งเป็นคะแนน (ไม่ใช่บัตรเสียหรือบัตรที่ไม่ประสงค์ลงคะแนน) มาคิดคำนวณหาจำนวนที่นั่งเพิ่มเติมในส่วนของแบบบัญชีรายชื่อ กล่าวคือ การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยห้าร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

(2) นำผลลัพธ์ตาม (1) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับให้ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะมีได้

(3) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะมีได้ตาม (2) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้ง ผลลัพธ์คือ

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับ

(4) ถ้าพรรคการเมืองใดมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ให้พรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และจะไม่มีสิทธิได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่ำกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้พรรคการเมืองใดดังกล่าวมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนที่จะพึงมีได้ตาม (2)

(5) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดตายภายหลังวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้ง แต่ก่อนเวลาปิดการลงคะแนนในวันเลือกตั้งให้นำคะแนนที่มีผู้ลงคะแนนให้มาคำนวณตาม (1) และ (2) ด้วย

ข. การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) รัฐธรรมนูญนี้ บัญญัติให้มีสมาชิกจำนวนสองร้อย (200) คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคน

สามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตนเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และมาตรการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกตนเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้ การดำเนินการเลือก ส.ว. ให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยในระดับประเทศ

บทที่ 7

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

จากที่กล่าวมาแล้ว จะพบว่าแต่ละประเทศในอาเซียนล้วนแต่มีประสบการณ์ทางการเมืองและการเลือกตั้งที่แตกต่างกันออกไป และไม่อาจลอกเลียนหรือนำระบบใดมาใช้กับประเทศของตนได้เสียทั้งหมด หากแต่สามารถนำบางเรื่อง บางประเด็นมาประยุกต์ใช้ในส่วนที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับวัฒนธรรม และเหมาะสมกับบรรยากาศหรือเงื่อนไขทางการเมืองของประเทศตนเท่านั้น และประสบการณ์ทางการเมืองเลือกตั้งของประเทศไทยกว่าสิบครั้งที่ผ่านมาในบริบทของรัฐธรรมนูญ กฎหมายพรรคการเมือง และกฎหมายเลือกตั้งแต่ละฉบับ ก็อาจกล่าวได้ว่ามีพัฒนาการมากพอสมควร แม้จะยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาหลักๆ ที่เกิดจากการเลือกตั้งให้หมดไป ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตเลือกตั้ง การเอารัดเอาเปรียบทางการเมือง ความรุนแรงทางการเมือง ความเป็นกลางของกรรมการผู้จัดการเลือกตั้ง เป็นต้น

ในกระบวนการเลือกตั้งที่มีส่วนต่อความสุจริตและเที่ยงธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่จะขอเสนอในบทนี้ ก็คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จะนำไปสู่การได้คะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากพอจนอยู่ในลำดับที่จะได้รับการประกาศผลการเลือกตั้งหรือเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ในแต่ละประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีการกำหนดระยะเวลาหลักเกณฑ์และวิธีการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกัน

บางประเทศก็มีการควบคุมที่เข้มงวด มีบทลงโทษที่เป็นทั้งทางอาญา แพ่ง และจนถึงขั้นเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งก็มี หลักของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง คือ การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ให้ประชาชนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจที่เป็นอิสระ ปราศจากการใช้อิทธิพล ช่มชู้ หรือมีการให้อามิสสินจ้างที่เป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ของผู้เลือกตั้ง และท้ายที่สุด การรณรงค์หาเสียงก็จะไม่สามารถควบคุมตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการหาเสียงได้ ซึ่งนับเป็นความล้มเหลวของการจัดการเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม และไม่เท่าเทียมกัน

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งคืออะไร

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นกระบวนการหนึ่งในการเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองต้องการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ และความพยายามในการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น หรือประเทศ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจและตัดสินใจทางการเมืองในการเลือกตั้งให้ตนหรือพรรคการเมืองได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและสามารถเข้าไปใช้อำนาจในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าตอบสนองประชาชนอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

ดังนั้น โดยหลักการการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงต้องดำเนินไปอย่างมีประชาธิปไตย เปิดเผย มีความเสมอภาค ตามกฎหมายและเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคม โดยจะมีการจัดการพบปะกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในชุมชนท้องถิ่นที่ลงสมัครเพื่อเสนอแนวนโยบายและแผนการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ถ้าหากได้รับเลือกเป็นสมาชิกรัฐสภาหรือสภาท้องถิ่น

นอกจากนี้ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะเป็นขั้นตอนที่เสี่ยงต่อการทุจริตเลือกตั้ง (electoral fraud) ได้ง่าย โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้คะแนนนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยการใช้เงิน หรือสินทรัพย์ แจกจ่ายประชาชน หรือมีการประกาศนโยบายที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชน

ที่อาจมีผลกระทบต่อสถานะการเงินการคลังของประเทศ โดยไม่สามารถกำหนดแหล่งที่มาของรายได้ได้อย่างชัดเจน หรือเป็นนโยบาย “ขายฝัน” ที่ “โดนใจ” ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่เมื่อพิจารณาหลังลึกถึงวิธีนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วไม่อาจเป็นไปได้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ โดยมีเจตนาให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้กับตนเองหรือพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ตนสังกัด

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งต้องทำอะไร

การรณรงค์หาเสียงมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ “คะแนนเสียง” เพื่อให้ประชาชนรู้จักผู้สมัครกับการให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองได้ “ขาย” นโยบายในการบริหารประเทศหรือชุมชนท้องถิ่น แสวงหาคะแนนนิยมจากประชาชน หรือสมาชิกของชุมชน เพื่อได้คะแนนโหวตในการเลือกตั้ง คำว่า **เสียง** ในที่นี้ มิได้หมายถึงเสียงที่ได้ยินด้วยหู แต่หมายถึงความนิยม หรือคะแนนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับจากประชาชนหรือสมาชิกของชุมชนนั้น เพราะฉะนั้นการรณรงค์หาเสียงจึงต้องมีเทคนิคที่จะผูกใจประชาชน โดยเฉพาะในประเทศที่ระบบสมาชิกพรรคยังไม่ค่อยเข้มแข็ง หรือมีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีใช้สมาชิกพรรคการเมืองประเภท “จงรักภักดี” กับพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือยังไม่สังกัดพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่ง การดำเนินการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมักจะดำเนินไปในสองลักษณะ คือ 1) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้กลยุทธ์การตลาดทางการเมือง 2) ระบบหัวคะแนน

ตัวอย่างการรณรงค์หาเสียงในต่างประเทศ

1. ประเทศอังกฤษ

การรณรงค์หาเสียงในอังกฤษใช้วิธีการหาเสียงที่ครอบคลุมในระดับประเทศ (Nationalization) ในขณะเดียวกันต้องมีการหาเสียงแบบเจาะ

เฉพาะกลุ่มด้วย (Differentiation) โดยมีเหตุผล 2 ประการในการหาเสียงระดับประเทศ ดังนี้

ประการแรก ประชาชนจะให้ความสนใจกับเหตุการณ์หรือประเด็นทางการเมืองในระดับประเทศมากกว่าประเด็นทางการเมืองระดับท้องถิ่น ประกอบกับการกำหนดเขตเลือกตั้งใหม่โดยคณะกรรมการกำหนดเขตเลือกตั้ง ซึ่งทำให้ประชาชนมีความผูกพันกับทางการเมืองท้องถิ่นน้อยลง

ประการที่สอง กลยุทธ์ในการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปเป็นการรวมศูนย์ควบคุมโดยผู้นำพรรคการเมือง ซึ่งต่างจากในศตวรรษที่ 19 ที่พรรคการเมืองต้องพึ่งพาผู้สมัครและสนับสนุนพรรคในท้องถิ่นในการหาเสียงในแต่ละเขตเลือกตั้ง แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีในการสื่อสารและการคมนาคมมีความทันสมัย ทำให้ผู้นำพรรคสามารถแถลงนโยบายกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศได้โดยตรง ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการเลือกตั้งทั่วไปในระยะหลังมิได้เป็นการแข่งขันระหว่างพรรคแรงงานและพรรคอนุรักษนิยมเท่านั้น มักจะมีพรรคการเมืองอื่นเริ่มเข้ามาแทรก เช่น ในสกอตแลนด์ และ เวลส์ มีพรรคชาตินิยม (Nationalists) เข้ามาเป็นตัวแทรก และทางภาคใต้ก็มีพรรคศูนย์กลาง (Center Party) เข้ามามีบทบาทเช่นกัน ดังนั้นการรณรงค์หาเสียงในปัจจุบันจึงต้องเจาะเฉพาะกลุ่มตามส่วนต่างๆ ของประเทศมากขึ้น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นที่มาของค่าใช้จ่ายก่อนโหวตในการเลือกตั้ง กฎหมายเลือกตั้งจะมีการจำกัดในเรื่องการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงข้อที่น่าสังเกตคือ อังกฤษเป็นประเทศที่มีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศตะวันตกด้วยกัน นอกจากนี้ เพดานการใช้จ่ายสูงสุดยังผันแปรไปตามลักษณะของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตอีกด้วย ในปี ค.ศ. 1992

ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยสำหรับพรรคใหญ่ๆที่ได้รับอนุญาตให้ใช้อยู่ที่ประมาณ 5,000 ปอนด์ต่อผู้สมัคร 1 คน ในขณะที่มีการจ่ายจริงอยู่ที่ประมาณ 4,000 ปอนด์ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายสำหรับพรรคในส่วนกลางนั้นมิได้จำกัดจำนวนไว้ในปี ค.ศ. 1992 ค่าใช้จ่ายของสามพรรคใหญ่รวมกันอยู่ที่ประมาณ 23 ล้านปอนด์ (พรรคอนุรักษนิยม 2 ล้านปอนด์) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างการรณรงค์หาเสียงสี่สัปดาห์ อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองอังกฤษจะได้รับช่วงเวลาในการหาเสียงผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ไม่รวมค่าใช้จ่ายในการซื้อเวลาโฆษณาที่แต่ละพรรคดำเนินการเอง นอกจากนี้การโฆษณาผ่านสื่อในส่วนภูมิภาคและการใช้โทรศัพท์เพื่อหาเสียงสนับสนุนและการสำรวจความคิดเห็นในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่กระทำมิได้เลย ถ้าไม่มีการแก้ไขกฎหมายให้มีการปรับลดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของพรรคในท้องถิ่น ซึ่งในประเด็นนี้เป็นเรื่องที่แตกต่างกันจากสหรัฐอเมริกา

ตามปกติแล้วผู้สมัครในท้องถิ่นจะทำการรณรงค์หาเสียงโดยการออกพบประชาชน แจกใบปลิว และการกล่าวปราศรัยในการประชุม แต่มีวิธีการหนึ่งที่พรรคการเมืองท้องถิ่นที่ขยันขันแข็งสามารถเพิ่มคะแนนเสียงสนับสนุนได้ นั่นคือ การกระตุ้นให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่แจ้งว่ามีเหตุจำเป็นเนื่องจากป่วยหรือต้องไปทำธุระต่างถิ่น ใช้สิทธิออกเสียงทางไปรษณีย์ พรรคที่มีการจัดตั้งดี และผู้สมัครที่มีชื่อเสียงซึ่งต้องการเสียงสนับสนุนอีกเพียง 200-300 คะแนน เพื่อให้ได้รับชัยชนะอาจใช้วิธีการนี้ได้ผล ในปี ค.ศ. 1992 มีผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงผ่านทางไปรษณีย์ถึง 720,000 คน หรือเท่ากับร้อยละ 2 ของคะแนนเสียงทั้งหมด เมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่างพรรคแรงงานและพรรคอนุรักษนิยมในการกระตุ้นให้มีการใช้สิทธิทางไปรษณีย์ปรากฏว่าพรรคอนุรักษนิยมจะมีความพร้อมมากกว่า และชนชั้นกลางที่สนับสนุนก็มักมีคุณสมบัติที่เข้าเกณฑ์และให้ความร่วมมือในการใช้สิทธิทางไปรษณีย์ มีการประมาณกันว่าในปี ค.ศ. 1992 พรรคอนุรักษนิยม

ได้รับที่นั่งในสภา 5 ที่นั่งด้วยวิธีการนี้

นอกจากนี้ การเลือกใช้สื่อและการให้บริการบางประการต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Constituency Services) เป็นวิธีการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เจนเวที (Established up) นำมาใช้ในการเพิ่มคะแนนเสียงให้กับตนเองได้โดยกระทำในลักษณะการดำเนินการส่วนตัวมิใช่ในฐานะของตัวแทนพรรคในเรื่องนี้มีหลักฐานยืนยันที่พิสูจน์ได้จากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1992 ที่ผู้สมัครบางคนมิได้สอบตกไปตามกระแสความตกต่ำของพรรคในบางภูมิภาคไปด้วย

2. ประเทศญี่ปุ่น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งฉบับ “โมเดลญี่ปุ่น” นั้น ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จะเป็นผู้กำหนดสถานที่กลางในการติดรูป และประวัติผู้สมัคร ส่วนการหาเสียงของผู้สมัครนั้น อนุญาตให้มีรถหาเสียงได้ 1 คัน และมีผู้ติดตามได้ 5 คน พร้อมไมโครโฟน 1 ชุด และต้องไปหาเสียงด้วยตัวเอง ระบบนี้จะทำให้ไม่มีการหาเสียงที่วุ่นวาย ไม่ต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เป็นการสร้างความเท่าเทียมให้ผู้สมัคร ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งน้อยที่สุด ไม่ต้องมีการแห่ หรือจัดเวทีปราศรัย หรือใช้หัวคะแนนเคาะตามประตูบ้าน จะไม่มีแผ่นป้ายหาเสียงจำนวนมาก เนื่องจากการสิ้นเปลือง ญี่ปุ่นจะมีป้ายที่ปิดหาเสียงที่ทางการกำหนดไว้โดยเฉพาะ จะไปปิดป้ายตามใจชอบไม่ได้ ผิดกฎหมาย ดังนั้น ถ้าอยากทราบว่าใครสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในเขตของท่าน ท่านจะต้องไปที่ที่ทาง กกต. กำหนดไว้ เช่น ตามสวนสาธารณะ หรือจุดที่จะมีการลงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้น

ตามกฎหมายการเลือกตั้งของญี่ปุ่นนั้น มีการห้ามใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) ระหว่างฤดูกาลการหาเสียง นักการเมืองถูกห้ามเสนอข้อความ

ใดๆ ทางเว็บไซต์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งบรรดานักการเมืองเห็นว่าเป็นช่วงที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด กฎหมายการเลือกตั้งของญี่ปุ่นค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีมานานกว่า 50 ปีแล้ว มุ่งที่จะส่งเสริมความยุติธรรม และควบคุมการทุจริตทางการเมือง แต่ก่อให้เกิดเป็นระบบที่ตายตัว ไม่มีความยืดหยุ่น มีการควบคุมรายละเอียดหยาบหยาบของการหาเสียง อย่างเช่น จำกัดจำนวนแผ่นพับ ใบปลิว และจำนวนรถยนต์ที่ใช้ในการหาเสียง หรือป้ายโปสเตอร์ต่างๆ ต้องมีขนาดกว้างไม่เกิน 58 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 83 เซนติเมตร เป็นต้น การมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เรียกว่า “บุโนโซ โตหงะ” ซึ่งจำกัดการใช้ภาพ และถ้อยคำโดยมุ่งหมายที่จะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน และป้องกันไม่ให้นักการเมืองผู้มีทุนมากมาย ได้เปรียบอย่างไม่ยุติธรรมในการหาเสียง คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จัดให้อินเทอร์เน็ต (Internet) อยู่ในข่าย “บุโนโซ โตหงะ” และด้วยเหตุที่เว็บไซต์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ทำให้ผู้สมัครมีช่องทางเข้าถึงอย่างไม่จำกัด จึงถูกห้ามใช้ในช่วงที่มีการหาเสียง บรรดานักการเมืองที่มีเว็บไซต์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา จะต้องหยุดการลงข้อความต่างๆ ระหว่างที่กำลังมีการหาเสียง และต้องติดป้ายโปสเตอร์หาเสียงตามที่ที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จัดไว้ให้ และใช้เครื่องขยายเสียงในการประกาศหาเสียง ญี่ปุ่นซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการติดต่อสื่อสารทางระบบ Digital หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) มากที่สุดในโลก ยังคงใช้ระบบการหาเสียงสมัยเมื่อศตวรรษที่ 20 ขณะที่บรรดาผู้นำทางการเมืองในประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สมัยศตวรรษที่ 21 อย่าง Twitter และ Facebook ในการหาเสียง (ญี่ปุ่น การห้ามใช้ Internet ในฤดูกาลหาเสียง, 2552)

โมเดลของญี่ปุ่นใช้แนวคิด Party Politics หรือการเมืองที่อิงกับ

อุดมการณ์และผลประโยชน์ของพรรคการเมืองเป็นหลัก ดังนั้น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจไม่มีความจำเป็นมากนัก อาศัยความคุ้นเคยและความภักดีของประชาชนต่อนโยบายของพรรคการเมือง ตราบที่นโยบายของพรรคการเมืองยังสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ พรรคการเมืองนั้นก็จะยังได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในประวัติศาสตร์การเมืองญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นก็เปลี่ยนความเห็นและความภักดีทางการเมืองได้ หากพรรคการเมืองนั้นๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการทางการเมือง อย่างเช่น การลงจากอำนาจที่ครอบงำยาวนานของพรรค LDP (Liberal Democratic Party) ในปี ค.ศ. 1993 และอีกครั้งในปี ค.ศ. 2009

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่มีการสนับสนุนโดยรัฐแล้ว กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งก็พยายามนำมาบัญญัติไว้ภายใต้หลักความพอเพียง เท่าเทียมและไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและให้เป็นหน้าที่ของรัฐต้องจัดให้ในลักษณะดังนี้

“ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้ง ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การจัดสถานที่ปิดประกาศและที่ติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งในบริเวณสาธารณะสถาน ซึ่งเป็นของรัฐให้พอเพียงและเท่าเทียมกัน ในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครทุกคนและพรรคการเมืองทุกพรรค

(2) การพิมพ์และจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครหรือพรรคการเมืองไปให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(3) สถานที่สำหรับให้ผู้สมัครและพรรคการเมืองใช้ในการโฆษณาหาเสียงได้อย่างเท่าเทียมกัน ในการนี้รัฐอาจจัดให้มีการแสดงหรือการดำเนินการอื่นใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาฟังการโฆษณาหาเสียงด้วย

ก็ได้ แต่ต้องมีใช้เป็นการจัดให้มีเพื่อการสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใดโดยเฉพาะ

(4) การกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาให้พรรคการเมืองโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือการไปออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ซึ่งจะต้องจัดให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมีโอกาสเท่าเทียมกัน

(5) การสนับสนุนของรัฐในกิจการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเพื่อให้การหาเสียงเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวางระเบียบเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการเลือกตั้งหรือข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการเลือกตั้งในราชกิจจานุเบกษา”

โดยการกำหนดไว้ในลักษณะดังกล่าว ยังคงไม่ได้รับความสนใจทั้งจากนักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะเรื่องของการจัดเวทีสำหรับผู้สมัครและพรรคการเมืองใช้ในการโฆษณาหาเสียงบางเวทีมีแต่เจ้าหน้าที่สำนักงาน กกต. กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงเป็นการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า เพราะไม่สามารถสื่อสารการเมืองไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

ส่วนการหาเสียงผ่านวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ หน่วยงานผู้รับผิดชอบคือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ก็ประสานทางผู้รับสัมปทานหรือผู้ประมูลคลื่นไปได้ ปัญหาอยู่ที่รูปแบบของการหาเสียงไม่น่าสนใจ เวลาที่ผู้สมัครและพรรคการเมืองได้รับการจัดสรรเวลาก็น้อย มีหน้าข่าวช่วงเวลาการออกอากาศก็ไม่ใช่ว่าช่วงเวลาที่ประชาชนให้ความสนใจ กอปรกับการเคลื่อนเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตและประชาชนมีทางเลือกในการใช้สมาร์ตโฟน (Smart phone) กันมากขึ้นทำให้การสนับสนุนโดยรัฐในช่องทางนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยม ได้ผลน้อย ไม่ค่อยคุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่จ่ายไปและไม่มี

ประสิทธิภาพในการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชนอีกเช่นกัน

ส่วนการจัดพิมพ์เอกสารแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งและให้ข้อมูลการเลือกตั้งแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยการส่งไปพร้อมหรือแยกส่งไปต่างหากกับหนังสือแจ้งเจ้าบ้าน ซึ่งประมาณว่ามีกว่ายี่สิบล้านครัวเรือน ซึ่งกว่าการแจกจ่ายจะเป็นไปอย่างทั่วถึงและประชาชนได้เปิดอ่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจก็มีเวลาน้อย และข้อมูลที่ให้ไปก็มีจำกัดมาก อาทิ ชื่อ-ชื่อสกุล วุฒิการศึกษา การดำรงตำแหน่งสำคัญ ประสบการณ์การทำงาน (อย่างย่อ) ซึ่งก็ไม่อาจสื่อสารทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพอีกเช่นกัน

ประเด็นสุดท้าย คือ การจัดสถานที่ปิดประกาศและที่ติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งในบริเวณสาธารณะสถานซึ่งเป็นของรัฐ ให้พอเพียงและเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นไปตามหลักของการไม่ให้ได้เปรียบเสียเปรียบกัน การจัดทำโปสเตอร์จึงมีการกำหนดขนาดระหว่างโปสเตอร์ กับแผ่นป้ายหาเสียงจะต้องมีขนาดเท่าใด จำนวนเท่าใด โดยประกาศของ กกต. กำหนดไว้ดังนี้ 1) โปสเตอร์ที่จะปิดได้ต้องมีขนาดกว้างไม่เกิน 30 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 42 เซนติเมตร หรือขนาดกระดาษเอสาม (A3) มีจำนวนไม่เกิน 10 เท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น 2) แผ่นป้าย (คัตเอาต์) มีขนาดไม่เกิน 130x245 เซนติเมตร มีจำนวนไม่เกิน 5 เท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ความสนใจของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองในการปิดโปสเตอร์หาเสียงและแผ่นป้ายไม่ค่อยได้รับความสนใจที่จะไปติดในสถานที่ที่ กกต. มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนดและจัดทำวัสดุไว้ให้ติดโปสเตอร์ ส่วนใหญ่จะปรากฏว่าอยู่ในสถานที่ของทางราชการ ดังนั้น เป้าหมายหลักของผู้สมัครจึงมุ่งไปที่สถานที่สาธารณะ และคนทั่วไปเห็นได้ง่าย อาทิ เกาะกลางถนน ริมนนที่เป็นทางหลวง เสาไฟฟ้าของการไฟฟ้า ในที่ร่มไม้ เป็นต้น ซึ่งการปิดโปสเตอร์

และแผ่นป้ายได้รับความนิยมสูง เพราะประชาชนเห็นง่าย แต่บางจุดที่เป็นมุมอับในการมองเห็นของผู้ขับขี่รถยนต์ก็เป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้

นอกจากนี้ กกต. ยังอนุญาตให้มีการหาเสียงโดยใช้อุปกรณ์อื่น อาทิ รถยนต์แห่ป้าย โดยกำหนดว่าแผ่นป้ายหาเสียงติดข้างรถต้องไม่เกินสองป้าย ขนาด 130 x 245 เซนติเมตร วิธีการหาเสียงโดยใช้อุปกรณ์และวิธีการเช่นนี้จะได้รับความนิยมในหมู่ผู้สมัครและพรรคการเมืองไม่น้อยในแง่ของประสิทธิภาพในการเข้าถึงของประชาชน

บทบัญญัติของกฎหมายไทย ว่าด้วยข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติในการหาเสียง

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 บัญญัติสาระเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าไรนัก โดยวางหลักเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เป็นการทุจริตเลือกตั้งไว้ดังนี้

“ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบัน

การศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด”

ซึ่งหากวิเคราะห์แล้วก็จะพบว่า การร้องเรียนเรื่องการทุจริตเลือกตั้งจากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะมีสาเหตุมาจากข้อห้ามเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องการใส่ร้ายป้ายสี หรือการหลอกลวง การใช้อิทธิพลคุกคาม เพราะการกระทำเหล่านี้มักมีการเก็บหลักฐานไว้ในลักษณะภาพหรือเสียง แล้วนำไปถอดเทปเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบในการร้องเรียน ผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกฝ่ายหนึ่ง แต่การกระทำใดๆ ที่เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ ให้ข้อมูลแก่ผู้เลือกตั้งมักจะมีน้อย

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและการดำเนินการใดๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2551

ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครหรือบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งสามารถหาเสียงเลือกตั้งได้ก็ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) แจกเอกสาร หรือเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งในเขตชุมชน สถานที่ต่างๆ หรืองานพิธีการต่างๆ โดยเอกสาร หรือเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งสามารถมีชื่อ รูปภาพ หมายเลขประจำตัวผู้สมัคร ข้อมูลประวัติเฉพาะที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัคร และข้อความที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของวุฒิสภาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

(2) ใช้พาหนะในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือจัดสถานที่หรือเวทีเพื่อโฆษณาหาเสียงนอกเหนือจากการจัดสถานที่โฆษณาหาเสียงหรือเวทีกลางตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กำหนดวิธีการสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2551

(3) ใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง

(4) จัดทำประกาศหรือป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยมีชื่อ รูปถ่าย หมายเลขประจำตัวผู้สมัครข้อมูลประวัติเฉพาะที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัคร และข้อความที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้ ประกาศหรือป้ายดังกล่าวจะต้องมีขนาดและจำนวน รวมทั้งการปิดประกาศหรือติดป้ายในสถานที่ตามที่กำหนด

(5) จัดหาเสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่ม สำหรับบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งโดยต้องแจ้งรายชื่อและจำนวนบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบก่อน เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมและคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของผู้สมัครทุกคน

(6) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการใช้ เช่า หรือจ้าง รายการวิทยุ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เคเบิลทีวี หรือสปีดโฆษณา

(7) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งผ่านทางเว็บไซต์ จดหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(8) จัดทำเอกสารที่มีการกากบาทในช่องลงคะแนนเลือกตั้งให้กับตนเอง เพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองได้ แต่การจัดทำเอกสารดังกล่าวต้องไม่มีขนาด ลักษณะ หรือสีที่คล้ายกับบัตรเลือกตั้ง และต้องไม่ปรากฏหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครอื่น

คนไทยคิดอย่างไรกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

จากการดำเนินโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การรณรงค์ทางการเมืองและผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณภาพของสถาบันนโยบายศึกษา โดยการสนับสนุนของมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ตลอดทั้งปี 2559 โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นคนหนุ่มคนสาว เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่จังหวัดอุบลราชธานี ขอนแก่น ชุมพร ระนอง อุดรดิตถ์ และหนองบัวลำภู ทั้งที่กำลังจะมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก และบางส่วนก็เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาบ้างแล้ว พบว่า ลักษณะที่เป็นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่อยากเห็นหรืออยากให้ทำ (Do) และไม่อยากเห็นหรือไม่อยากให้ทำ (Don't) มีลักษณะดังต่อไปนี้

ก) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่อยากเห็นหรืออยากให้ทำ (Do) ประกอบด้วย

- 1) การบอกให้ทราบถึงนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ตนสังกัด
- 2) เสนอนโยบายที่ดีและทำได้จริง
- 3) หาเสียงตามเวลาที่กำหนด
- 4) ซื่อสัตย์ สุจริต (ไม่ทุจริต) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 5) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและประเทศ
- 6) ควรรับฟังและเคารพความคิดเห็นประชาชน
- 7) มีความรับผิดชอบ
- 8) ไม่ว่าร้ายผู้สมัครพรรคการเมืองอื่น
- 9) ทำคลิปวิดีโอเสนอทางสื่อออนไลน์
- 10) มีความเสมอต้นเสมอปลาย
- 11) เป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชน
- 12) ผู้สมัครต้องบอกประสบการณ์การทำงานและความสำเร็จในชีวิต

ข) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ไม่อยากเห็นหรือไม่อยากให้ทำ
(Don't) ประกอบด้วย

- 1) ใช้อำนาจชักจูงประชาชนให้เลือก
- 2) ทุจริตหาเสียง
- 3) เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วละเลยการปฏิบัติหน้าที่
- 4) ทำอะไรที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ
- 5) ให้อำนาจผู้สมัครและพรรคการเมืองอื่น
- 6) คิดนโยบายที่ขายฝันและนโยบายประชานิยม
- 7) ดิดินบนเจ้าหน้าที่ (จัดการเลือกตั้ง)
- 8) ทำดีเอาหน้าเฉพาะตอนที่มาหาเสียง ไม่ทำตามที่เขาเสียงไว้
- 9) นำประชาชนเข้าหาอบายมุข
- 10) หาเสียงในวันเลือกตั้ง
- 11) โจมตีกันจนสร้างปัญหาความวุ่นวาย
- 12) ลงประวัติที่เป็นเท็จ
- 13) ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง
- 14) เพิกเฉยต่อปัญหา
- 15) ละเมิดสิทธิพลเมือง

จากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาเหล่านี้สะท้อนได้หลายมิติ ได้แก่ มิติของกฎหมายโดยเฉพาะการไม่ละเมิดกฎหมายรัฐธรรมนูญ การไม่ซื้อเสียง มิติความยึดโยงกับพื้นที่ เช่น การไม่เพิกเฉยต่อปัญหา (ของชุมชนท้องถิ่นและประเทศ) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและประเทศ มิติของความเป็นผู้นำ เช่น เป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชน การไม่นำประชาชนเข้าหาอบายมุข มิติความเป็นพลเมือง เช่น การไม่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง มีความรับผิดชอบ ไม่ละเมิดสิทธิพลเมือง ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย การไม่ว่าร้ายผู้สมัครและ

พรรคการเมืองอื่น รับฟังและเคารพความคิดเห็นประชาชน มิติทางด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต (ไม่ทุจริต) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีบางเรื่องก็เป็นเชิงให้ข้อคิดเห็น เช่น ทำคลิปวิดีโอเสนอทางสื่อออนไลน์

ในส่วนประเด็นที่จะสร้างสำนึกรับผิดชอบของผู้สมัครในการหาเสียงที่เคารพกฎหมาย ระเบียบ และกติกาสังคม ตลอดจนไม่กระทำการทุจริตเลือกตั้ง ไม่ใช้นโยบายขายฝัน เป็นเรื่องที่ต้องการบ่มเพาะพัฒนา โดยอาจมีสถาบันของรัฐสภา ร่วมกับองค์กรอื่นๆ ในการเตรียมผู้สมัครไว้เสียแต่เนิ่นๆ โดยไม่ต้องหวังว่าทุกคนที่ผ่านกระบวนการคัดเลือก บ่มเพาะให้มีความเป็นพลเมือง จะต้องก้าวไปถึงขั้นการเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งไปเสียทั้งหมด แต่อย่างน้อยก็ทำให้กระบวนการเสนอตัวในขั้นการรณรงค์หาเสียงเกิดประโยชน์แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะตัดสินใจทางการเมืองได้ไม่มากนัก

บทที่ 8

ทิศทางอนาคตประชาธิปไตยไทย : คนคุณภาพ การเลือกตั้งคุณภาพ

พอมีรัฐธรรมนูญทุกคนก็มองไกลไปถึงการเลือกตั้ง เพราะในสังคมที่มีการเมืองระบอบประชาธิปไตยใช้การเลือกตั้งเป็นมาตรฐานว่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน เพราะเหตุนี้กระมัง องค์กรจัดการเลือกตั้งจึงต้องไปกำหนดร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง และบางทีก็ไปกำหนดถึงจำนวนบัตรเสียว่าต้องไม่เกินร้อยละเท่านั้นเท่านี้ การกำหนดเช่นนี้บางทีก็ทำให้เหมือนถูกประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ถ้าคนไปเลือกตั้งกันน้อยเพราะ “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ทำให้การเลือกตั้งเป็นเหมือนการซื้อขายสินค้า ไม่ได้เป็นการพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมในการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ “อำนาจอธิปไตย”

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

บทบาทของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนไปมากทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีดิจิทัลเป็นแกนหลักในการทำกิจกรรมการเมือง ในยุคนี้จึงมีลักษณะที่หลากหลายเกินกว่าการออกเสียงลงคะแนนโดยตรง อย่างไรก็ตาม เมื่อต้องมีการเลือกตั้ง หากจะให้บรรลุเป้าหมายของการเลือกตั้งที่สามารถเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งไปเป็นผู้แทนของประชาชนในการทำ

หน้าที่ทั้งในระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดีแล้ว จะต้องมีการเตรียมความพร้อมประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อให้ได้พลเมืองแข็งขัน (active citizens) ในการไปทำหน้าที่ผู้เลือกตั้งที่มีคุณภาพ ซึ่งจากการดำเนินโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง *การรณรงค์ทางการเมืองและผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณภาพ* ของสถาบันนโยบายศึกษา โดยการสนับสนุนของมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ตลอดทั้งปี 2559 โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็น คนหนุ่มคนสาว เยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา ทั้งที่กำลังจะมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก และบางส่วนที่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาบ้างแล้ว พบว่า อย่างน้อยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอทางการเมือง การรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับวิถีชีวิตของทุกคนในทุกๆ วัน ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพล้วนเป็นผลมาจากการเมืองทั้งสิ้น อาทิ การควบคุมราคาสินค้า การกำหนดค่าใช้จ่ายในบริการสาธารณะ (ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโดยสารรถไฟ รถเมล์) การแก้ไขปัญหาการว่างงาน การขึ้นค่าแรง การขายสินค้าเกษตร ฯลฯ เหล่านี้มาจากการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลที่ผู้เลือกตั้งเลือกไปทั้งสิ้น และยังได้รับรู้ถึงการมีอำนาจของผู้แทนที่ตนเลือกกว่าต้องไปทำหน้าที่ในการอนุมัติงบประมาณกว่าสองแสนล้านล้านบาท ที่มาจากการเสียภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อม (ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ที่ประชาชนจ่ายไปในการซื้อสินค้าให้กับรัฐ ความรู้เช่นนี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้ง และจะต้องเลือกใครที่จะทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ การแสวงหาความรู้เหล่านี้ ในยุคดิจิทัลก็สามารถเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ดังนั้น สื่อทุกประเภท รัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงต้องตระหนักถึงภารกิจในการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนอย่างครบถ้วนและรอบด้าน ไม่ทำให้ประชาชนต้องได้รับข้อมูลด้านเดียวหรือข้อมูลที่มีการบิดเบือน

2. คิดเป็นหรือคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเป็นอิสระ ก่อนที่จะออกไปลงคะแนนเสียง ปัญหาสำคัญคือการตัดสินใจว่าจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด หรือพรรคการเมืองใดและเพราะอะไร เรื่องนี้ที่สำคัญ เพราะการจะเลือกใครโดยหลักการเลือกตั้งที่กำหนดว่า “ต้องเป็นความลับ” ดังนั้น เมื่อเข้าคูหา การเลือกหรือไม่เลือกใคร ไม่มีใครบังคับจับมือให้กาเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด การลงคะแนนเลือกผู้สมัครจึงขึ้นอยู่กับมติการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และต้องตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เพราะนี่เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยที่ไม่บ่อยครั้งนักและเป็นการตัดสินใจอนาคตของประเทศ ปัญหาว่าจะตัดสินใจอย่างไรจึงได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองแข็งขัน ก็จะต้องขึ้นอยู่กับ การหาข้อมูลและคิด ไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับประกอบการตัดสินใจ มิใช่เห็นหรืออ่านข้อมูลแล้วเชื่อว่าข้อมูลนั้นเป็นจริงไปทั้งหมดเสียทีเดียว เนื่องจากช่วงการรณรงค์หาเสียง ข้อมูลจากสื่อและหวัะแนนจะมีมากมาย จริงบ้างเท็จบ้างปะปนกันไป

3. การมีเป้าหมายอย่างชัดเจน ผลของการเลือกตั้งคือ การได้บุคคลไปทำหน้าที่แทนผู้เลือกตั้ง เพราะไม่สามารถให้ทุกคนไปทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมืองโดยตรงได้ ระบบประชาธิปไตยที่นำมาใช้จึงเป็นระบบตัวแทน (Representative Democracy) ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อการไปกำหนดนโยบาย ออกกฎหมายในการปกครองประเทศ โดยตัวแทน คำกล่าวที่ว่า “ประชาชนเป็นอย่างไร ผู้แทนก็จะเป็นเช่นนั้น” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน และเมื่อตัดสินใจเลือกผู้สมัครไปแล้วก็ต้องพร้อมที่จะรับผลของการตัดสินใจนั้น หากผู้เลือกตั้งยึดเอาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของประเทศ ก็ต้องเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองที่มีการเสนอนโยบายชัดเจน เป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นประโยชน์ที่มีผลต่อส่วนรวม

ไม่เอาประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์เฉพาะหน้าที่มาในรูปของเงิน หรือ สิ่งของที่มีผู้มาหยิบยื่นให้เพื่อให้ไปลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครคนใดที่ไม่มี ประสิทธิภาพ ขาดหลักการทำงานในฐานะผู้แทนราษฎร หรือไร้นโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

4. การยึด และปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ ความจริงกฎ ระเบียบของการเลือกตั้งมีมากพอสมควรที่อาจทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่รู้ ที่คุ้นเคยกัน ก็เช่น การไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง (ถ้าจะนั่งดื่มกินในบ้าน ก็ไม่มีใครว่าอะไร) การไม่ชวนคนไปหน่วยเลือกตั้ง (ส่วนมากที่มุ่งหมายหวัง เอาผิดกับพวกหัวคะแนนเสียมากกว่า) แต่ที่สำคัญ คือการเรียกรับเงินเพื่อ ไปลงคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าการไปลงคะแนนเลือกตั้งมีเหตุจูงใจ และ เป็นการละเมิดกฎหมายการเลือกตั้ง ซึ่งในหลายประเทศที่มีพลเมือง แข็งขันและการเมืองยกระดับไปเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตที่ขึ้นชี้นาย อนาคตของประเทศแล้ว การทุจริตเลือกตั้งเช่นนี้ถือเป็นความผิดอาญา อย่างหนึ่ง

5. รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบส่วนตน ส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึง หน้าที่และความรับผิดชอบ และหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็คือ “การไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง” แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังมีหน้าที่อื่นอีก อาทิ การตรวจสอบรายชื่อ ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (เพื่อไม่ให้มี “ผี” เข้ามาสวมสิทธิไปใช้สิทธิ อย่างไม่สุจริต) การเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อ การชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง และถ้าต้องเดินทางหรือไม่อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ตนเองมีชื่ออยู่ในบัญชี รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะต้องไปลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้ง (ลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า) หรือลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขต เช่นนี้เป็นต้น

6. การมีความรู้ความเข้าใจในระบบและวิธีการเลือกตั้ง การไปใช้ สิทธิเลือกตั้งดูเหมือนจะง่ายๆ เพราะวิธีการและกระบวนการเลือกตั้งไม่ค่อย

ได้เปลี่ยนแปลงไปมาจากที่เคยกำหนดและจัดการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยที่กระทรวงมหาดไทยจัดการเลือกตั้ง หรือตกลมาถึงยุคการจัดการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ยังคงมีการจัดที่เลือกตั้ง การเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้ง กาบัตร หย่อนบัตรลงไปในหีบบัตร (ไม่ว่าจะเป็นหีบบัตรที่ทำด้วยกระดาษ หีบเหล็ก หรือหีบพลาสติกก็ตาม) ในขณะที่หลายประเทศมีการใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว การลงคะแนนเลือกตั้งที่สำคัญคือทำให้การออกเสียงเป็นไปตามเจตนารมณ์และสามารถรู้ได้ว่าผู้เลือกตั้งมีเจตนารมณ์อย่างไร นั่นหมายความว่า การลงคะแนนต้องไม่เป็นบัตรเสีย ซึ่งจะทำให้การไปลงคะแนนเลือกตั้งไร้คุณค่าไปในทันที

7. การเตรียมความพร้อมในการไปลงคะแนนเลือกตั้ง นอกจากการเตรียมในเรื่องของการตัดสินใจในการเดินทางไปออกเสียงลงคะแนนแล้ว การจะไปเลือกตั้งก็ต้องเตรียมความพร้อมในด้านการเดินทางไปยังที่เลือกตั้ง (ชาวบ้านมักจะเรียกว่า “หน่วยเลือกตั้ง”) อย่างน้อยต้องรู้ว่าอยู่ตรงไหน (ทาง กกต. จะมีหนังสือแจ้งเจ้าบ้านให้รู้ล่วงหน้า) จากนั้นต้องเตรียมเอกสารแสดงตน ซึ่งปัจจุบันระบบเลือกตั้งของไทยใช้การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนบ้าน ในขณะที่หลายประเทศใช้วิธีการลงทะเบียน การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของคนไทยจึงต้องใช้บัตรประชาชน หรือบัตรที่ทางราชการออกให้ (มีภาพถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนที่มีอยู่ 13 หลัก) บัตรหมุดอายุก็ได้ (จุดอ่อนของการทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนบ้านก็คือความไม่เป็นปัจจุบันของข้อมูลในระบบทะเบียนราษฎร (หรือทะเบียนบ้าน) เนื่องมาจากการไม่แจ้งเกิด-ตาย ย้ายเข้าหรือย้ายออก) ในบางประเทศ อาทิ อินเดีย เคยมีการประกาศให้ผู้ลงคะแนนเลือกตั้งต้องมีขวดน้ำและผ้าไปด้วย เพราะบางพื้นที่บางฤดูกาลอากาศร้อน มีลมพัดพาฝุ่นทรายเข้ามาจึงต้องมีผ้าปิดหน้าป้องกันทรายปลิว

เข้าตาติดตัวไปด้วย ในระยะหลังเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทาง กกต. มีการปรับบริเวณที่เป็นข้อมูลของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ประชาชนสามารถฉีกข้อมูลในหนังสือแจ้งเข้าบ้านติดตัวไปด้วย จะได้ไม่เสียเวลาไปตรวจดูรายชื่อหน้าหน่วยเลือกตั้ง อย่าลืมหักห้ามคั่นคดหมายส่วนตัว จำวันผิดและประการสำคัญก็อย่าลืมเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายให้สามารถเดินทางไปลงคะแนนเลือกตั้งได้ด้วย

8. ความมีสำนึกสาธารณะ เป็นประเด็นสำคัญที่ในการสัมมนาพูดถึง ซึ่งการไปลงคะแนนเลือกตั้งจะมีคุณภาพได้ แม้กฎหมายเลือกตั้งจะมีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางท่านที่มีสำนึกสาธารณะก็อาจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) เป็นผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องมีการฝึกอบรมให้พร้อมที่จะทำหน้าที่ นอกจากนั้นประชาชนที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว เมื่อปิดการลงคะแนนก็อาจร่วมดูการนับคะแนนภายนอกหน่วยเลือกตั้งได้ด้วย หากเห็นการทุจริตจากการนับคะแนน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็สามารถใช้สิทธิในการทักท้วงหรือร้องเรียนได้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่จะช่วยให้การเลือกตั้งเป็นไปโดย “สุจริตและเที่ยงธรรม”

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

มีผู้กล่าวไว้ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ” แต่ก็เชื่อว่าเมื่อได้อำนาจไปแล้ว นักการเมืองจะใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบได้ตามใจ เพราะ “การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจที่ได้มาไปจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้กับคนในสังคมอย่างเป็นธรรม” นักการเมืองที่ใช้อำนาจในแบบที่กล่าวมานี้จึงกลายเป็นรัฐบุรุษของรัฐนั้นๆ การเลือกตั้งเป็นกระบวนการของการเข้าสู่อำนาจ นักการเมืองจึงมักจะมุ่งเน้นการเอาชนะการเลือกตั้งทุกรูปแบบทั้งที่ชอบและไม่ชอบ ในประเทศที่การเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน

จึงมีการควบคุมการหาเสียง เพื่อป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง (Electoral fraud) กล่าวสำหรับเมืองไทยแล้ว การหาเสียงในอดีตเป็นเรื่องที่มีทั้งการนำเสนอนโยบาย การโจมตีจนบางทีถึงขั้นทำร้ายคู่แข่ง การเอาอกเอาใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และในช่วงก่อนการปฏิรูปการเมืองการหาเสียงถึงขั้นแจกของ แจกเงินหรือการซื้อสิทธิเลือกตั้ง

ยุคการช่วงชิงคะแนนจากการเสนอให้สิ่งตอบแทนแก่ผู้เลือกตั้ง สะท้อนจากบทเพลงที่ชื่อว่า “มนต์การเมือง” ของ คำณ สัมบุญณานนท์ ในราวปี พ.ศ. 2495 เป็นการร้องเสียดสีนักการเมืองที่สัญญาไว้ก่อนลงคะแนนเลือกตั้ง (สมัยนั้นเรียกว่า “ทิ้งบัตร”) ว่า

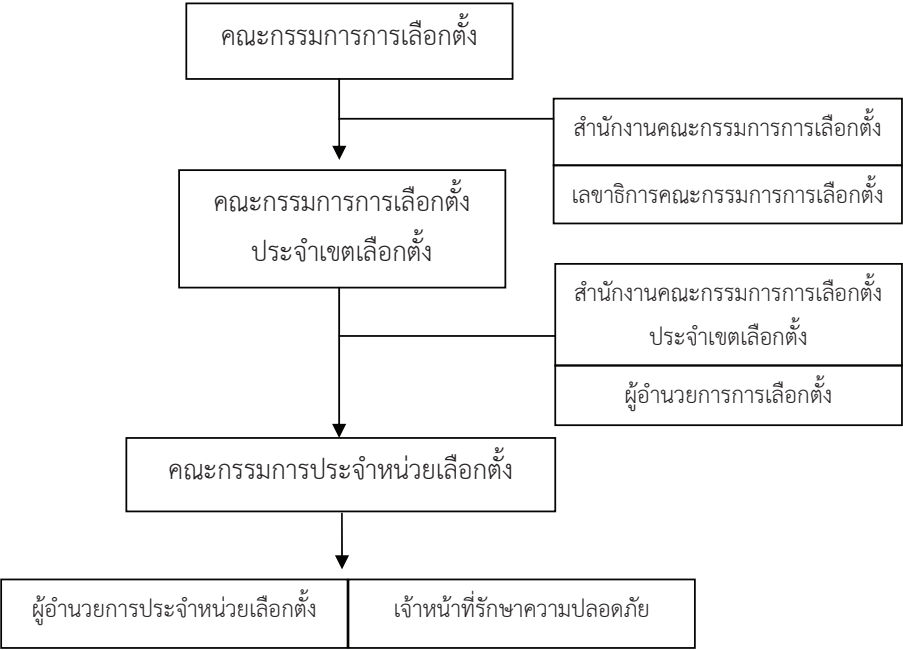
“เสียงโฆษณาของนักการเมือง ยกเอาแต่เรื่องที่ดีงามมาพูดจา มีหนังมาฉายให้ชาวไร่ชาวนา ได้ดูได้ชมกันทั่วหน้าระรินตื่นตากันทั่วไป จะสร้างไถ่ไหนจะทำไถ่นี้ที่ยังขาดแคลน ทั่วทุกถิ่นทุกแดนฟังดูก็แสนจะชื่นใจ ถนนหนทางลำคลองจะสร้างให้มากมาย เล็กเลี้ยววูเลี้ยวควายจะขี่รถให้มาไถนา ดื่อกดีใจแต่นี้ต่อไปคงสุขอารมณ์ ชาวนาพากันชื่นชมนิยม ดังเขาพูดมา พอเป็นผู้แทนนั่งแท่นอยู่ในสภา ตั้งหลายปีที่ผ่านมาจะไถนายังต้องใช้ควาย....”

บทเพลงข้างต้นคือภาพสะท้อนจากอดีตสู่ปัจจุบันดูเหมือนไม่ค่อยมีพัฒนาการที่ดี เพราะพอเข้าสู่สมุหกรรมการเลือกตั้งครั้งใด เราก็จะเห็นบรรดาผู้สมัครหรือนักเลือกตั้งที่เสนอตัวรับใช้ประชาชนออกมาพินอบพิเทา อ่อนน้อม เดินเข้าหาผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ความหวังและสัญญากับชาวบ้าน ชาวช่อง จนถึงบางยุคบางสมัยนักเลือกตั้งบางคนก็เอาสิ่งของ อาทิ รองเท้า ปลาทุเค็ม เสนอให้กับชาวบ้าน นึกยิ่งไปกว่านั้นคือการแจกเงินสดให้เห็นกับตา พอกฎหมายเลือกตั้งเข้มงวดไม่ยอมให้ทำได้ ก็เลยมาออกนโยบายประชานิยมหลอกล่อเอาคะแนน แต่บทเรียนที่นักการเมืองประเภท “ไร้จรรยาบรรณ” ฝากไว้กับประชาชนก็คือ เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วคนพวกนี้

ก็เปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่พื้นที่ บางพวกไปตั้ง
กลุ่มในสภาออกหาเงินจากโครงการต่างๆ ที่มีการอนุมัติงบประมาณจาก
สภา การถอนทุนคืน การกอบโกยโกงกินได้เกิดขึ้นอย่างเป็นล่ำเป็นสัน

กรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่รัฐ

กรรมการในการจัดการเลือกตั้งนั้นมีความสำคัญที่จะทำให้การ
เลือกตั้งเป็นไปโดย “สุจริตและเที่ยงธรรม” กรรมการในการเลือกตั้งมี
หลายระดับ โดยเฉพาะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีดังนี้

โดยหลักการ การได้มาซึ่งกรรมการในทุกระดับจะมาจากการสรรหา และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมจะต้องมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถระดับหนึ่งก่อนมีการอบรม และมีความเป็นกลางในการปฏิบัติงาน

พรรคการเมือง

พรรคการเมืองจะต้องเข้ามาดูแลและบริหารการเลือกตั้งของผู้สมัคร รับเลือกตั้งทั้งด้านการใช้จ่ายเงินและพฤติกรรมในการหาเสียงเลือกตั้งไม่ให้ ออกนอกกลุ่มนอกทาง เพราะหากเกิดการทุจริตเลือกตั้ง เช่น ไปซื้อเสียง หรือหาเสียงผิดระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง จนถึงขั้นเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องร่วมรับผิดชอบ ตามหลัก ความรับผิดชอบร่วม (Collective Responsibility)

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองปี 2550 ได้ บัญญัติถึงความรับผิดชอบที่พรรคการเมืองมีต่อสมาชิกพรรคการเมืองเมื่อมี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้น ดังนี้

“มาตรา 18 คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้อง ควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุม ไม่ให้ผู้ซึ่งพรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอาจทำให้การ เลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม”

นอกจากนี้ ช่วงที่มีการเลือกตั้งพรรคการเมืองจะต้องทำหน้าที่สถาบันทางการเมืองที่มีคุณภาพด้วยการให้การศึกษาทางการเมืองด้วย เพราะนับเป็นช่วงโอกาสที่เหมาะสม เป็นช่วงที่ประชาชนตื่นตัว มีข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไหลเข้ามาจากหลายทิศทาง พรรคการเมืองจึงต้องสร้างการรับรู้ทางการเมืองให้กับประชาชน อาทิ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่อย่างไร บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าต้องทำหน้าที่อย่างไรในสภาผู้แทนราษฎร กระบวนการนิติบัญญัติมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างไร หรือประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการมีผู้แทนราษฎรได้อย่างไร ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ของ ส.ส. ได้อย่างไรบ้าง การพัฒนาประเทศหรือการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลจะมีผลกระทบกับประชาชนอย่างไร นโยบายของพรรคการเมืองจะแก้ปัญหาชาติบ้านเมืองได้อย่างไร เป็นต้น แต่ประวัติศาสตร์เก่าที่ผ่านมา พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะทุ่มเทเวลาไปที่การลงคะแนนเลือกตั้งเพื่อให้ได้ “ที่นั่ง” ในสภาแบบเอาเป็นเอาตายจนลืมบทบาทที่สำคัญไป เพราะแม้การเลือกตั้งผ่านพ้นไปแล้ว และพรรคการเมืองมีโอกาสรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองไปให้ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่กิจกรรมการให้การศึกษาที่ยังขาดความเอาใจจริงเอาใจ และความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่จะก้าวเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในอนาคต

ผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้ง

เป้าหมายหรือเป้าประสงค์หนึ่งของการจัดการเลือกตั้งก็คือ “ความสุจริต และเที่ยงธรรม (Free and Fair Election)” อันเป็นคุณภาพการเลือกตั้งที่ทุกประเทศต้องการให้เกิดขึ้น กลวิธีที่จะทำให้การเลือกตั้งสุจริต

และเที่ยงธรรมก็คือการมีบุคคลที่สามหรือหุ้นส่วนที่สาม (Third party) เข้าร่วมสังเกตการณ์ (Observer) การเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้งในฐานกรรมการ (The Referee) และผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้เล่น (Player) การมีผู้สังเกตการณ์ประจำหน่วยเลือกตั้ง ก็เพื่อจุดมุ่งหมายในการเฝ้าระวังหรือสังเกตพฤติกรรมของทุกคนที่เข้ามาในหน่วยเลือกตั้ง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ปฏิบัติตามกติกาไปตามตัวบทกฎหมาย รวมทั้งการสังเกตการณ์การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง เพราะเป็นช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการกระทำการทุจริตเลือกตั้ง (Electoral fraud) ได้มากพอๆ กับช่วงการลงคะแนน และการนับคะแนนที่ต้องจับตาทุกนาทีทีเดียว

ในหลายประเทศก็จะมีการสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั้งจากภายในประเทศและองค์กรต่างประเทศ โดยในยุคปัจจุบันที่โลกไร้พรมแดน การเลือกตั้งที่มีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรมเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อนานาชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเลือกตั้งที่เต็มไปด้วยความไม่น่าเชื่อถือ (Trust) มีแต่การทุจริต จะเป็นภาพลักษณ์ที่น่ารังเกียจและเท่าที่ของต่างประเทศอาจเป็นผลลบต่อภาพลักษณ์ของประเทศนั้นๆ โดยรวมไปด้วยก็ได้ ในประเทศอาเซียนมีการเลือกตั้งตามระบอบเสรีประชาธิปไตยจะมีระบบการสังเกตการณ์การเลือกตั้งในหลายประเทศ อาทิ **องค์กรเพื่อการเลือกตั้งเสรีแห่งชาติ (NAMFREL)** ของฟิลิปปินส์ ในระดับภูมิภาคก็มีเครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้ง (ANFREL) สำหรับประเทศไทยก็มีพัฒนาการในการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง โดยเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2511 นิสิตนักศึกษาจาก 11 สถาบัน ร่วมประชุมกันแล้วจัดตั้ง “กลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้ง” เป้าหมายก็เพื่อที่จะสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 มีการอบรมนักศึกษาอาสาสมัครนับพันคนแล้วส่งไปยังหน่วยเลือกตั้งเพื่อสอดส่องดูแลการเลือกตั้งทั่วไปในวันเลือกตั้ง การจัดตั้งกลุ่มดังกล่าวมีการนำเสนอรายงาน

สรุปภายหลังการเลือกตั้ง และพบการทุจริตทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง จากนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในปี 2535 นับเป็นครั้งแรกที่กระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้งโดยภาคประชาชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสมัยนั้น คือ ยุคที่นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีคำสั่งแต่งตั้ง “คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ซึ่งเป็นองค์กรกลางภาคประชาชน ทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 และทำวิจัยพฤติกรรมการหาเสียงของนักการเมือง มี ศาตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน สามารถระดมอาสาสมัครทั่วประเทศได้ประมาณ 35,000 คน ครอบคลุมหน่วยเลือกตั้งได้ครึ่งหนึ่ง ในหลายพื้นที่ซึ่งเคยมีประวัตินักการเมืองใช้เงินซื้อเสียง ได้ถูกอาสาสมัครติดตามจนไม่สามารถแจกเงินได้ ผลการเลือกตั้งในหลายเขตเกิดความเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ จากนั้น มาในการตรากฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามาช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่สังเกตการณ์ และองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศก็พัฒนามาเป็น “องค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย (P-Net Forum)” อย่างไรก็ดี ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังต้องพัฒนาให้มีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง (Electoral Observation) ไว้ด้วย เพื่อเป็นช่องทางให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและภาคประชาชน

3 คำถามกับการไปลงคะแนนเลือกตั้ง

จากการดำเนินโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การรณรงค์ทางการเมืองและผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณภาพของสถาบันนโยบายศึกษา โดยการสนับสนุนของมูลนิธิคอนราต อาเดนาวร์ ตลอดทั้งปี 2559 โดยผู้

เข้าร่วมกิจกรรมเป็นคนหนุ่มคนสาว เยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา ที่จังหวัดอุบลราชธานี ขอนแก่น ชุมพร ระนอง อุตรดิตถ์ และหนองบัวลำภู ทั้งที่กำลังจะมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก และบางส่วนก็เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาบ้างแล้ว โดยการตั้งคำถามแล้วค้นหาคำตอบจากการระดมความคิด แม้จะไม่อาจเป็นตัวแทนของคนไทยทั่วประเทศ แต่ก็พอจะให้ภาพโดยรวมได้บ้างไม่มากนักน้อย

คำถามแรกถามว่า “รู้มั๊ย รู้มั๊ย ว่า การเลือกตั้งคุณภาพเป็นอย่างไร”

คำถามที่สองถามว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะมีการเตรียมตัวอย่างไรบ้าง จึงจะมีส่วนช่วยให้เกิดการเลือกตั้งคุณภาพ”

และ คำถามสุดท้ายถามว่า “ท่านจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง”

คราวนี้ลองมาดูคำตอบจากการระดมความเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม บางคำตอบอาจจะตรงใจท่านผู้อ่าน บางคำตอบท่านอาจคิดไม่ถึง และ บางคำตอบอาจเป็น “คำตอบที่คลาสสิก” ที่เดียว เพราะเกิดขึ้นมานานหลายปีแล้ว

คำตอบจากคำถามแรก “การเลือกตั้งคุณภาพ” ประกอบด้วย

- 1) ต้องไม่มีการโกงเลือกตั้ง ซื้อสิทธิขายเสียง
- 2) ไม่มีการพุดโจมติเรื่องส่วนตัว
- 3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิ
- 4) มีการเสนอนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมืองในการบริหารประเทศ
- 5) ไม่มีการใช้บัตรเลือกตั้งปลอม
- 6) มีการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ
- 7) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเป็นกลาง

คำตอบจากคำถามที่สอง “การเตรียมความพร้อมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” ประกอบด้วย

- 1) หาข้อมูลของผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงเลือกตั้ง
- 2) ตรวจสอบสิทธิ และแจ้งเพิ่มชื่อของตนถ้าไม่มีชื่อ
- 3) เตรียมบัตรประจำตัวประชาชน
- 4) คูสถานที่เลือกตั้งจากหนังสือแจ้งเจ้าบ้าน

และคำตอบจากคำถามสุดท้าย “เกณฑ์การตัดสินใจลงคะแนนเลือกผู้สมัคร” ประกอบด้วย

- 1) ต้องเป็นคนมีประวัติดี ไม่มีเรื่องมัวหมอง
- 2) ต้องเคารพกฎหมาย
- 3) มีประสบการณ์
- 4) มีความรู้ความสามารถ
- 5) ไม่ใช้อิทธิพล พุดจาข่มขู่ประชาชน
- 6) มีบุคลิกภาพดี
- 7) ไม่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง
- 8) ไม่ซื่อเสียด

บทสรุป

การเลือกตั้งจะมีคุณภาพได้ไม่ว่าจะเป็นการได้ตัวแทนประชาชนที่มีความเหมาะสมในการไปทำหน้าที่ หรือการเลือกตั้งที่เชื่อถือได้ ไม่มีการประท้วงว่ามีการโกงการเลือกตั้ง (ทุจริตเลือกตั้ง หรือ electoral fraud) หรือการเลือกตั้งที่นำไปสู่การแก้ปัญหาของชาติบ้านเมืองได้ต้องเกิดจากการเลือกตั้งของคนคุณภาพ ซึ่งนอกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังที่กล่าวไปแล้ว บรรดาผู้สมัคร หัวคะแนนหรือผู้สนับสนุนผู้สมัคร และกรรมการผู้ทำหน้าที่

จัดการเลือกตั้งก็ต้องยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ไม่ละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบ (accountability) ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจที่มี รับผิดชอบต่อส่วนรวม และประการสำคัญคือกรรมการในการจัดการเลือกตั้งต้องมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริตและไม่มีการเรียกรับผลประโยชน์ใดๆ เมืองครุภาคประชาสังคม ทำหน้าที่สังเกตการณ์การเลือกตั้งที่เข้มแข็ง มีพลเมืองเข้มแข็งที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง หากเราสามารถผลักดันให้การเลือกตั้งมีคุณภาพ เชื่อถือได้ ก็เชื่อว่าการเมืองบ้านเราจะเดินหน้าไปไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาประเทศได้รวดเร็ว เพราะสุดท้ายความก้าวหน้าหรือ ล้าหลังตัดสินกันที่การเมืองจริงๆ ครับ

บทส่งท้าย

อำนาจทาง “การเมือง” เป็นปัจจัยบ่งชี้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่ยึดโยงอยู่กับความเชื่อและอุดมการณ์ของผู้คนในสังคม อีกทั้ง ประวัติศาสตร์สังคมที่มีมาอย่างยาวนานก็มีส่วนหล่อหลอมทางความคิด ที่สามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ราชธานีในภูมิภาคแห่ง “อุษาคเนย์” ก็เช่นกัน

ถ้ายกเอาเส้นกันพรมแดนที่หมายเอาว่าเป็นของประเทศนั้นประเทศ นี้ออกเสีย ไม่ว่าจะเป็นผืนดินสำหรับประเทศที่ตั้งอยู่บนส่วนที่เป็นแผ่นทวีป หรือประเทศที่เป็นหมู่เกาะล้วนมีความคล้ายคลึงกันทั้งภาษา หน้าที่า อาหาร การกิน เครื่องแต่งกาย หรือแม้พืชพันธุ์ธัญญาหารทางธรรมชาติ ทำให้ชาติ ในอาเซียนมีวิถีชีวิตที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ถ้าเอาประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง ด้านตะวันออกมีภาษาเขมรที่ใช้สื่อสารกันของคนในพื้นที่ตะวันออกเฉียง เหนือ ทางภาคเหนือมีภาษาล้านนาหรือภาษาไตที่สามารถสื่อสารรู้ความได้ กับพี่น้องเมียนมาร์ รวมทั้งทิศตะวันตกที่ใช้ภาษามอญและกะเหรี่ยง ส่วน แดนใต้มีภาษายาวีและบาฮะซาที่สามารถพูดคุยกับผู้คนในแถบฝั่งมาเลเซีย เลยไปถึงสิงคโปร์ บรูไน และอินโดนีเซีย

ส่องประวัติศาสตร์...สู่วันนี้

อาเซียนวันนี้มีรากประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน และประวัติศาสตร์ ทำให้แต่ละประเทศเลือกที่จะใช้รูปแบบการเมืองการปกครองเป็นอัตลักษณ์ ของตนเอง และเมื่อสืบบย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่า ประเทศในย่านนี้มีการ

ปกครองในรูปแบบที่คล้ายๆ กัน โดยเฉพาะการปกครองโดยคนๆ เดียวมีอำนาจ เช่น ระบอบกษัตริย์ที่มีการต่อสู้ทางการเมืองทั้งในลักษณะของการแย่งอำนาจกันเองภายในประเทศ และกับจักรวรรดิที่เป็นมหาอำนาจภายนอกที่ต้องการดินแดนเมืองขึ้นเพื่อแสวงหาและตักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติกลับไปยังประเทศแม่ และเกิดการปลุกเร้าเรียกร้องเอกราชกลับมาเป็นของตนเองโดยวีรบุรุษของชาติที่เข้าต่อสู้อย่างวีรอาญา หากจะลองพิเคราะห์ประวัติศาสตร์ย้อนหลังเวลากลับไปในสี่ช่วงเวลาก็คะพบการก่อตัวของรัฐชาติในสมัยปัจจุบันมีความเป็นมาแต่ในอดีตดังนี้

ประเทศ	ยุคปกครองโดยกษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้องเอกราช	ยุคปัจจุบัน
เนการา บรูไนดารุสซาลาม	ใช้ระบบสุลต่านนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1363 จนถึงปัจจุบัน มีสุลต่านทั้งหมดจำนวน 30 องค์ โดยสุลต่านบรูไนองค์แรกคือ Sultan Muhammad Shah (1363-1402)	หลังคริสต์ศตวรรษที่ 16 สเปน และฮอลันดาเข้ามาปกครองจนถึง พ.ศ. 2449 (ค.ศ. 1906) บรูไนได้ ลงนามในสนธิสัญญายินยอมอยู่เป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ	อังกฤษปกครองถึง 95 ปีจึงได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2527 (ค.ศ. 1984)	ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (กษัตริย์ทรงเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร)
ราชอาณาจักรกัมพูชา	ใน พ.ศ. 1345 (ค.ศ. 802) พระเจ้าชัยวรมันที่ 2ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ เริ่มต้นจักรวรรดิขะแมร์	รัฐในอารักขาของฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาอารักขาระหว่างฝรั่งเศส-กัมพูชาเมื่อ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2406 (ค.ศ. 1863)	สมเด็จพระนโรดมสีหนุต่อสู้จนเป็นอิสระจากฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1954 จากนั้นเกิดสงครามกลางเมืองในเขมรจนถึง 17 เมษายน พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) เขมรแดงจึงเข้าปกครอง	ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเทศ	ยุคปกครองโดย กษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้อง เอกราช	ยุคปัจจุบัน
			แต่ยังคงมีสงคราม ความขัดแย้งใน กัมพูชาดำเนินมา จนถึงปี พ.ศ. 2534 ฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มี เวียตนามและ สหภาพโซเวียต หนุนหลังขับไล่เขมร แดงได้สำเร็จ และ สหประชาชาติเข้า มาจัดการเลือกตั้ง เมื่อปี 2536	
สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย	-----	พ.ศ. 2164 (ค.ศ. 1621) ฮอลแลนด์ได้ เข้ามายึดครอง อินโดนีเซียประมาณ 301 ปี จนถึง พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) ซึ่งเป็นช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นบุกอินโดนีเซีย และทำการขับไล่ เนเธอร์แลนด์เจ้า อาณานิคมของ อินโดนีเซียออกไปได้ สำเร็จ	ในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2492 (ค.ศ.1949) อินโดนีเซียได้รับ เอกราช	ระบอบ ประชาธิปไตย แบบประธานาธิบดี
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว	สมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม ผู้รวบรวมอาณาจักร ล้านช้างได้เป็นผล สำเร็จในช่วงสมัย พุทธศตวรรษที่ 13 ใน ปี พ.ศ. 2496	พ.ศ. 2436 ฝรั่งเศส ได้เข้าปกครองลาว โดยได้ดินแดน ฝั่งซ้ายและฝั่งขวา ในปี พ.ศ. 2450 (ค.ศ.1907) ไปจาก สยาม	การต่อสู้กับ จักรวรรดินิยมทั้ง ฝรั่งเศส (อินโดจีน ฝรั่งเศส)และ สหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2502 เจ้าสุภานุวงศ์	สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว มี ประธานประเทศเป็น ประมุข (แบบ ประธานาธิบดี)

ประเทศ	ยุคปกครองโดยกษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้องเอกราช	ยุคปัจจุบัน
	ลาวประกาศเอกราชเป็นราชอาณาจักรลาว โดยมีเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้ามหาชีวิต (พระมหากษัตริย์)		ประกาศเป็นหัวหน้าขบวนการประเทศลาว เกิดการรัฐประหารและสงครามกลางเมืองที่ยืดเยื้อ ภายใต้การแทรกแซงของชาติต่างๆ ทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายโลกเสรี จนเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2518 (1975) พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตและเวียดนาม โดยการนำของเจ้าสุภานุวงศ์ ก็ยึดอำนาจรัฐจากรัฐบาลประชาธิปไตยที่มีเจ้าสุวรรณภูมา พระเชษฐาพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร
มาเลเซีย	การก่อตั้งระบบสุลต่านมาจากการแผ่ขยายของศาสนาอิสลามเข้าสู่ปัตตานีและปาหัง ก่อนที่จะเข้าสู่มละกาประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 10	พ.ศ. 2054 (ค.ศ. 1511) โดยถูกโปรตุเกส ยึดครองช่องแคบมะละกาซึ่งเป็นเส้นทางการค้าสำคัญในขณะนั้น และต่อมาตกเป็นของดัตช์หรือเนเธอร์แลนด์	มาเลเซียได้รับเอกราชในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2500	ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาหรือสหพันธรัฐราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

ประเทศ	ยุคปกครองโดย กษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้อง เอกราช	ยุคปัจจุบัน
		พ.ศ. 2367 (ค.ศ. 1824) อังกฤษ เข้า ยึดครองต่อจากดัตช์		
สาธารณรัฐ สหภาพเมียนมาร์	แบ่งช่วงเป็นดังนี้ อาณาจักรพุกาม พ.ศ. 1392-1832 ราชวงศ์อังวะ พ.ศ. 1907-2070 อาณาจักรตองอู พ.ศ. 2074-2295 ราชวงศ์อลองพญา พ.ศ. 2296-2428	กองทัพอังกฤษได้เข้า ทำสงครามกับพม่า ในปี พ.ศ. 2367 สงครามระหว่างพม่า และอังกฤษ ครั้งที่ หนึ่งนี้ (พ.ศ. 2367-2369) ยุติลง โดยอังกฤษเป็นฝ่าย ได้รับชัยชนะ สงครามครั้งที่สอง พ.ศ. 2396 และสาม ในปี พ.ศ. 2428 อังกฤษได้รับชัยชนะ เด็ดขาด พม่าจึงตก เป็นอาณานิคมของ อังกฤษใน พ.ศ.2429 (ค.ศ. 1886) และ ช่วงก่อนสงครามโลก ครั้งที่สอง ญี่ปุ่นเข้า ครอบครองพม่า	พ.ศ. 2485 องซานได้ก่อตั้ง องค์การสันนิบาต เสรีภาพแห่ง ประชาชนต่อต้าน ฟาสซิสต์ (Anti-Fascist Peoples Freedom League : AFPFL) พม่าได้รับเอกราช อย่างสมบูรณ์วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ.1948) (เปลี่ยนชื่อเป็น เมียนมาร์เมื่อปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989)	ระบอบ ประชาธิปไตยแบบ ประธานาธิบดี
สาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์	ไม่มีระบบกษัตริย์	ฟิลิปปินส์อยู่ใต้การ ปกครองของสเปนใน ฐานะอาณานิคมของ สเปนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2108 (ค.ศ. 1565) ถึงปี พ.ศ. 2364 (ค.ศ. 1821) และจนถึงศตวรรษ ที่ 19 เกิดสงคราม ระหว่าง สหรัฐอเมริกากับ	ฟิลิปปินส์ได้รับ เอกราชโดย สมบูรณ์เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2489 (ค.ศ. 1946) อันเป็นช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2	ระบอบ ประชาธิปไตยแบบ ประธานาธิบดี

ประเทศ	ยุคปกครองโดย กษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้อง เอกราช	ยุคปัจจุบัน
		สเปน ฟิลิปปินส์ได้ เข้าร่วมรบกับฝ่าย สหรัฐอเมริกาได้ ชัยชนะ สงครามโลกครั้งที่ 2 ฟิลิปปินส์ถูกกองทัพ ญี่ปุ่นบุกเข้ายึดครอง		
สาธารณรัฐ สิงคโปร์	เดิมชื่อว่า เทมา เล็ก (ทามาสิค) มี กษัตริย์ปกครอง ต่อมาในคริสต์ ศตวรรษที่ 17 ต่อมาเจ้าผู้ครอง นครปาเล็มบัง เปลี่ยนชื่อเทมา เล็กเสียใหม่ว่า สิงหปุระ ต่อมา สิงหปุระก็ได้ตก เป็นของสุลต่าน แห่งมะละกา	เป็นเมืองขึ้นของ โปรตุเกสในราวปี ค.ศ. 1498 ต่อมาอยู่ ภายใต้อิทธิพลของ ฮอลันดาในช่วง ศตวรรษที่ 17 และ อังกฤษในปี ค.ศ. 1817 อยู่ภายใต้การ ยึดครองของญี่ปุ่น ระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1942-1946)	พรรคกิจประชาชน ของสิงคโปร์ ประกาศให้สิงคโปร์ เป็นเอกราชตั้งแต วันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1965	ระบอบ ประชาธิปไตยแบบ สาธารณรัฐระบบ รัฐสภา รัฐเดี่ยว ประธานาธิบดีเป็น ประมุข
สาธารณรัฐ สังคมนิยม เวียดนาม	ราชวงศ์โห่งบ่ง ระหว่างปี 287-258 ปีก่อน คริสต์ศักราชจนถึง ราชวงศ์เหวียน (ค.ศ.1802-1945) ต่อด้วย ราชวงศ์โง ราชวงศ์ดิงห์ ราชวงศ์เตียนเล หรือเลยุคแรก ราชวงศ์หลี ราชวงศ์เงิน ราชวงศ์โห่ ราชวงศ์เล จนถึง	ลัทธิจักรวรรดินิยม ตะวันตกโดย จักรวรรดิฝรั่งเศส (1883-1945) ค.ศ.1945-1975	เวียดนามถูกแบ่ง เป็นเหนือได้ กองกำลังเวียดนาม เหนือและเวียดกง จึงสามารถรุกเข้า ยึดไซ่ง่อนและ เวียดนามใต้ได้ ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2518 การรวม เวียดนามทั้งสอง ส่วนเข้าด้วยกันเกิด ขึ้นในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2519	สาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม มีประธานาธิบดีเป็น ประมุข

ประเทศ	ยุคปกครองโดยกษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้องเอกราช	ยุคปัจจุบัน
	จักรวรรดิเวียดนาม (พ.ศ.2345-2488) ในสมัยราชวงศ์เหวียน จนถึงที่สุดราชวงศ์ ในรัชสมัยจักรพรรดิบ่าวไ่			
ราชอาณาจักรไทย	อาณาจักรสุโขทัย เป็นราชธานี ตั้งแต่พ.ศ. 1781 (ค.ศ.1175) อาณาจักรอยุธยา ในปี พ.ศ. 1893 จนถึง พ.ศ.2310 สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ.2130-2325) และสมัยกรุงรัตน-โกสินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ.2325	การเสียดินแดนให้กับประเทศต่างๆ จำนวน 14 ครั้ง ดังนี้ - 11 ส.ค. 2329 เสียเกาะหมากให้กับอังกฤษ - 16 ม.ค. 2336 เสียมะริด ทวาย ตะนาวศรี ให้กับพม่า - 2353 เสียบันทาย มาศ (ฮาเตียน) ให้กับฝรั่งเศส - 2368 เสียแสนหวี เมืองพง เชียงตุง ให้กับพม่า - 2369 เสียรัฐแปรค ให้กับอังกฤษ - 1 พ.ค. 2393 เสียสิบสองปันนา ให้กับจีน - 15 ก.ค. 2410 เสียเขมรและเกาะ 6 เกาะให้กับอังกฤษ - 22 ธ.ค. 2431 เสียสิบสองจุไทย (เมืองไล เมืองเชียงค้อ) ให้กับฝรั่งเศส	เปลี่ยนแปลงจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 (ค.ศ. 1932)	ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเทศ	ยุคปกครองโดย กษัตริย์	ยุคล่าอาณานิคม	ยุคเรียกร้อง เอกราช	ยุคปัจจุบัน
		- 27 ต.ค. 2435 เสียดินแดนฝั่งซ้าย แม่น้ำสาละวิน (5 เมืองเจียว และ 13 เมืองกะเหรี่ยง) ให้กับอังกฤษ - 3 ต.ค. 2436 เสียดินแดนฝั่งซ้าย แม่น้ำโขง (อาณาจักร ล้านช้าง หรือประเทศ ลาว) ให้กับฝรั่งเศส - 12 พ.ค. 2546 เสียดินแดนฝั่งขวา แม่น้ำโขง (ตรงข้าม เมืองหลวงพระบาง คือ จำปาสัก และ ไซยะบูลี) ให้กับ ฝรั่งเศส - 23 มี.ค. 2449 เสียมณฑลบูรพา (พระตะบอง, เสียมราฐ, ศรีโสภณ) ให้กับฝรั่งเศส - 10 มี.ค. 2451 เสียรัฐกลันตัน, ตรัง กานู, ไทรบุรี, ปะริส ให้กับอังกฤษ - 10 มิ.ย. 2505 เสียเขาพระวิหารให้ กับเขมร		

จากตารางดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนถูกอำนาจอิทธิพลทำให้ต้องเสียดินแดนให้กับประเทศมหาอำนาจ นักล่าอาณานิคม จนต้องมีการต่อสู้เรียกร้องเอกราชเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ของชาติ ระหว่างประเทศที่มีอาณาเขตติดกันมาอย่างยาวนานมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเจรจาหาข้อยุติให้ได้โดยใช้มติการเมืองเข้ามาแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะความขัดแย้งหรือข้อพิพาทที่ไม่อาจหาอาณาเขตได้ชัดเจน เพราะเป็นปัญหาที่เกิดจากเรื่องของข้อพิพาทอธิปไตยแห่งดินแดนตามไหล่ทวีป (Continental Shelves) เช่น ข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ ความขัดแย้งเหนือหมู่เกาะพาราเซล นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ความเป็นมายังก่อให้เกิดพัฒนาการทางการเมืองที่สะท้อนถึงการเลือกที่จะใช้รูปแบบการปกครองระบอบใดๆ ก็ตามที่มีอัตลักษณ์เข้ากับลักษณะเฉพาะของประเทศตนเองได้ ตัวอย่างเช่นการต่อสู้ของเวียดนามที่นำโดยโฮจิมินห์ และขบวนการประเทศลาวที่นำโดยเจ้าสุภานุวงศ์ที่มีต่อฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา จึงเลือกที่จะใช้การปกครองแบบคอมมิวนิสต์สังคมนิยม เพราะได้พิสูจน์แล้วว่าทำให้พวกเขาสามารถเอาชนะมหาอำนาจที่มีกำลังเหนือกว่าได้

แม้ว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของประชาชน แต่ประชาคมอาเซียนก็ให้ความสนใจด้านการเมืองอยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากการกำหนดเรื่องเกี่ยวกับการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาค การส่งเสริมความร่วมมือด้านการรักษาสันติภาพในภูมิภาค การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ ไว้ในแผนการการก่อตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งกำหนดกรอบและกิจกรรมที่จะทำให้อาเซียนบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง

การนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการเมือง-การปกครองและการเลือกตั้งของประเทศสมาชิกอาเซียนก็เพื่อให้เกิดการรับรู้และสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะในมิติของ “ความเป็นประชาธิปไตย” ทั้งในเชิงรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ กระบวนการทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีส่วนร่วมทางการเมือง มีกระบวนการปรึกษาหารือเพื่อยกระดับประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ตลอดจนการใช้กระบวนการประชาธิปไตยมาแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะประชาธิปไตยเป็นทั้งอุดมการณ์ ระบอบการปกครอง และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศสมาชิกทั้งสิบประเทศมีรูปแบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีทั้งระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ เมียนมาร์ และไทย) และแบบประธานาธิบดี (อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (บรูไน) และระบอบคอมมิวนิสต์สังคมนิยม (ลาว และเวียดนาม) ความเข้าใจเรื่องระบอบการเมืองการปกครองจะทำให้ไม่เกิดความขัดแย้ง หรือแทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน และจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญให้เข้าใจถึงความจำเป็นและพัฒนาการทางการเมืองที่มีความแตกต่างหลากหลายได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, แผนงานการจัดตั้งประชาคม
อาเซียน (3 เสา) Roadmap for ASEAN Community 2015,
กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, กรุงเทพฯ : 2555

จันทิมา เกษแก้ว, การเมืองการปกครอง, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต,
กรุงเทพฯ : 2540

จุลนภา ศานติพงศ์ และคณะ, 17 ผู้ทรงอิทธิพลในอาเซียน, สำนักพิมพ์
สถาพรบุ๊ค, กรุงเทพฯ : 2556

โชคสุข กรกิตติชัย, การหาเสียงฉบับโมเดลญี่ปุ่น เอกสารวิจัย สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

दानุภา ไชยพรหม, การเมืองการปกครอง : เรื่องที่ทุกคนต้องรู้, สำนักพิมพ์
แพรวธรรม, กรุงเทพฯ : 2537

ไทรรัตน์ ยืนยง, รั้วรอบเรื่องประชาคมอาเซียน, สำนักพิมพ์รวมสาส์น,
กรุงเทพฯ : 2558

ฐาณู จุลินทร, รวมบทความเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2555,
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, กรุงเทพฯ : 2556

ประณต นันทียกุล, พรรคการเมืองในสาธารณรัฐอินเดีย, สำนักงานคณะ
กรรมการการเลือกตั้ง, กรุงเทพฯ : 2557

ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองในสหราชอาณาจักร, สำนักงานคณะ
กรรมการการเลือกตั้ง, กรุงเทพฯ : 2557

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์, เอกสารการสอนชุด
วิชาการเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย, สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี : 2556

รุ่งพงษ์ ชัยนาม, การเมืองในประเทศคอมมิวนิสต์เอเชีย, ในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการเมืองการปกครองเปรียบเทียบ, สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี : 2528

สกุล สื่อทรงธรรม และอรรณณ ยะฝา (แปล), การออกแบบระบบเลือกตั้ง,
สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล,
นครปฐม : 2555

สกุล สื่อทรงธรรม, ภาคประชาสังคมกับการตรวจสอบการเลือกตั้ง,
เอกสารประกอบการอภิปราย “ภาคประชาสังคมกับการตรวจสอบ
การเลือกตั้ง” ปรับปรุงล่าสุดกุมภาพันธ์ 2556

สีดา สอนศรี, รศ. พรรคการเมืองในฟิลิปปินส์, สำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง, กรุงเทพฯ : 2557

สีดา สอนศรี และคณะ. การเลือกตั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ศึกษา
เฉพาะประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย,
ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : 2547

สีดา สอนศรี และคณะ. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การเมืองการปกครอง
หลังสิ้นสุดสงครามเย็น, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพฯ : 2546

สีดา สอนศรี และคณะ. พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ :
ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย,
ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : 2546

สุรินทร์ พิศสุวรรณ, **อาเซียนรู้ไว้ได้เปรียบแน่**, สำนักพิมพ์อัมรินทร์,
กรุงเทพฯ : 2556

Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008)

Institute of Southeast Asia studies, **Regional outlook ; Southeast
Asia 2012-2013**, ISEAS Publishing , Singapore : 2012

เว็บไซต์

http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/admin_souvaneewt_dl_link.php?nid=406

http://aceproject.org/epic-en/em/CDCountry?set_language=en&topic

[=EM&country=SG&questions=all](#)

<http://aceproject.org/ero-en/regions/asia/KH/cambodia-political-party-law/view>

<https://ilaw.or.th/node/4264>

<http://politicalparty-interestgroup-election.blogspot.com/2011/03/13.html>

<http://globaledge.msu.edu/countries/brunei/government>

<http://election.exteen.com/page-11>

สถาบันนโยบายศึกษา Institute of Public Policy Studies

สถาบันนโยบายศึกษา (Institute of Public Policy Studies-IPPS) เป็นองค์กรอิสระที่ดำเนินงานภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา (Foundation for the Promotion of Public Policy Studies-FPPS) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ (Konrad Adenauer Foundation) แห่งประเทศสาธารณรัฐเยอรมันนับแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

กำเนิด

สถาบันนโยบายศึกษาก่อกำเนิดในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2528 โดยมีจุดเริ่มต้นจากโครงการศึกษานโยบายสาธารณะภายใต้สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ต่อมาสถาบันฯ ได้แยกตัวออกจากการบริหารงานของสำนักเลขาธิการสมาคมสังคมศาสตร์ภายใต้ชื่อ “โครงการศึกษาสาธารณะ” โดยมี ศ.ดร.สมศักดิ์ ชูโต เป็นผู้อำนวยการ และ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นผู้อำนวยการร่วม ปัจจุบันสถาบันนโยบายศึกษามี ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นประธาน และมีผู้บริหารร่วมสองคน คือ นางยศวดี บุญเกียรติ และ นางทิพย์พพร ตันติสุนทร

วัตถุประสงค์

สถาบันนโยบายศึกษาเป็นองค์กรเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมโดยไม่มุ่งหวังผลกำไร มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ โดยมีการทำกิจกรรมในรูปแบบของการสัมมนา การวิจัย ผลิตสื่อและสิ่งพิมพ์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตาม

วัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. เพื่อให้การศึกษาและเผยแพร่ข่าวสารกิจการนโยบายสาธารณะ และสนับสนุนการศึกษาทางการเมืองให้พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่สำคัญต่อสังคมส่วนรวม
3. เพื่อสร้างพลเมืองให้มีความสามารถที่จะใช้เสรีภาพบนพื้นฐานของความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม
4. เพื่อสนับสนุนการเสวนา สัมมนาและฝึกอบรม วิจัย ผลิตภัณฑ์ และสื่อต่างๆ เพื่อสนับสนุนแนวทางการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจโดยให้พลเมืองมีส่วนร่วมในทุกระดับของสังคม

กิจกรรม

สถาบันนโยบายศึกษา มีการดำเนินงานในรูปการจัดกิจกรรม 4 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การจัดเสวนา สัมมนา และฝึกอบรม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นและถกเถียงระหว่างกลุ่มตัวแทนต่างๆ ของสังคม ต่อประเด็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญๆ เพื่อเสนอต่อสาธารณะและรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นเวทีในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องต่อประชาชน เพื่อทำหน้าที่ในการให้ความรู้และทักษะทางการเมืองและสังคม
2. วิจัย โดยให้การสนับสนุนการศึกษาและวิจัยในเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อสาธารณชน ผลงานสำคัญๆ ที่ผ่านมา อาทิเช่น การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิรูปการเมือง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร

ฯลฯ ซึ่งผลของงานวิจัยดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ

3. สิ่งพิมพ์ จัดทำจดหมายข่าวรายเดือนเป็นประจำตั้งแต่ “ผู้แทนราษฎร” ในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งในต้นปี พ.ศ. 2533 ได้เปลี่ยนเป็น “จดหมายข่าวปฏิรูปการเมือง” และปัจจุบัน คือ จดหมายข่าว “ปฏิรูปการเมือง-กระจายอำนาจ” เนื้อหาสาระของจดหมายข่าวของสถาบันฯ คือ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ นอกจากนี้ สถาบันฯ ยังจัดพิมพ์หนังสือ เอกสารนโยบาย เอกสารข้อมูล เอกสารวิจัย เอกสารสัมมนาต่างๆ เป็นประจำทุกปี

4. สื่อการศึกษา จัดทำสื่อในหลายรูปแบบเพื่อเป็นสื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนได้มากขึ้น อาทิ

- ธนาคารเสียง (Digital Voice Bank) เป็นการรวบรวมข้อมูลเสียงของบุคคลต่างๆ ในระดับผู้ตัดสินใจนโยบายของประเทศ รวมทั้งนักวิชาการ และนักธุรกิจ ในหัวข้อที่น่าสนใจไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าอ้างอิง โดยจัดทำเป็นซีดี ที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่ได้รวบรวมจากรายการวิทยุของโครงการ “ศึกษานโยบายสาธารณะทางวิทยุ” ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท. เอเอ็ม 1494 เป็นประจำทุกวันเสาร์ ดำเนินรายการโดย ศ.ดร.สมศักดิ์ ชูโต ข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์ยิ่งในการก่อตั้งห้องสมุดเสียง เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

- ปฏิทินประวัติศาสตร์ทางการเมืองและเกมการเมือง เช่น เกมวงเวียนประชาธิปไตย ไฟการเมือง ปฏิทินรัฐธรรมนูญไทย และเกมเลือกตั้ง เป็นการสร้างสรรค์มิติใหม่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป

● เว็บไซต์ของสถาบันนโยบายศึกษา เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ซึ่งท่านผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าชมได้โดยผ่านเว็บไซต์ <http://www.fpps.or.th> ซึ่งจะนำเสนอ:-

- จัดหมายข่าวรายเดือน “ปฏิรูปการเมือง-กระจายอำนาจ”
 - บทความ
 - หนังสือทางวิชาการ
 - กิจกรรมของสถาบันฯ
 - e-library โดยนำหนังสือที่สถาบันฯ จัดพิมพ์ ขึ้นเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้หาความรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
-

สิ่งพิมพ์สถาบันนโยบายศึกษา

- Policies of Thai Political Parties in the 1995 General Election (1995)

*Kiratipong Naewmalee, Nattaya Kuanrak,
Prachak Kongkirati, Win Phromphaet
(Translated and edited by Santhad Atthaseree,
David Peters, Parichart Chotiya)*

- Thai Constitutions in Brief (1997)

*Parichart Siwaraksa, Chaowana Traimas,
Ratha Vayagool*

- เปรียบเทียบนโยบาย 4 รัฐบาล (พิมพ์ครั้งที่ 2) (2541)

ปาริชาติ ศิวัชรักษ์

- กรอบนโยบายแม่บทของพรรคการเมืองไทยยุคใหม่ (2541)

เชาวนะ ไตรมาศ

- กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส:

ข้อคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย (2541)

นันทวัฒน์ บรรณานันท์

- บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง (2541)

นันทวัฒน์ บรรณานันท์

- ปฏิรูปประเทศไทย...จากวิกฤตสู่สหัสวรรษใหม่ (2541)

วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์

- มาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างเสถียรภาพรัฐบาล (2541)

มานิตย์ จุมปา

- ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด (2541)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย (2541)
เชาวนะ ไตรมาศ
- ศักยภาพทางการเมืองของ อบต. (2541)
จรัส สุวรรณมาลา
- Portfolio Government and Multiple Legislative Processes
ข้อเสนอในการออกแบบระบบการเมือง และการบริหารใหม่ (2542)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- การเลือกตั้งและพรรคการเมือง: บทเรียนจากเยอรมัน (2542)
บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ
- การเลือกตั้งแบบใหม่ : ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง (2542)
เชาวนะ ไตรมาศ
- บทบาทใหม่ของข้าราชการไทย: ในบริบทของรัฐธรรมนูญปัจจุบัน (2542)
เชาวนะ ไตรมาศ
- องค์กรรชั้ชาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (2542)
นันทวัฒน์ บรมานันท์
- ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 2 2543)
สนิท จรอนันต์
- กบดั้กของสงครามความเปลี่นแปลง : ทางเลือกและทางรอดของสังคม
การเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่ (2543)
เชาวนะ ไตรมาศ
- เลือกตั้งอย่างไร : คนไทยและประเทศจึ้งไม่เสี้อโอกาส (2543)
เชาวนะ ไตรมาศ

- การใช้กลไกรัฐธรรมนูญสำหรับประชาชน (2545)
เชาวนะ ไตรมาศ
- Thailand: State-Building, Democracy and Globalization (2002)
Chai-Anan Samudavanija
- รัฐบาลทำงานอย่างไร (พิมพ์ครั้งที่ 2 2546)
สนธิ จรอนันต์
- นิติรัฐกับประชาสังคม (2546)
นันทวัฒน์ บรมานันท์
- สิ่งแวดล้อมกับความมั่นคง :
ความมั่นคงของรัฐกับความไม่มั่นคงของราษฎร (2546)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
กฤษมา สนธิวงศ์ ณ อยุธยา
- อนาคตที่เล่าประเทศไทย: แนวโน้มของโลก สังคม เศรษฐกิจ การเมือง
กับอนาคตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546)
ธีรพัฒน์ วิลัยทอง, ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ
- คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับพลเมือง (เล่ม 1) (2546)
จรัส ดิษฐาอภัยชัย
- ประชารัฐกับการเปลี่ยนแปลง (พิมพ์ครั้งที่ 3) (2547)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- การปฏิรูประบบราชการ : เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (2547)
สถาบันนโยบายศึกษา
- คนไทยกับการเมือง : ปิตุทวารปโยค (2547)
อภิญา รัตนมงคลมาศ
วิวัฒน์ คติธรรมนิตย

- วัฒนธรรมการเมืองและการปฏิรูป (พิมพ์ครั้งที่ 2) (2547)
วิชัย ตันศิริ
- นโยบายพรรคการเมืองไทย (2547)
เชาวนะ ไตรมาศ
- ...กว่าจะเป็นพลเมือง (2547)
สถาบันนโยบายศึกษา
- คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับพลเมือง (เล่ม 2) (2548)
จรัส ดิษฐาภิรักษ์
- ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง) (2548)
สนิท จรอนันต์
- Thai Political Parties in the Age of Reform (2006)
Siripan Nogsuan Sawasdee
- บทหนทางสิทธิมนุษยชน (2549)
จรัส ดิษฐาภิรักษ์
- ข้อมูลพื้นฐาน 75 ปี ประชาธิปไตยไทย (2550)
เชาวนะ ไตรมาศ
- อุตสาหกรรมโทรคมนาคมกับเศรษฐกิจไทย (2550)
เศรษฐพร ศุภรีพิทักษ์
- โพลเลือกตั้งกับการเมืองไทย (ในมติกฎหมาย) (2550)
ณรงค์เดช สรุโฆษิต
- วัฒนธรรมพลเมือง (2551)
วิชัย ตันศิริ
- การจัดการศึกษาในท้องถิ่น (2551)
สนิท จรอนันต์

- การเมืองในรัฐธรรมนูญ (2551)
เชาวนะ ไตรมาศ
- รัฐ (2551)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- วิทายุชุมชน : กฎหมายและการพัฒนา (2552)
ธนาวัฒน์ แก้วพงศ์พันธุ์
- ไปดู Civic Education ที่เยอรมัน (2553)
ทิพย์พาพร ดันตีสุนทร
- 100 ปีแห่งการปฏิรูประบอบราชาการ :
วิวัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 4) (2554)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- รัฐกับสังคม :
ไตรลักษณ์รัฐไทยในพหุสังคมสยาม (พิมพ์ครั้งที่ 2) (2554)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- การชุมนุมสาธารณะ (2554)
โสพล จริงจิตร
ทิพย์พาพร ดันตีสุนทร
- ประชาธิปไตยนอกห้องเรียน :
เรียนให้เพลิน - LEARN ด้วยโครงการ (2555)
ยศวดี บุญเกียรติ
- ข้อมูลพื้นฐาน 80 ปีประชาธิปไตยไทย (2556)
เชาวนะ ไตรมาศ
- จาก 100 ปี ร.ศ. 130 ถึง 80 ปี ประชาธิปไตย (2556)
สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ
ทิพย์พาพร ดันตีสุนทร

- แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย
(Civic Education) (2557)
วิชัย ตันศิริ ชัยอนันต์ สมุทวณิช
Dr. Canan Atilgan ทิพย์พาพร ตันติสุนทร
- ศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตย (2557)
วิชัย ตันศิริ
- กฎแห่งความซำ (2557)
ชัยอนันต์ สมุทวณิช
- พลเมือง สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย (2558)
ทิพย์พาพร ตันติสุนทร
- การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 4, 2558)
ทิพย์พาพร ตันติสุนทร
- คุณธรรมเพื่อความเป็นพลเมือง:
เรียนให้ “เพลิน” Learn ด้วย “นิทาน” (2558)
ยศวดี บุญเกียรติ
- ภูมิอากาศเปลี่ยน : ทางออกและข้อเสนอ (2558)
สถาบันนโยบายศึกษา
- การเมือง - การเลือกตั้งไทยและประเทศในอาเซียน (2559)
สมชาติ เจริญชัย

.....

สื่อความรู้ทางการเมืองของสถาบันนโยบายศึกษา

- วังเวียนประชาธิปไตย
- แผนที่เส้นทางประชาชน-ถนนประชาธิปไตย
- Road of Democracy Map
- ไฟการเมือง
- เกมการเมือง (Political Monopoly)
- เกมเลือกตั้ง
- ปฏิทินรัฐธรรมนูญไทย 2475-2545
- ธนาคารเสียง (Digital Voice Bank)

สนใจกรุณาติดต่อ : สถาบันนโยบายศึกษา

99/146 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0 2941-1832-3 โทรสาร: 0 2941-1834

e-mail: ipps_fpp@yahoo.com

ประวัติผู้เขียน

นายสมชาติ เจศรีชัย

นักวิชาการอิสระ สถาบันนโยบายศึกษา

การศึกษา

1. ปริญญาบัตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (พ.ศ. 2548)
2. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2532)
3. นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (พ.ศ. 2531)
4. รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2520)

ประสบการณ์การทำงาน

1. เลขานุการคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (พ.ศ. 2555)
2. รองเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง รักษาการแทนเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ. 2554-2555)
3. รองเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ. 2551-2555)
4. ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ. 2550-2551)
5. ผู้ตรวจการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ. 2549-2550)
6. ผู้อำนวยการสำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง (พ.ศ. 2547-2549)

7. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ. 2543-2547)
8. รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2538-2539)

หน้าที่การงานในปัจจุบัน

1. ที่ปรึกษากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) (นายอนุสิทธิ์ คุณากร)
2. อนุกรรมการและเลขานุการคณะอนุกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติด้านการประชาสัมพันธ์ ในคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.)
3. อนุกรรมาธิการและเลขานุการ คณะอนุกรรมาธิการศึกษาเสนอแนะมาตรการและกลไกในการปลูกฝังและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในคณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.)
4. อนุกรรมาธิการ คณะอนุกรรมาธิการขับเคลื่อนว่าด้วยแผนการเสริมสร้างวัฒนธรรม ในคณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.)
5. อนุกรรมาธิการ คณะอนุกรรมาธิการขับเคลื่อนว่าด้วยแผนการเสริมสร้างวัฒนธรรม ในคณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.)
6. อนุกรรมการ คณะอนุกรรมการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.)

About the Book

Politics and Elections in ASEAN Countries

By Somchart Jasrichai

Political cooperation to protect Southeast Asia from threats against its security during the cold war period brought together Thailand and the Philippines and countries outside the region - Australia, New Zealand, Great Britain, France and the United States - to form the Southeast Asia Treaty Organization (SEATO) in 1954. The organization, however, formally disbanded in 1977 after the end of the Indochina wars. That was 10 years after five Southeast Asian countries - Thailand, Indonesia, Malaysia, the Philippines and Singapore - signed the ASEAN Declaration or Bangkok Declaration which is the founding document of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) in 1967. The regional organization had expanded and finally had five more members - Brunei, Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam - by 1999.

Regional cooperation has also been extended from political to cultural and economic areas. Member states have been working together towards increasing understanding of different cultures which include languages, traditions and religious beliefs. Buddhism, Islam and Christianity are three major religions adhered to among people of these 10 ASEAN nations. On the economic front, the ASEAN Economic Community (AEC), the regional grouping's key driving force towards the goal of economic integration, became official on January 1, 2016. The birth of AEC also has helped legitimize movements of migrant

workers within ASEAN.

ASEAN comprises three pillars - ASEAN Political - Security Community, ASEAN EConomic Community and ASEAN Socio-Cultural Community. Political developments in all 10 member countries are still worth studying given their different systems of government - democracy, socialism, communism and absolute monarchy - as well as different ideologies. Democracy itself also takes on different forms.

Such political, economic and cultural diversity is common in plural societies which exist around the world, including South-east Asia. ASEAN citizens, therefore, should try to deepen their knowledge and understanding of political and economic systems and cultural differences in other member countries so they will be able to work in harmony with all ASEAN neighbors in promoting peace and unity in the region.

Thailand, meanwhile, is returning to democracy under the military government's roadmap for reform in which a general election has been scheduled to be held in 2017. Thai people should prepare for changes, which look inevitable, since politics is always an integral part of everyday life. They still have time to gather information that can increase their political awareness and help them choose quality candidates into parliament. This book itself can be considered a useful source about politics and elections in Thailand and all other ASEAN nations.

... **ความแตกต่าง** ในระบบการเมืองการปกครอง
ในกลุ่มประเทศอาเซียน จะช่วยให้คนไทยได้เข้าใจ
มองเห็นความแตกต่างจากระบบการปกครองอื่น และ
จะยิ่งทำให้เข้าใจการปกครองของประเทศตนเองได้มากยิ่งขึ้น.....